

ХАУЪРД ЛЪВКРАФТ ПЛАНИНИТЕ НА БЕЗУМИЕТО

Превод от английски: Адриан Лазаровски, 2013

chitanka.info

I

Започвам този разказ против волята си; нямам друг избор, защото учените не желаят да се вслушат в думите ми, без да съм им предоставил конкретни доказателства. Никак не ми се иска да разкривам причините, подтикващи ме да се съпротивлявам срещу планираното покоряване на Антарктика^[1] — срещу стремежите да се разтопят вечните ледове и повсеместното сондиране в търсене на полезни изкопаеми и фосили. Неохотата ми се засилва още повече от терзаещите ме опасения, че не е изключено предупрежденията ми да се окажат напразни.

Давам си сметка, че разказът ми навярно ще породи съмнения в правдивостта на изложените от мен факти, но ако премълча най-странните и невероятните събития, какво ще остане от него? За щастие, в моя полза ще свидетелстват неизвестните до този момент фотографии — в това число и направените от въздуха, — понеже са изключително ясни и красноречиви. Макар че, естествено, и тук ще се намерят скептици, защото в последно време фалшификаторите на снимки стават все по-ловки. Що се отнася до мастилените скици, предполагам, че те веднага ще бъдат сметнати за мистификация и само изкуствоведите ще обърнат подобаващо внимание на загадъчната им техника.

Нищо чудно в крайна сметка да ми се наложи да разчитам единствено на разбирането и подкрепата на тесен кръг от специалисти, които не само ще оценят по достойнство ужасяващата убедителност на представените от мен доказателства, съпоставяйки ги с някои древни митове, но и ще разполагат с необходимата тежест в научния свят, за да преустановят разработката на грандиозните програми за усвояването на тези „Планини на безумието“. За съжаление, нито аз, нито моите колеги — скромни труженици в полето на науката от един малък университет — не можем да се смятаме за каквито и да било авторитети, когато се касае за въпроси от толкова необичайно и противоречиво естество.

Чувствам се длъжен да отбележа и че ние не се явявахме тесни специалисти в изследваната материя. Аз например бях изпратен от университета „Мискатоник“ в качеството си на геолог; с помощта на забележителна сондажна установка, конструирана от професор Франк Х. Пабоди, трябваше да вземем дълбочинни скални и почвени проби от няколко различни зони в Антарктида. Без да имам каквото и да било желание да се прославям като пионер в други научни области, вътрешно в себе си аз се надявах, че това ново механично устройство ще ни помогне да видим и осмислим много неща в съвсем нова светлина. Както читателите навярно знаят от репортажите, посветени на експедицията, сондажната установка на Пабоди нямаше аналог в света и превъзхождаше всички подобни съоръжения, известни до момента. Тя беше изключително лека, лесна за пренасяне и съчетаваше принципа на артезианския пробив с техниката на въртящия се перфоратор — обстоятелство, което ни даваше възможността да сондираме подземни пластове с различна твърдост. Стоманената ѝ корона, бензиновият двигател, разглобяемото дървено скеле, взривните материали, специалното устройство за отстраняване на отпадъчните продукти и тръбните конструкции (с диаметър дванайсет сантиметра и обща дължина над триста метра) — всичко това можеше да се натовари на три шейни, всяка от които се теглеше от седем кучета. Нещо, което едва ли би било възможно, ако повечето металически детайли не бяха изработени от олекотени алуминиеви сплави. Пет големи аероплана, произведени от немската авиостроителна компания „Дорние“ — машините бяха специално пригодени за полети на голяма височина в арктически условия, като Пабоди ги бе снабдил с допълнителни устройства за подгряване на горивото и бързо стартиране на двигателите, — можеха да транспортират цялата ни експедиция от базата ни в подножието на голямата ледникова стена до всяка желана от нас точка. А оттам насетне вече щяхме да се придвижваме с помощта на шейните и кучешките впрягове.

Планирахме да проведем изследванията си в рамките на един антарктически сезон, покривайки възможно най-голям периметър от повърхността на материка; основен обект на интереса ни бяха планинските вериги и платото, южно от морето Рос^[2]. Преди нас по тези места бяха идвали само Шакълтън, Амундсен, Скот и Бърд^[3]. Понеже разполагахме с възможността често да сменяме базовия си

лагер и да преодоляваме големи разстояния по въздуха, очаквахме да се сдобием с най-разнообразен геологичен материал — най-вече с образци от докамбрийския период^[4], които, както е известно, са почти непознати на научния свят.

Искаше ни се да донесем със себе си и скални отлагания от погорните пластове, съдържащи органични останки, тъй като всяко зрънце информация за ранната история на това пустинно царство на леда и смъртта би имало огромно значение за науката за миналото на Земята. Известно е, че преди хилядолетия климатът на Антарктида е бил топъл и дори тропически, а растителният и животинският свят са се радвали на процъфтяващо многообразие; сега от цялото това изобилие са останали единствено лишките, морската фауна, паякообразните и пингвините. Силно се надявахме да разширим и конкретизираме знанията за някогашните форми на живот, населявали тези места. Всеки път, когато сондирането показеше, че в обследвания участък се крият ценни образци на древна флора и фауна, щяхме да използваме взривни материали, за да разширим отворието до необходимите размери.

Поради обстоятелството, че дебелината на ледения покров в равнинните участъци надхвърляше две-три хиляди метра, се налагаше да съсредоточим разкопките по планинските склонове. Не можехме да си позволим да губим ценно време и да пробиваме леда, въпреки че Пабоди бе измислил как да го разтапя с помощта на медни електроди, захранвани от бензинов генератор. След няколко експеримента се отказахме от въпросния план, макар че, както узнах неотдавна, точно такива методи ще бъдат използвани — въпреки предупрежденията ни — от предстоящата експедиция на Старкуедър и Мур.

Широката общественост знаеше за експедицията на университета „Мискатоник“ главно от дописките, които редовно изпращахме по безжичния телеграф до редакциите на „Аркхам Адвъртайзър“ и „Асошиейтед Прес“, а впоследствие — от моите статии и тези на професор Пабоди. В нея участваха четирима представители на нашия университет: Пабоди, биологът Лейк, физикът Атууд (който бе също така и метеоролог) и моя милост, Уилям Дайър, в качеството ми на геолог и официален ръководител на екипа. Имахме и шестнайсет помощници — седмина студенти последен курс и деветима професионални механици. Дванайсет от тези шестнайсет

души умееха да управляват самолет и всички (с изключение на двамина) бяха опитни радисти. Осем разбираха от навигация с компас и секстант; сред тях бяхме и Пабоди, Атууд и аз. Освен това двата ни кораба — допотопни плавателни съдове, пенсионирани от китоловната флотилия и предназначени за работа в полярните ширини — бяха оборудвани с парни машини и екипажите на борда им бяха в пълен състав.

Амбициозното ни начинание беше финансирано от фондацията на Натаниъл Дерби Пикман^[5], както и от още няколко спонсори; подготовката се провеждаше с извънредна прецизност, при все че не ѝ се даваше широка обществена гласност. Кучетата, шейните, машините, палатките с необходимото снаряжение и сглобяемите части на петте самолета — всичко бе доставено в Бостън и оттам се товареше на корабите ни. Бяхме перфектно екипирани за научните си цели и до голяма степен се чувствахме задължени за това на изключителните си предшественици; придържахме се към безценния им опит по отношение на всички въпроси, касаещи оборудването, продоволствията, транспорта и лагеруването. Именно заради многобройните ни храбри предшественици и тяхната напълно заслужена слава нашата собствена експедиция — въпреки значителните ѝ успехи — не можа да изпъкне по-силно на фона на бляскавите им достижения и да привлече по-голямо обществено внимание.

Както писаха и вестниците, отплавахме от Бостън на втори септември 1930 година, поемайки курс на юг покрай северноамериканското крайбрежие. След като преминахме през Панамския канал, спряхме за малко първо на остров Самоа, а после и в Хобарт, Тасмания, където за последен път попълнихме запасите си. Понеже никой от нас не беше идвал в полярните области преди, се осланяхме изцяло на опита на нашите капитани — Дж. Б. Дъглас от брига „Аркхам“ (флагманският кораб на скромната ни флотилия) и Георг Торфинсен от барка^[6] „Мискатоник“. И двамата бяха стари морски вълци, прекарвали не една и две години в лов на китове из южните морета.

Колкото повече се отдалечавахме от цивилизования свят, толкова по-късно се скриваше слънцето зад хоризонта — денят се увеличаваше. На около 62 градуса южна ширина забелязахме първите

айсберги — плоски, подобни на огромни каменни плата ледени масиви с вертикални стени. По времето, когато пресякохме Южния полярен кръг (събитие, което отпразнувахме на 20 октомври с подобаваща ексцентричност), вече постоянно се натъквахме на плаващи ледени късове. След продължителното пребиваване в тропиците рязкото падане на температурите ми действаше особено мъчително, ала положих всички усилия да се взема в ръце, защото без съмнение ни очакваха далеч по-сурови изпитания. За сметка на това невероятните атмосферни явления по тези географски ширини ме изпълваха с несравним възторг; за първи път зърнах и уникален, поразително ясен полярен мираж, в който далечните айсберги се преобразиха в грандиозни фантастични замъци.

След като успяхме да се проврем между ледовете, без корпусите на корабите ни да пострадат, отново се озовахме сред открита морска шир в района на 67 градуса южна ширина и 175 градуса източна дължина. На сутринта на двайсет и шести октомври откъм посока юг забелязахме мержелееща се бяла ивица и до пладне всички бяхме обхванати от въодушевление — пред погледите ни се разкриваше огромна заснежена планинска верига, която сякаш се простираше по цялото протежение на хоризонта. Досуц като часовой на своя пост, тя се въздигаше на края на колосалния неведом континент, равниво пазейки забулени му в тайнственост свят на застинала смърт. Без съмнение това беше откритият от Рос Адмиралтейски хребет; както изглеждаше, оттук насетне ни предстоеше да заобиколим нос Адаре и да плаваме покрай източния бряг на Земята Виктория, след което да хвърлим котва в залива Макмърдо, където по план трябваше да е местоположението на бъдещата ни база — в подножието на вулкана Еребус^[7], на 77 градуса и 9 минути южна ширина.

Заключителният етап на пътешествието ни бе особено впечатляващ и пораждаше дръзки картини във въображението ни. Величествените, пълни с хилядолетни тайни хребети скриваха от нас материка, а немощните лъчи на слънцето, увиснало ниско над хоризонта дори посред пладне, хвърляха червеникави отблясъци върху белия сняг, синкавия лед и черните, открояващи се под снега гранитни ръбове на скалите. В далечината, сред самотните върхове, буйстваше свиреп антарктически вятър; бесните му пориви утихваха съвсем за кратко, а воят му смътно наподобяваше някаква дива, необузdana

мелодия, която се носеше из пространството и поради някакви подсъзнателни мнемонически причини ме изпълваше с безпокойство и неясен страх. Всичко наоколо ми напомняше за странните, смущаващо въздействащи азиатски пейзажи на Николай Ръорих^[8], както и за още по-невероятните и нарушаващи душевния покой описания на страховитото плато на Ленг, направени от безумния арабин Абдул Алхазред в зловещия „Некрономикон“. Впоследствие неведнъж и дважд съжалявах, задето като студент бях надзървал в тази прокълната книга в библиотеката на колежа.

На седми ноември планинската верига на запад изчезна за известно време от полезрението ни. Минахме покрай остров Франклин, а на следващия ден — в далечината, на фона на назъбените хребети на планините Пери — забелязахме конусите на вулканите Еребус и Терър на остров Рос. На изток се простираше необятната бяла ивица на Голямата ледена бариера, чиято внушителна, издигаща се вертикално на седемдесет метра стена сякаш недвусмислено ни заявяваше, че можем да продължим напред, но само ако оставим корабите тук. По пладне навлязохме в залива Макмърдо и пуснахме котва в подножието на димящия вулкан Еребус. Ясните очертания на този колос, възвишаващ се на 3800 метра в небето, ми напомниха за японските гравюри на свещената планина Фудзияма; непосредствено зад него се открояваше призрачно белият масив на спящия вулкан Терър, чийто конус отстоеше на повече от три километра над морското равнище. Еребус периодично бълваше облаци дим в атмосферата и един от помощниците ни — блестящ студент на име Данфорт — насочи вниманието ни към факта, че по заснежения му склон тъмнее нещо, наподобяващо лава. Той също така добави, че навярно точно този връх, открит през 1840 година, е послужил за вдъхновение на Едгар Алън По, който седем години по-късно написва знаменитите стихове:

*А духът ми бе плам разкален,
като огнен поток разкален,
който с лава щом гневно залее
върха Янек — лети устремен,
като стене и свети, и тлее*

през нощите на север студен.^[9]

Данфорт, който бе голям любител на по-странната и ексцентрична литература, се впусна в дълга беседа за Едгар По. Думите му ме заинтригуваха заради антарктическите пейзажи в най-дългото произведение на писателя — вълнуващата и загадъчна повест „Историята на Артър Гордън Пим“. На голия бряг и ледената бариера, ширнали се насреща ни, стотици гротескни нелетящи птици — пингвини — се тътреха непохватно, падаха по земята и махаха с малките си крилца. Шумното им крякане огласяше мразовития въздух, докато скачаха от ледниците и се гмуркаха сред вълните. Когато се вгледах по-задълбочено, забелязах, че не са сами сред полярните води: компания им правеха лъскавите туловища на десетки тлъсти тюлени.

Малко след полунощ на девети ноември, макар и с цената на немалко усилия, успяхме да акостираме с малки лодки на брега на остров Рос. Носехме със себе си специални въжета, по които впоследствие с помощта на товарни салове щяха да ни бъдат доставени снаряжение и продоволствия. Веднъж стъпили на антарктическа земя, изведнъж бяхме обзети от разтърсващи и противоречиви чувства, въпреки че далеч не бяхме първите, озовали се по тези места — нима някой от нас можеше да забрави подвизите на Скот и Шакълтън? Палатковият лагер, който си устройхме в подножието на вулкана, беше само временно убежище; „главната квартира“ на експедицията все тъй си оставаше на борда на „Аркхам“. Пренесохме на брега цялата си сондажна апаратура, както и кучетата, шейните, палатките, провизиите, горивото, експерименталната установка за разтапяне на леда, фотоапаратите, авиокамерите, сглобяемите компоненти на аеропланите и всичко останало, включително и три миниатюрни радиопредавателя (без да броим онези в самолетите). Благодарение на тях щяхме да можем да поддържаме връзка с „Аркхам“, в която и част на континента да се озовем, а оттам насетне мощната радиостанция на парахода щеше да предава съобщенията ни на външния свят. Редовно изпращахме дописки за хода на проучванията ни в редакцията на вестник „Аркхам Адвъртайзър“, чийто радиомаяк се намираше в Кингпорт Хед, щата Масачузетс. Надявахме се да приключим с работата си преди края на

антарктическото лято; в случай на неуспех щяхме да презимуваме на борда на „Аркхам“, като изпратим „Мискатоник“ у дома за необходимите провизии. Жизненоважно беше това да се случи, преди надвисналата полярна зима да скове морето в безмилостната си ледена хватка.

Не ми се иска наново да повтарям онова, за което писаха всички вестници, и да разказвам за пореден път за покоряването на връх Еребус; за сполучливото вземане на проби от различни части на острова; за неизменната (благодарение на изобретението на Пабоди) скорост на сондиране, която не намаляваше дори при работа с изключително твърди скални породи; за успешните изпитания на устройството за разтапяне на леда; за рискованото изкачване на ледената бариера с тежко натоварени шейни и за сглобяването на петте големи аероплана. Всички членове на експедицията — дванайсет мъже и петдесет и пет кучета от породата аляски маламут, специално развъдена за теглене на шейни, — се чувстваха в чудесно разположение на тялото и духа, макар че никой не се самозаблуждаваше; тепърва ни предстоеше да се сблъскаме с вкочаняващ студ и ураганни ветрове. Живакът в термометрите се колебаеше между минус седем и минус четири градуса по Целзий — обичаен за Нова Англия мраз, където сме ставали свидетели и на къде-къде по-сурови атмосферни условия. Лагерът, който издигнахме на върха на ледената бариера, щеше да ни служи като временна база — възнамерявахме да складираме там бензина, провизиите, динамита и други необходими запаси. Експедицията ни можеше да разчита само на четири от петте аероплана; петият щеше да остане в базата под надзора на пилота и двама души от корабния екипаж и да ни върне на борда на „Аркхам“ в случай на проблем с останалите самолети. Впоследствие, когато не се налагаше да използваме всички аероплани за транспортиране на апаратурата, свободната машина служеше за свързка между базата и втория лагер, който съоръжихме на около километър — километър и нещо от нея. Той се намираше в южната част на огромното плато, малко след ледника Биърдмор. Въпреки виелиците и бушуващите ветрове, които постоянно брулеха необятната бяла шир, единодушно се отказахме от междинни бази, за да пестим ресурси и да не снижаваме ефективността на работата си.

В радиограмите от двацет и първи ноември се съобщаваше за четиричасовия ни, спиращ дъха полет над необятната ледена равнина, преградена на запад от назъбената верига на призрачните хребети. Ревът на двигателите ни раздираше вековното безмълвие, силните въздушни течения не пречеха на полета ни, а щом попаднахме в мъгла, продължихме по курса си, напътствани от радиокомпаса. Когато се озовахме между 83 и 84 градуса южна ширина, разбрахме, че сме достигнали ледник Биърдмор — най-големият шелфов ледник^[10] на Земята, — и ледената покривка на морето отстъпи пред сурова, надиплена от възвишения брегова ивица. Най-накрая, безусловно и категорично, смущавахме с присъствието си ослепително бялата, мъртвешки безмълвна континентална вселена на полярния юг. И преди още да си дадем сметка за това, откъм изток пред взора ни се открие връх Нансен, въздигащ се на близо две хиляди и осемстотин метра в антарктическото небе.

Издигането на южния ни лагер зад големия ледник на 86 градуса и 7 минути южна ширина и 174 градуса и 23 минути източна дължина, както и феноменално бързите и ефективни сондажни дейности, проведени на няколко различни точки, до които се добрахме с помощта ту на шейните, ту на аеропланите — всичко това вече е достояние на историята. Досуц като триумфалното покоряване на връх Нансен от професор Пабоди и двама студенти — Гедни и Каръл, — което се случи между тринайсети и петнайсети декември. На височина две хиляди и петстотин метра над морското равнище посредством пробно сондиране открихме твърда почва още на дълбочина шест метра и след като приведохме в действие установката на Пабоди за разтапяне на леда, успяхме да се сдобием с образци от такива места, за които никой изследовател не би дръзнал да помисли. Получените по такъв начин проби от докамбрийски гранит и пясъчник потвърдиха предположенията ни, че платото и големите, простиращи се на запад участъци на материка имат общ произход; нещо, което не може да се каже за районите, намиращи се на югоизток от Южна Америка. Според мен и моите колеги те представляваха част от друг, по-малък континент, разделен от основния посредством замръзналата ивица, съединяваща моретата Рос и Уедъл, макар че Ричард Бърд така и не прие тази хипотеза.

В някои от пробите пясъчник, които подложихме на по-прецизна ръчна обработка с длето след сондажните и взривните процедури, открихме крайно любопитни вкаменелости и фосилни отпечатъци с органичен произход — предимно папрати, морски водорасли, трилобити^[11], бодлокожи и коремоноги, — които със сигурност щяха да се окажат от голямо значение за първобитната история на континента. Имаше и нещо като странен триъгълен отпечатък, около трийсетина сантиметра в най-широката си част, който Лейк откри, след като съедини три фрагмента от шистовите проби, добити на голяма дълбочина в най-западната точка на сондажите ни, недалеч от планините Кралица Александра. Според биолога Лейк това бе необичайно и провокиращо към размисъл явление, макар че аз като геолог не споделях вълнението му — неведнъж бях виждал подобен визуален ефект при седиментните скали. Сами по себе си шистите представляват метаморфни образувания и в тях често се откриват седиментни остатъци; с течение на времето високото налягане може да ги извае в най-невероятни и причудливи форми, в което няма нищо озадачаващо.

На шести януари 1931 година моя милост, заедно с Лейк, Пабоди, всичките шестима студенти и четирима от механиците излетяхме с два аероплана в посока към Южния полюс, без да подозираме, че внезапно надигналият се бурен вятър ще ни накара да кацнем принудително. Както писаха и вестниците, полетът ни имаше главно разузнавателна цел — искахме да нанесем на картата топографските особености на районите, в които до този момент още не беше стъпвал човешки крак. Предишните ни полети не се бяха увенчали с успех, макар и да предоставиха пред взора ни фантастични, призрачно измамни полярни миражи, превъзхождащи във всяко отношение онези от морското ни пътуване. Отдалечените планински хребети се рееха във въздуха като приказни градове, а магическите лъчи на ниското полунощно слънце обагряха бялата пустиня в искрящи златни, сребърни и алени краски, превръщайки я в достоен за творчеството на Лорд Дансени^[12] пейзаж. От друга страна, облачните дни създаваха големи затруднения за пилотите ни, понеже земята и небето се сливаха в едно неразривно цяло и ставаше изключително трудно да се различи линията на хоризонта.

Най-накрая успяхме да изпълним първоначалния си план и да прелетим деветстотин и петдесет километра на запад, съоръжавайки там още един лагер, за който погрешно предполагахме, че се намира на другия, по-малък континент. Беше интересно да сравним геоложките проби от двата района. Физическото ни състояние си оставаше превъзходно — строгото ни меню от консервирани и осолени храни се допълваше от сок от лайм^[13], а умереният студ ни позволяваше да оперираме, без да навличаме най-дебелите си дрехи. Антарктическото лято бе в разгара си и ако бяхме по-експедитивни и щастие то не ни изневереше, щяхме да привършим работата си преди март и по такъв начин да избегнем дългото и тежко зимуване в периода на тягостната полярна нощ. Междувременно бяхме връхлетени от няколко свирепи бури, надигнали се от запад, ала не понесохме никакви щети благодарение на изобретателността на физика Атууд; той ни показа не само как да поставим елементарни, но ефективни защитни приспособления около самолетите си, но и как да издигнем плътна стена от снежни блокчета около палатките си. Късметът определено беше на наша страна, но и ние полагахме всички усилия, за да постигаме максимума, на който бяхме способни.

Външният свят беше надлежно информиран за програмата ни, както и за почти маниакалната упоритост, с която Лейк настояваше да предприемем кратка експедиция на северозапад преди прехвърлянето ни в новата база. Очевидно не бе престанал да мисли за онези причудливи триъгълни отпечатащи, защото изтъкна пред нас, че според него наличието им в шистите противоречи на Природата и изобщо не съответства на въпросния геоложки период. Любопитството му бе изострено до краен предел и той отчаяно искаше да възобновим сондажните и взривните дейности в западния район, където бе намерена странната находка. По някакъв начин Лейк беше убеден, че сме се натъкнали на следи от голям, неизвестен на науката организъм, отбелязал значителен напредък по пътя на еволюцията, ала неизвестно защо останал извън всички познати класификации. Колкото и парадоксално да звучи, планинската порода, където се бяха съхранили, се отнасяше към дълбоката древност — към камбрийския, а може би даже и към докамбрийския период, — а това изключваше всяка възможност за съществуване не само на високоразвит, но и на какъвто и да е друг живот, стоящ в еволюционно отношение над стадия на

примитивните трилобити. Възрастта на шистите, в които бяха намерени необяснимите следи, беше между петстотин и хиляда милиона години.

[1] Антарктика е географски регион, обхващащ континента Антарктида и водите, и островните територии в Южния океан, разположени южно от Антарктическата конвергенция. Заема около 20 процента от площта на Южното полукълбо — Б.пр. ↑

[2] Джеймс Кларк Рос (1800–1862) — британски морски офицер и пътешественик. Участник в 11 полярни експедиции, от които осем в Арктика и три в Антарктика — Б.пр. ↑

[3] Ърнест Шакълтън (1874–1922) — английски изследовател на Антарктика, участник в три експедиции; Робърт Скот (1868–1912) ръководи експедицията, достигнала Южния полюс през 1912 г. (33 дни след Руал Амундсен); Ричард Бърд (1888–1957) е американски полярен изследовател и летец, който пръв достига със самолет Северния и Южния полюс — Б.пр. ↑

[4] Докамбрийският период (наречен още „криптозой“ — „скрит живот“) е общото название на тази част от геоложката история на Земята, предшестваща началото на камбрия (преди повече от 500 милиона години), когато възниква масата от организми, оставили изкопаеми следи в седиментните скали. В докамбрия се намира по-голямата част от геоложката история на Земята, обхващаща 3,8 милиарда години. Хронологията на този период е разработена оскъдно, защото органични останки в докамбрийските отлагания се откриват изключително рядко — Б.пр. ↑

[5] Едуард Пикман Дерби е герой от новелата „Нещото на прага“, публикувана в „Некрономикон“ от Х. Ф. Лъвкрафт (изд. „Ентусиаст“, 2012) — Б.пр. ↑

[6] Бриг — двумачтов кораб с право ветрилно стъкмяване на двете мачти; барк — кораб с три до пет мачти с право ветрилно стъкмяване (единствено на бизан мачтата с косо) — Б.пр. ↑

[7] Най-южният активен вулкан на Земята — последното му изригване е в периода 1972–1974 г. Открит е през 1874 г. от полярния изследовател Джеймс Рос и е наречен на един от корабите на експедицията, чието име идва от Ереб — божество от гръцката митология, син на Хаос, олицетворение на вечния мрак — Б.пр. ↑

[8] Руски живописец и археолог (1874–1947), силно повлиян от индийската и тибетската митология — Б.пр. ↑

[9] Едгар Алън По, „Юлалюм“, превод Георги Михайлов — Б.пр. ↑

[10] Плаващ или частично опиращ се на дъното ледник, който представлява нещо като продължение на наземните глетчери. По-рядко се образува посредством натрупване на сняг върху морския лед и чрез втвърдяване на снега и леда при сливането на айсбергите — Б.пр. ↑

[11] Трилобити — клас изчезнали морски членестоноги. Появяват се през камбрия и изчезват в периода на масовото измиране в края на пермския период преди 250 милиона години — Б.пр. ↑

[12] Лорд Дансени (1878–1957) — псевдоним на Едуард Джон Мортън Дракс Плънкет, 18-и барон Дансени; ирландски писател и драматург, един от основоположниците на жанровете фентъзи и хорър — Б.пр. ↑

[13] Познат още и като зелен лимон, макар че въобще не е лимон. Изключително полезен плод със силни противоревматични, антисептични, антивирусни, бактерицидни и тонизиращи качества — Б.пр. ↑

II

Предполагам, че читателите на изпращаните от нас дописки са следили с неугасващ интерес съобщенията за придвижването на групата на Лейк в посока запад — северозапад — към местата, където не само не бе стъпвал човешки крак, но и никой не си беше представял, че подобно нещо изобщо ще се случи. Колегата ни се надяваше, че онова, което ще открие там, ще преобърне цели раздели от биологията и геологията и ще накара човечеството да погледне по нов начин на естествените науки. В крайна сметка, придружен от Пабоди и още петима души, Лейк предприе кратко опознавателно пътешествие с шейни из въпросните местности в периода между единайсети и осемнайсети януари. Начинанието му беше помрачено от гибелта на две кучета, но като се изключи това зловещо обстоятелство, не мога да кажа, че бе лишено от резултат. Разкопките ги бяха снабдили с нови образци от архайските^[1] шисти и дори аз останах заинтригуван от явните и многочислени свидетелства за присъствие на органични остатъци в тях.

Между впрочем следите бяха от изключително примитивни организми, така че подобно откритие едва ли щеше да доведе до някаква революция в науката, ала категорично доказваше, че низши форми на живот са съществували на Земята още през докамбрия. Воден от тези съображения, аз все още не виждах смисъл в исканията на Лейк за промяна на първоначалния ни план. Една експедиция на северозапад не само би нарушила стегнатия ни график, но и би ангажирала четирите ни аероплана, голямо количество хора и цялата ни налична апаратура. Въпреки всичко обаче не се възползвах от авторитета и позицията си, за да забраня тази авантюра; задоволих се с това, да се въздържа от участие в нея, независимо от многобройните увещания от страна на Лейк. След отлитането на групата в базата останахме само аз, Пабоди и още петима души; вместо да губя време, побързах да се заема с детайлната разработка на маршрута на предстоящата ни експедиция на изток. Бях преустановил полетите на

петия ни аероплан — той бе натоварен със задачата да ни превози бензин от лагера край залива Макмърдо — и сега единственият транспорт, с който разполагахме в базата, беше последната шейна и девет кучета.

Както е известно, по пътя си към неизвестното Лейк периодично изпращаше късовълнови съобщения от аеропланите, които се приемаха както от нас, в южния лагер, така и на стоящия на котва в залива Макмърдо „Аркхам“, откъдето се препращаха към външния свят. Стартът на експедицията бе даден в четири часа сутринта на двайсет и втори януари, а първият радиодоклад бе получен от нас само два часа по-късно — когато Лейк ни извести, че са се приземили успешно на четиристотин и осемдесет километра от базата и незабавно пристъпват към разкопки. След шест часа пристигна и второто съобщение — доста по-развълнувано и екзалтирано от първото. Благодарение на усилна, изнурителна работа, включваща използване на експлозивни и техника на „къс сондаж“, успели да се сдобият с нови шистови фрагменти, носещи причудливите отпечатъци, заради които колегите ни се отправиха на северозапад.

Три часа по-късно получихме поредния радиобюлетин — експедицията бе възобновила полетите в условията на силен вятър. На последвалата ми заповед да не предприемат излишни рискове, Лейк рязко ми възрази, изтъквайки като аргумент, че новите им открития си заслужавали всички рискове. Очевидно екзалтацията му бе нараснала до такава степен, че вече граничеше със зреещ бунт, което поставяше под заплаха по-нататъшната съдба на цялата експедиция. Не ни оставаше нищо друго, освен да чакаме. В съзнанието ми изплуваха страховити картини: как спътниците ни стремглаво се носят сред коварното, зловещо бяло безмълвие, готово всеки миг да стовари отгоре им свирепите си урагани и да ги зашемети с неведомите си тайни.

После, след около час и половина на трескаво, напрегнато очакване, постъпи още едно, крайно емоционално послание от Лейк, което почти успя да промени отношението ми към фриволната експедиция на северозапад, карайки ме да съжалявам за категоричния си отказ да се присъединя към нея:

10,05 вечерта. Предаваме от аероплана. След снежната буря забелязахме в далечината огромна планинска верига с необичайна

височина. Може би не отстъпва на Хималаите, ако се вземе под внимание височината на самото плато. Предполагамите ни координати са 76 градуса и 15 минути южна ширина и 113 градуса и 10 минути източна дължина. Планините застилат целия хоризонт. Струва ни се, че виждаме поне два димящи конуса. Върховете изглеждат изцяло черни — никакъв сняг няма по тях. Ураганният вятър създава проблеми за навигацията на полета.

След това съобщение седмината, които бяхме останали в базата, сякаш едновременно затаихме дъх и застинахме неподвижно край радиоприемника. Само мисълта за гигантските планински хребети, извисяващи се като непрестъпна крепост на хиляда — хиляда и двеста километра оттук, бе достатъчна, за да възпламени изследователския ни интерес. В душите ни се пробуди тръпката на първооткривателството и ние най-чистосърдечно се зарадвахме, че другарите ни — макар и без нашето участие — са направили толкова значимо откритие. Половин час по-късно Лейк отново се свърза с нас.

Аеропланът на Мултън извърши принудително кацане върху платото в подножието на планините. Никой не пострада, възнамеряваме сами да отстраним повредите. Всичко необходимо ще бъде прехвърлено на другите три самолета — без значение дали ще продължим напред, или ще поемем обратно към базата. Вече не е необходимо да носим с нас голям товар. Невъзможно е да ви опиша величието на тези планини. Отправлям се на разузнавателна експедиция в аероплана на Каръл.

Не можете да си представите тукашния пейзаж. Едва ли някога сте зървали нещо подобно! Най-високите върхове се издигат на повече от десет-единайсет хиляди метра! Еверест е като мъник пред тях. Атууд остава на земята — ще определя с помощта на теодолит^[2] височината на местността, а ние с Каръл ще извършим експедитивно проучване от въздуха. Може и да сме сгрешили по отношение на конусите, защото формациите изглеждат слоести. Предполагам, че става въпрос за докамбийски шисти с примеси на други пластове. На фона на небето изпъкват странни конфигурации — над най-високите върхове сякаш са разположени масивни образувания с кубична форма. Искрят в златистоалено под лъчите на залязващото слънце. Все едно се е отворила врата към някакъв приказен, чуден свят. Жалко, че ви няма — бих искал да чуя вашето мнение.

Макар че вече беше нощ, на никого от нас и през ум не му минаваше да отива да спи. Вероятно по същия начин стояха нещата в базата ни край залива Макмърдо, както и на палубата на „Аркхам“, където също получавахме съобщенията. Капитан Дъглас собственооръчно използва радиостанцията, за да поздрави всички с важното откритие; към него се присъедини и Шърман, радистът от базата. Разбира се, съжالياвахме за повредения аероплан, но се надявахме, че проблемът лесно ще бъде отстранен. И тогава, в единнасет вечерта, отново чухме гласа на Лейк:

Летим с Каръл над планините. Атмосферните условия не ни позволяват да щурмуваме най-високите върхове, но това може да бъде сторено и по-късно. Рисковано и страшно е да се издигаме на такава височина, обаче си струва. Планинската верига се разстила като непристъпна стена — не можеш да видиш нищичко от другата страна. Някои от върховете превъзхождат всички познати рекордьори на Земята, включително и тези на Хималаите, и видът им е съвсем необикновен. Както изглежда, хребетите се състоят от докамбрийски шистови породи, но в тях със сигурност има и слоеве с различен произход. За предполагаемите вулкани действително съм допуснал грешка. Докъдето поглед стига, планините сякаш се простират без край. Над шест хиляди метра височина по планинските масиви не се забелязва сняг.

По склоновете на най-високите върхове се откриват някакви причудливи образувания. Имат вид на големи и ниски четвъртити блокове с отвесни странични стени; безупречно правите ъгли им придават вид на стени на старинен замък. Неволно се сетих за картините на Ръорих, където древните азиатски крепости сякаш са изникнали от стръмните планински склонове. Когато се приближихме, на Каръл му се стори, че внушителните блокове се състоят от по-малки фрагменти, но най-вероятно се касае за оптическа илюзия; стихииите едва ли са били милостиви към ръбовете им, особено след милиони години...

Някои пластове, особено горните, изглеждат по-светли от другите, поради което смятам, че са възникнали в резултат на кристализация. След като скъсихме още повече дистанцията, зърнахме множество пещери или вдлъбнатини, част от които — с поразително правилна форма. Някои са квадратни, други — полукръгли...

Непременно трябва да дойдете тук, за да ги подложим на позадълбочено проучване. Мисля, че на един от върховете забелязах и нещо, подобно на старинен бастион. Височина — приблизително девет-десет хиляди метра. Ние самите се намираме на шест хиляди и петстотин метра над морското равнище — студът е непоносим и прониква до мозъка на костите... Вятърът вие и свисти през проходите и пещерите, но за щастие, поне досега не е създал реална опасност за аероплана.

Лейк продължи да разпалва любопитството ни в продължение на още половин час, след което обяви намерението си да покори тези върхове. Уверих го, че с радост ще го придружа, веднага щом изпрати аероплан до базата. Междувременно двамата с Пабоди щяхме да преценим как най-добре да разпределим запасите от гориво и къде да съсредоточим най-голямо количество с оглед на променения маршрут. Както изглеждаше, като се вземат предвид сондажните дейности на Лейк и честото използване на самолетите, основните запаси от бензин трябваше да се съхраняват в новата база, която колегите ни смятаха да издигнат в подножието на планините. Полетът на изток се отлагаше поне до началото на следващата година. Свързах се по радиостанцията с капитан Дъглас и го помолих да ни изпрати възможно най-голямо количество гориво от корабите с единствената шейна и кучешкия впряг, които бяхме оставили там. Предстоеше ни да се впуснем в пътешествие през неизследваните територии между базата край залива Макмърдо и сегашното местонахождение на Лейк.

По-късно и самият Лейк съобщи по радиото, че е решил да устрои лагера си на мястото, където аеропланът на Мултън бе извършил принудителното си кацане и където сега протичаха ремонтните работи. Ледената покривка там беше доста тънка — толкова тънка, че на места даже прозираше черният грунт, — което позволяваше на колегите ни да провеждат изкопни и взривни дейности, без да се налага да напускат бивака си. Биологът сподели, че се намират насред неописуемо красив пейзаж, но някак си не се чувства особено комфортно в подножието на тези колоси, издигащи се в плътна стена и разпарящи с върховете си небето. Според изчисленията на Атууд височината на петте най-внушителни върха варираше от девет хиляди до десет хиляди метра и половина. Долових безпокойство в тона на Лейк, когато изтъкна, че местността не е

защитена от вятъра; другарите ни можеха да очакват бури и виелици, които — поне засега — ни бяха спестени. Осем километра — такова разстояние делеше лагера от основата на стръмните, почти вертикално издигащи се склонове на най-високите върхове. Нещо като подсъзнателна тревога потрепна в гласа му, щом ни призова да побързаме, за да можем възможно най-скоро сами да си създадем представа за това тайнствено кътче на Антарктида. Той самият възнамеряваше да се отдаде на заслужена почивка след този изнурителен шеметен ден, несравним по степента на изпитанията и направените открития.

На сутринта Лейк, Дъглас и аз проведохме тристранна радиоконференция и се договорихме, че един от аеропланите на биолога ще бъде изпратен до нашата база, където на борда му ще се качат Пабоди, моя милост и още петима души. Тогава щяхме да го натоварим и с всичкото гориво, което можеше да носи. Въпросът с останалото количество бензин оставаше открит и зависеше от това, какво решение ще вземем за съдбата на експедицията в източна посока; в крайна сметка преценихме, че спокойно може да почака няколко дни, понеже Лейк разполагаше с достатъчно гориво за нуждите на лагера си и разкопките. Да, би било добре да попълним запасите на южната база, но ако отложехме източната експедиция, тя щеше да стои неизползваема чак до следващото лято. Междувременно биологът щеше да изпрати аероплан, който да проучи директния маршрут между новооткритите планини и залива Макмърдо.

Двамата с Пабоди започнахме да подготвяме базата за закриване. Дори да се стигнеше дотам, да зимуваме в Антарктика, най-вероятно щяхме да летим от базата на Лейк до „Аркхам“, без да се връщаме тук. Част от конусовидните ни палатки вече бяха укрепени с кубове от плътен сняг, ето защо сега решихме да довършим започнатото, превръщайки лагера си в нещо като ескимоско селище. Лейк разполагаше с предостатъчно палатки в новата си база, така че нямаше смисъл да взимаме нашите със себе си. Изпратих му радиограма, че след едно денонощие ще бъдем готови да поемем към бивака в подножието на планините.

Обаче само след четири часа подготвителните работи ненадейно бяха прекратени в разгара си. Някъде по това време биологът започна да ни изпраща най-необикновените и трескави съобщения, които

бяхме получавали някога. Работният му ден започнал неудачно — обзорният полет показал, че в най-близките, непокрити от снега скали напълно отсъстват онези прастари, архайски пластове, които се срещали в такова изобилие по върховете на хребетите. Повечето скали се състояли от юрски^[3] пясъчници и пермски, и триасови шисти, в които се забелязвала някаква тъмна гладка порода, наподобяваща каменни въглища. Това нямало как да не разочарова Лейк, който се надявал да попадне тук на възможно най-древните — датиращи отпреди петстотин милиона години — породи. Накрая биологът си дал сметка, че единственият начин да се добере до интересуващите го архайски слоеве бил да организира експедиция с шейни до стръмните склонове на тези исполински планини.

Въпреки всичко биологът решил да започне със сондажните дейности, за да е сигурен, че няма да пропусне нито една възможност. Поради тази причина наредил на петима от спътниците си да се заемат със сондажната установка, а той самият се присъединил към останалите, помагайки им при ремонта на аероплана. Решили да стартират с разкопките на четиристотин метра от лагера, където планинската порода не изглеждала особено твърда. Пясъчникът поддавал отлично и без използването на голямо количество експлозиви. Три часа след първия взрив проехтели развълнуваните викове на членовете на сондажната група и нейният водач — млад мъж на име Гедни — се втурнал в лагера с потресаващи новини.

Натъкнали се на пещера. След началото на разкопките пясъчникът се заменил от варовик, пълен с миниатюрни органични вкаменелости: главоноги, корали, морски таралежи и раменоноги^[4]. По-рядко се срещало нещо, наподобяващо гъби и кости от морски гръбначни животни — най-вероятно от надклас костни риби и клас хрущялни риби. Това само по себе си било изключително важна находка, понеже за първи път в ръцете на експедицията ни попадаха органични останки от гръбначни. Ала щом стоманената корона на сондата преодоляла поредния земен пласт, участниците в изкопните дейности били обхванати от неподозиран двоен възторг. Заложеният динамит вдигнал завесата над подземната тайна и през зейналото неравно отворстие — с дължина около метър и половина и широчина деветдесет сантиметра — пред взора на изследователите се разкрила значителна кухня във варовика, възникнала преди повече от петдесет

милиона години под въздействието на подпочвените води на този някогашен тропически свят.

Пещерата била дълбока не повече от два и половина метра, но се разширявала във всички посоки и из нея свободно циркулирал свеж въздух; това навеждало на мисълта, че кухнята представлявала част от обширна подземна система. Подът и таванът ѝ били осеяни съответно с големи сталагмити и сталактити, някои от които се сливали заедно в масивни сталактони. Най-изумително от всичко обаче било изобилието от раковини и кости, които буквално задръствали проходите на места. Разнообразието от представители на животинския свят било толкова голямо, че дори на най-изтъкнатите палеонтолози навярно щяла да им трябва цяла година, за да опишат и класифицират това богатство. Мекотели, ракообразни, риби, амфибии, рептилии, птици и нисши бозайници — едри и дребни, известни и неизвестни на науката. Нищо чудно, че Гедни се втурнал през глава към лагера, а след като известил спътниците си за находката, всички до един захвърлили работата си и мигом го последвали към сондажната кула, указваща местонахождението на новооткритите двери към загадките на вечността.

След като утолил изследователското си любопитство, Лейк нахвърлил в бележника си кратка информация за събитията и изпратил младия Мултън в лагера с молба да оповести откритията по радиото. По този начин аз за първи път чух за зашеметяващата находка — за намерените раковини, кости на ганоидни риби и плакодерми^[5], останки от лабиринтодonti и текодonti^[6], черепни фрагменти от чудовищните морски хищници мозазаври, зъби и крила на птеродактили, останки от археоптерикси, гръбначни прешлени на различни сухоземни динозаври, челюсти на акули от миоцена^[7] и купища скелети на първите бозайници: палеотерии, ксифодonti, еохипуси, ореодonti и титанотерии. Поради отсъствието на каквито и да било фосили от по-сетнешни видове като мастодonti, слонове, камили и бикове, Лейк стигнал до заключението, че възрастта на геоложкия пласт и съдържащите се в него вкаменелости е не по-малка от трийсет милиона години, като най-късните находки датирани от олигоценския период.

От друга страна, преобладаващите следи от най-древни организми никак си не се вписвали в общата картина. Варовиковият

състав на скалните породи не съответствал на значително по-старите органични останки като рудиментарни риби, мекотели и корали, обитавали Земята по време на периодите силур и ордовик. Изводът се натрапваше от само себе си — в тази част на планетата явно бяха живели представители на флората и фауната, съществували както преди триста, така и преди трийсет милиона години. Дали това съвместно съществуване бе продължило и след затварянето на пещерата по време на олигоцен? Никой не можеше да отговори на този въпрос. Във всеки случай появата на всепогубващия антарктически лед през плейстоцена^[8] преди петстотин хиляди години навярно бе заличила всички форми на живот, успели по някакво чудо да се задържат тук в продължение на толкова дълго време.

Лейк не се задоволи само с първата сводка и тутакси изпрати още едно съобщение до лагера, без да дочака завръщането на Мултън. От този момент насетне Мултън така и си остана да седи пред радиостанцията на един от аеропланите, диктувайки на мен — и на радиста от „Аркхам“, естествено, който поддържаше връзката с външния свят — един след друг бюлетините на биолога. Онези читатели, които са следили публикациите в пресата, без съмнение си спомнят фурора, който предизвикаха в научните среди. Именно те подготвиха почвата за предстоящата експедиция на Старкуедър и Мур, която съвсем скоро ще бъде реализирана, ако не успее да убеди ентузиастите да се откажат от безумния си план. Най-добре да приведа посланията на Лейк дословно, както ги записа нашият радист Мактай; така ще придобиете най-точна и ясна представа за онова, което последва.

По време на сондирането Фаулър откри необичайно ценни свидетелства в пластовете пясъчник и варовик — отчетливи триъгълни отпечатъци, подобни на онези, които видяхме в архайските шисти. Следователно въпросният неизвестен на науката вид е просъществувал шестстотин милиона години, без да претърпи сериозни морфологични изменения, освен че леко е намалил размерите си. Непременно трябва да се подчертае колосалното значение на откритието пред пресата. За биологията то ще се окаже не по-малко ценно от теорията на Айнщайн за физиката и математиката. И напълно подкрепя заключенията, до които и аз — независимо от антарктическите находки — бях достигнал след дългогодишните си изследвания. Както сам подозирах,

откритието доказва, че на Земята са се сменили няколко цикъла на органичен живот — и то още преди началото на всеизвестния период на археозойските клетки. Един милиард години преди това младата ни планета, за която учените смятаха, че на този етап е била непригодна за всякакви форми на живот и дори за обикновената протоплазма, вече е била обитаема. Възниква въпросът, кога точно и по какъв начин е започнала еволюцията.

По-късно. Докато проучвахме скелетните останки от едри сухоземни и морски динозаври, и праисторически бозайници, се натъкнахме на странни следи от наранявания, засегнали костната структура. След задълбочен анализ стигнахме до извода, че нито един от известните на науката хищници (или месоядни животни) не би могъл да нанесе подобни рани. Самите наранявания са от два типа: прободни и прорезни рани. В един или два случая костите даже изглеждат прецизно отрязани. Като цяло не са много екземплярите, повредени по този начин. Изпратих човек до лагера, който да ни донесе електрически фенерчета. Искане ми се да разширим границите на пещерата, като отстраним част от сталактитите...

Малко по-късно. Открих любопитен къс стеатит, известен още като сапунен камък. Дълъг е петнайсетина сантиметра, а широк — около четири. На вид силно се отличава от местните породи — има зеленикав цвят, удивително гладка повърхност и нямаме никаква идея към кой период да го отнесем. Наподобява нещо като петолъчна звезда с отрязани или отчупени върхове, която е леко вдлъбната в центъра и е нашарена от пукнатини. Интересно ми е какъв е произходът на находката и как всъщност е успяла да придобие такава причудлива форма. Вероятно това се е случило под въздействието на водата. Каръл се надява, че с помощта на увеличително стъкло ще уточни геоложките ѝ параметри. Забелязват се и малки точици, групирани във формации с правилни очертания. През цялото време, докато проучвахме камъка, кучетата не спряха да лаят. Сякаш провокираше агресията им. Непременно трябва да проверим дали не излъчва някаква особена миризма. Ще изпратя следващото си съобщение едва

след като Милс се завърне с фенерчетата; когато разчистим сталактитите и започнем обход на пещерата.

10,15 вечерта. Докато работеха под земята на светлината на електрическите фенерчета, Орендорф и Уоткинс се натъкнаха на нещо уникално и потресаващо — вкаменелост с продълговата, бъчвоподобна форма, чийто произход ми е абсолютно непонятен. Не е изключено да принадлежи по-скоро на флората, отколкото на фауната... Макар че нищо чудно да се окаже, че само повърхността му е покрита с избуяли морски водорасли... Тъканта изглежда уникално запазена, навярно заради пропитите в нея минерални соли... Изключително здрава, все едно е специално обработена кожа, а на места притежава изненадваща еластичност и гъвкавост. Отстрани и по краищата се виждат следи от разкъсвания. Дължината на находката е два метра, а диаметърът в най-широката ѝ част — един, като се стеснява до трийсет сантиметра в горния и долния ѝ край. Прилича на издута в средната си част бъчва, а там, където би трябвало да минават дъгите, се открояват пет изпъкнали вертикални гребена. По средата, където бихме могли да прокараме нещо като въображаема линия на екватора, се забелязват тънки стъбълца. Във вдлъбнатите бразди между вертикалните гребени има някакви любопитни израстъци, които бих могъл да оприлича на атавистични криле; така изглеждат, сякаш могат да се сгъват и разгъват като ветрила. Въпросните израстъци са в доста лошо състояние... с изключение на един, чиято дължина в разперено състояние надхвърля два метра. На външен вид загадъчният екземпляр ми напомня на някои чудовища от първобитната митология и в частност — на легендарните Прастари от прокълнатия „Некрономикон“.

Крилата имат мембранна структура, като в края на всяка секция се виждат миниатюрни отвори. Горният и долният край на туловището са изсъхнали и поради тази причина е непонятно какво точно е имало там. Непременно трябва да направим дисекция на този уникален образец. Още не мога да кажа със сигурност дали природата му е растителна или животинска. Голяма част от особеностите му свидетелстват, че се отнася към изключително древен геоложки период. Намерихме още няколко кости, но те могат да почакаат. Не знам какво им става на кучетата. Сякаш побесняха, непрекъснато лаят по

находката и най-вероятно ще я разкъсат на парчета, ако не ги удържаме със сила.

11,30 вечерта. До всички — Дайър, Пабоди и Дъглас — моля за вниманието ви! Направихме откритие с епохално — изричам го без никакво преувеличение — значение! Нека „Аркхам“ веднага да се свърже с радиостанцията в Кингспорт. Установихме, че отпечатъците в шистите принадлежат именно на странното бъчвоподобно растение. Милс, Будро и Фаулър намериха и други подобни екземпляри — при това цели тринайсет на брой! — на десетина метра от подземното отверстие. Лежаха на земята сред отломки и фрагменти от онези гладки, причудливи сапунени камъни; всички имат познатата звездообразна форма на предишния, но за разлика от него са по-малки като размери. Направи ми впечатление, че осем от съществата изглеждат изненадващо добре съхранени. Внимателно ги изнесохме на повърхността, като предварително взехме съответните мерки и отдалечихме кучетата на безопасно разстояние. Не знам защо, обаче не само звездообразните камъни, но и загадъчните древни създания им действат невероятно настървяващо и ги карат да лаят като бесни. Сега чуйте подробното ни описание на находките ни и го повторете, за да сверим данните. Пресата трябва да го отрази със свършена точност.

Дължината на всеки от откритите екземпляри е точно два метра и четирийсет сантиметра. Бъчвоподобното им туловище е дълго метър и осемдесет, диаметърът му в най-широката част (която се пада точно по средата) е сто и шест сантиметра, а в най-тясната (в двата му края) — трийсет сантиметра. Цветът му е тъмносив, а повърхностната тъкан е еластична и извънредно здрава. Ципестите криле имат същия цвят; дълги са два метра и десет сантиметра и основата им е прикрепена към brazдите между изпъкналите надлъжни гребени по тялото. Скелетната конструкция на крилето е тръбовидна, в краищата им се забелязват неголеми отверстия, а в разтворено състояние ръбовете им са назъбени. В най-широката част на туловището, по линията на въображаемия му екватор, от всеки от петте гребена излизат светлосиви крайници с форма на пипала. В настоящия момент те са

прибрани към торса, но в активно състояние — сиреч опънати — са способни да достигат обекти на разстояние от метър. Функцията и разположението им напомня на пипалцата на примитивните морски лилии. В основата си тези причудливи крайници са седемдесет и пет милиметра в диаметър, а след петнайсетия сантиметър от дължината им се разделят на още пет по-малки пипала, всяко от които се разклонява на още пет след двацет сантиметра... така че на всеки „грозд“ се оказват закрепени общо двацет и пет пипала.

Горната част на туловището се увенчава от светлосива шия, раздута от хрилеподобни отворстия, върху която е разположено жълто звездообразно образувание, шейсетина сантиметра в диаметър. Най-вероятно това е „главата“ на съществото. Петте лъча на звездата са покрити с твърди разноцветни власинки, дълги седем сантиметра и половина; от всеки връх висят и гъвкави жълтеникави тръбички. В средата на главата се забелязва тесен процеп, който навярно служи като дихателно отворстие. Жълтеникавите тръбички завършват със сферични образувания, покрити с мътна мембрана, под която се крие стъкловидно топче с червена сърцевина — очевидно зрителен орган. Пет по-дълги морави тръбички се проточват от вътрешните ъгли на звездообразната глава. По-дебели са от първите и при прилагане на натиск се разтварят, разкривайки камбанковидни удебеления, шест сантиметра в диаметър и осеяни с множество остри зъби. Предполагаема функция на уста. Всички тези тръбести, влакноподобни и сферични образувания бяха сгънати и прибрани към удебелената шия и торс. За пореден път ще отбележа, че тъканите се отличават с изумителна гъвкавост и здравина.

В долната част на туловището се забелязва нещо като грубо копие на главата, но с коренно различни функции. Светлосивата подпухнала шия (лишена от каквито и да било хриле) завършва със зеленикаво петолъчно разширение, което също напомня морска звезда. Оттам се подават жилави мускулести пипала с дължина метър и двацет. В основата си диаметърът им е осемнайсет сантиметра, а в краищата (където се стесняват) — седем сантиметра. Увенчани са със зеленикави ципести образувания с триъгълна форма. Тяхната дължина е двацет сантиметра, а ширината им — петнайсет сантиметра. Този именно плавник, перка или крайник е оставил отпечатъците в скалите в периода, започнал преди един милиард години и завършил преди

шейсет милиона години. От вътрешните ъгли на петолъчното удебеление се проточват и шейсетсантиметрови тръбички, чиято ширина варира от седем сантиметра в основата до три сантиметра в краищата. Самите тръбички се отличават с необичайна здравина и плътност; същевременно впечатляват с уникалната си гъвкавост. Без съмнение пипалата с триъгълните лапи са служили за придвижване — по суша или във вода. Изглеждат доста мускулести. В момента на изследванията ни всички тези израстъци бяха плътно сгънати и прибрани около псевдошията и долната част на торса — досущ като онези в горния му край.

Още не съм съвсем сигурен къде да отнеса загадъчното създание — към растителния или към животинския свят. Може би все пак везните се накланят в полза на фауната. Предполагам, че имаме пред себе си екземпляри от изключително развита в еволюционно отношение морска звезда, същевременно запазила и част от особеностите на примитивните организми. Характерните черти на иглокожите^[9] са налице, макар че някои неща не ми се връзват. Наличието на криле например контрира хипотезата за морския им произход, обаче не е изключено тези ципести образувания да им помагат при движение във вода. Симетричното разположение на отделните части е свойствено за растенията, а не толкова за животните, като изключим радиално-лъчевите организми... Във всеки случай данните говорят в полза на едно зашеметяващо заключение: това същество се намира в самото начало на еволюционното развитие на земните организми, предшествайки дори най-простите архаички едноклетъчни организми.

Съхранените в най-добро състояние образци напомнят толкова силно на някои създания от примитивните митове, че някак от само себе си се натрапва мисълта, че някога са живели извън Антарктида. Дайър и Пабоди са чели „Некрономикон“, виждали са зловещите рисунки на вдъхновения от тази страшна книга Кларк Аштън Смит^[10] и поради това ще ме разберат, когато говоря за Прастарите — обгърнатите в тайнственост същества, за които се мълви, че са създали живота на Земята... било на шега, било по погрешка. Изследователите винаги са смятали, че първообразът на тези Прастари е древната тропическа морска звезда, преобразена по фантастичен начин от болезненото съзнание на автора на „Некрономикон“. Нещо като

чудовищата от доисторическия фолклор, за които пишеше Уилмарт^[11] — визирам онези неща за култа към Ктхулу и така нататък... Материалът за проучванията е огромен. Съдейки по всичко, геоложките пластове се отнасят към периодите на късната креда или ранния еоцен^[12].

Над тях са надвиснали огромни сталактити. Костваше ни доста усилия, докато си проправим път през тях, но именно извънредната им здравина е спомогнала находките да се предпазят от разрушение. Поразително е как добре се е съхранило всичко — по всяка вероятност благодарение на свойствата на варовика. Други интересни находки засега няма; по-късно възнамеряваме да възобновим проучванията си. Не бива да се разсейваме от най-важното — а това за момента е да транспортираме четиринайсетте едри екземпляра до базата и да успеем да ги опазим от кучетата, които вече се скъсват от лай. В никакъв случай не трябва да допускаме животните в близост до откритите екземпляри.

Смятаме да оставим трима души да пазят кучетата, а останалите девет човека ще отнесем скъпоценните образци до трите шейни. Вятърът е станал доста силен, но мисля, че ще се справим. Колкото по-рано установим радиовръзка с базата в Макмърдо и се заемем с транспортирането на находките до корабите, толкова по-добре. Жалко, че за момента не разполагаме с истинска лаборатория. Дайър сигурно вече съжالياва, задето се възпротиви на експедицията на северозапад. Първо открихме най-високите планини на Земята, а сега и това... Смятам, че откритията ни биха накарали всеки пътешественик и изследовател да се гордее. Ако постигнатото от нас не е кулминацията на настоящата експедиция, здраве му кажи. Приносът ни към науката е епохален. Поздравления на Пабоди за гениалното му устройство — много ни помогна при сондирането, в противен случай нямаше да успеем да проникнем в пещерата. Сега се обръщам към „Аркхам“ — бихте ли повторили дословно описанието на находките?

Трудно е да се опишат чувствата, обхванали двама ни с Пабоди след получаването на тази радиограма. Всичките ни спътници също ликуваха. Мактай експедитивно записваше всичко, което радистът на Лейк му съобщаваше. Всички съзнавахме, че откритието щеше да преобърне със страшна сила господстващите схващания в областта на естествената история и аз лично поздравих Лейк. Примерът ми бе

последван от Шърман от базата край залива Макмърдо, както и от капитан Дъглас от „Аркхам“. По-късно, в качеството си на научен ръководител на експедицията, аз изнесох кратко слово, коментирайки мащабността на откритието. Радистът на „Аркхам“ трябваше да направи думите ми достояние на широката общественост. Естествено, на никого не му беше до сън. Всички се намирахме в състояние на крайна възбуда, а единственото ми желание беше колкото се може по-скоро да се озова в лагера на Лейк. Останах изключително разочарован от известието му, че вятърът в планините се е усилил до такава степен, че поне за известно време трябва да се въздържим от използването на аеропланите.

Ала само след час и половина в мен отново се надигна вълната на изследователския ентузиазъм, която отми разочарованието ми с един замах. С новите си съобщения Лейк ни разказа как всичките четиринайсет екземпляра благополучно са били доставени в лагера. Операцията не била никак лесна, понеже находките се оказали изненадващо тежки — деветима мъже едва успели да се справят с драгоценния товар. Кучетата били отведени на безопасно разстояние, където им съоръжили укритие от снежни блокове; от този момент нататък щели да ги хранят и държат там. Всички образци били наредени върху плътния сняг край лагера — без онзи, който биологът предварително отделил за планираната дисекция.

Самата дисекция се оказала доста по-трудоемка, отколкото си представяли. Въпреки горещината, бълвана от бензиновия примус в оборудваната като лаборатория палатка, измамно податливата, уникално гъвкава тъкан на избрания екземпляр — един от най-добре запазените — изобщо не изгубила поразителната си здравина. Лейк изпаднал в недоумение как да направи необходимите разрези и в същото време да не наруши вътрешната цялост на организма. Разбира се, разполагал с още седем абсолютно непокътнати образци, ала не искал да ги подлага на дисекция без крайна необходимост, понеже не знаел дали ще открие и други. В края на краищата биологът решил да не отваря този екземпляр; върнал го при другите и се захванал с този, чиито звездовидни удебеления в двата края били относително запазени, но имал следи от наранявания по туловището си и най-вече в областта на една от браздите между изпъкналите гребени.

Резултатите, за които тутакси ни известиха по радиото, бяха озадачаващи и провокиращи към размисъл. Да се говори за прецизност и акуратност при разкритията, бе излишно; инструментите с труд разрязвали необикновената плът, ала дори и малкото, което успели да достигнат, изпълвало с недоумение и внушавало благоговееен страх. Вече цялата биология подлежала на преразглеждане, понеже строежът на тъканите на създанието нямал нищо общо с познатата на науката пролиферация^[13]. В същото време то без съмнение принадлежало към органичния свят и въпреки впечатляващата му възраст — около четирийсет милиона години — вътрешните му органи били перфектно запазени. Една от особеностите на тази неизвестна форма на живот била неразрушимата от времето, извънредно плътна кожа, създадена от природата в процеса на еволюцията на безгръбначните в някой неизвестен на нас етап. Когато Лейк пристъпил към дисекцията, в организма отсъствала влага, ала постепенно, навярно под влиянието на топлината, в неповредената страна на тялото започнала да се събира течност с остра, неприятна миризма. Гъстата тъмнозелена слуз трудно би могла да бъде наречена кръв, но очевидно изпълнявала същите функции. По това време трийсет и седемте кучета — макар и затворени на достатъчно голямо разстояние от импровизираната лаборатория — вече се съдирали от лай. С разпространението на противната миризма животните съвсем озверели.

С други думи, предварителното разкритие не само не внесло яснота, а точно обратното — задълбочило още повече мистерията. Предположенията за предназначението на външните органи на неизвестния организъм се оказали правилни и по всичко си личеше, че принадлежи към животинския свят. Изследванията на вътрешните органи обаче показали множество общи черти с растенията и Лейк бил сериозно озадачен. Тайнственото същество имало храносмилателна система, както и такава, изпълняваща функциите на кръвоносна, и изхвърляло отпадъчните си продукти през червеникавите тръбички в звездообразната му долна част. На пръв поглед дихателните му органи се нуждаели от кислород, а не от въглероден двуокис; били открити и специални камери, където се е задържал въздухът. Не след дълго се изяснило, че кислородният обмен се е осъществявал и посредством още две системи: хриле и пори в кожата покривка на тялото. Следователно биологът имал пред себе си амфибия, която била в

състояние да преживее дълги периоди без постъпване на свеж кислород. Гласовите органи изглеждали в непосредствена връзка с главната дихателна система, но демонстрирали такива аномалии и отклонения от нормата, че на този етап било прибързано да се правят окончателни изводи. Отчетлива, артикулирана реч едва ли би била възможна, но енигматичното създание спокойно би могло да издава свистящи, тръбни звуци с различна височина. Мускулатурата била добре — даже неестествено добре — развита.

Най-силно обаче Лейк бил озадачен от невероятно сложната нервна система на съществото. Въпреки че в някои отношения тази твар била необичайно примитивна и архаична, в същото време притежавала съвкупност от ганглии и нервни влакна, характерни за доста по-висшите организми. Състоящият се от пет главни дяла мозък бил удивително развит; същото се отнасяло и за сетивните органи. Към тях спадали и твърдите разноцветни власинки върху звездообразната глава, макар че да се определи функцията им със стопроцентова гаранция било невъзможно — все пак нямали аналог сред другите земни обитатели. Не било изключено изследваният екземпляр да се отличава с повече от пет сетива; Лейк можел само да гадае за поведението и начина му на живот, изхождайки от познатите научни представи. Хипотезата, която се зародила в съзнанието му, се изразявала в следното: пред него лежал труп на високочувствителен праисторически организъм, изпълняващ в първичния свят специализирани функции, нещо подобно на нашите мравки и пчели. Размножаването му най-вероятно било сходно с това на птеридофитите^[14], като в краищата на крилете им се образували спори — обстоятелство, навеждащо на мисълта, че водят произхода си от талусните^[15] растения.

Все още обаче биологът се въздържал от категорична оценка към кои земни организми да причисли уникалната находка. Въпреки че приличала на далечен сродник на радиално-лъчевите животни и морските звезди, тя представлявала значително по-висш организъм. Притежавала характеристики на растение, ала три четвърти от нея била категорично животинска. За морския ѝ произход свидетелствали симетричните ѝ форми и някои други особености, но спецификата на органите ѝ показвала, че се е развивала и в други направления. В края на краищата разполагала с криле, следователно не било изключено

еволюцията да я е откъснала от водата и земята. Кога обаче е успяла да измине целия този сложен път и да остави следи върху архайските шисти, като се има предвид, че Земята е била съвсем млада планета в онези далечни години? Това било тъй трудно — и даже невъзможно — за проумяване и Лейк отново си припомнил античните митове за Прастарите, които долетели тук от далечните звезди, и било на шега, било по погрешка създали живота на Земята. Присетил се и за фантазмагоричните писания на един от колегите си хуманитаристи от университета „Мискатоник“, разказващ за дебнеци из върмонтските хълмове пришълци от Космоса.

Естествено, биологът не отхвърлял възможността следите в докамбийските скали да са оставени от друго същество, далеч по-примитивно от лежащия на дисекционната маса екземпляр, ала позадълбоченото проучване на най-старите фосили го накарали да сметне подобно обяснение за не толкова вероятно. С течение на времето непознатият вид давал ясни признаци на деградация, а не на по-висока еволюция. Размерите на псевдокрайниците например се смалявали и цялата му морфология изглеждала по-груба и опростена. Нещо повече — нервните влакна и органи също показвали тенденция към регресия. За голяма изненада на Лейк преобладавали атрофиралите и рудиментарните органи. Във всеки случай, тъй като липсвала достатъчно информация за окончателни изводи, биологът отново се обърнал към митологията, назовавайки на шега новооткритите представители на неизвестния вид „Прастари“.

Някъде към два и половина през нощта, след като решил да прекрати работата си и да се отдаде на кратка почивка, Лейк покрил дисектирания екземпляр с брезент, излязъл от импровизираната лаборатория и започнал да разглежда непокътнатите образци с подновен интерес. Под лъчите на незалязващото антарктическо слънце туловищата им сякаш били омекнали мъничко; тук-там върховете на звездообразните глави и някоя друга тръбичка или пипало били променили положението си, обаче биологът не видял в това никаква опасност, осланяйки се на консервиращите свойства на минусовите температури — едва ли евентуалният процес на разложение би засегнал безценните находки. Въпреки това си направил труда да струпа най-добре съхранените екземпляри един до друг и метнал отгоре им няколко неизползвани палатки, за да ги предпази от

директните слънчеви лъчи. Така целял да намали и острия неприятен мирис, който действал неимоверно настървяващо на кучетата. Животните го надушвали дори от голямото разстояние и въпреки високите стени от снежни блокове, където вече се трудели двойно повече хора. Откъм колосалните планини духал мощен вятър — там определено се надигала свирепа виелица — и Лейк допълнително укрепил краищата на палатката с тежки ледени късове. Понеже никой от спътниците му не хранел илюзии по отношение на антарктическите стихии, всички под ръководството на Атууд възобновили с утроена експедитивност наченатата по-рано работа по подsigуряването на палатките и изграждането на заслони за аеропланите. В крайна сметка биологът преценил, че запазването на самолетите е приоритетна задача, и насочил цялата работна сила, с която разполагал, към издигането на по-високи и надеждни укрития.

След четири часа Лейк прекрати радиодописките си и ни посъветва да поспим; групата му възнамерявала да стори същото. Биологът размени няколко топли думи с Пабоди, изказвайки му за пореден път своята благодарност за изобретението, без което епохалното откритие едва ли би било възможно. Атууд също ни изпрати приветствията си. Отново използвах случая да поздравя Лейк, признавайки му най-чистосърдечно, че е бил прав в стремежа си да реализира експедиция в северозападна посока. Уговорихме се, че пак ще се чуем на другата сутрин точно в десет часа. Ако времето се е подобрило и климатичните условия са подходящи, Лейк ще ни изпрати аероплан, който да ни транспортира при него. Преди да си легна, пуснах последната радиограма до „Аркхам“ с инструкции да бъдат извънредно внимателни по отношение на информацията, която предават до външния свят. Все пак откритията бяха толкова невероятни, зашеметяващи и шокиращи, че криеха опасността сериозните учени да не ни повярват, докато не подкрепим твърденията си с необходимите доказателства.

[1] Архай — един от четирите еона в историята на Земята, обхващащ периода отпреди 3,9 до 2,5 милиарда години. По това време на планетата няма кислородна атмосфера, появяват се първите анаеробни бактерии, вулканичната дейност е засилена и Земята е три пъти по-гореща, отколкото е днес — Б.пр. ↑

[2] Геодезически инструмент за определяне на посоката и за измерване на хоризонтални и вертикални ъгли при геодезически работи, при топографски снимки, в строителството и т. н. — Б.пр. ↑

[3] Триасът е първият, а юрският период е вторият етап от мезозойската ера, започнала преди 250 милиона години и приключила преди 65 милиона години — Б.пр. ↑

[4] Водни безгръбначни животни с несегментирано тяло и външна двуделна черупка. Външно приличат на мидите, но при тях черупките са странични — Б.пр. ↑

[5] Плакодермите са едни от първите риби с челюсти. Появяват се през периода силур, а през девон вече доминирали. Имали костна броня, която покривала главата и предната част на тялото. Назъбените ръбове на примитивните им челюсти изпълнявали ролята на зъби — Б.пр. ↑

[6] Лабиринтодonti — гигантски стегоцефали с особена зъбна структура, откъдето идва и названието им — букв. „лабиринтозъби“. Текодонтите са били древни влечуги, наподобяващи съвременните крокодили като телесни пропорции, обитавали Земята от края на пермския до края на триасовия период — Б.пр. ↑

[7] Миоцен — геоложка епоха от периода неоген, започнала преди около 23 милиона години и приключила преди пет милиона години; олигоцен — геоложка епоха от периода палеоген, простираща се отпреди около 34 милиона години допреди 23 милиона години — Б.пр. ↑

[8] Плейстоцен — геоложка епоха, започнала преди 1,8 милиона години и завършила преди 11,5 години. Съвпада с края на палеолита в археологията — Б.пр. ↑

[9] Иглокожите (известни още като бодлокожи) са тип безгръбначни трипластни организми от царството на животните. Характерна за тях е петлъчевата радиална симетрия на тялото. Всичките им представители са дънни морски обитатели. Притежават невероятни регенеративни способности — морските звезди например могат да бъдат нарязани на парчета и след няколко месеца от тях израстват съвсем нови и напълно самостоятелни организми — Б.пр. ↑

[10] Кларк Аштън Смит (1893–1961) — американски белетрист, поет и художник; близък приятел на Х. Ф. Лъвкрафт, с когото поддържат дългогодишна кореспонденция — Б.пр. ↑

[11] Герой от новелата „Шепнещият в тъмнината“, публикувана в „Некрономикон“ от Х. Ф. Лъвкрафт (изд. „Ентусиаст“, 2012) — Б.пр. ↑

[12] Кредата е третият, последният период от мезозойската ера; еоценът е епоха, започнала преди около 56 милиона години и завършила преди 34 милиона години — Б.пр. ↑

[13] Пролиферация (мед.) — увеличаване на броя клетки в дадена тъкан чрез тяхното разрастване и размножаване. Може да бъде нормална, физиологична пролиферация (например нарастване на млечната жлеза по време на бременност) или патологична (например при туморите) — Б.пр. ↑

[14] Спорови растения (известни още като птеридофити) са растения, които нямат нито цветове, нито семена, поради което се наричат васкуларни криптограми (тайно репродуциращи се). Те се възпроизвеждат и се разпространяват само чрез спори — Б.пр. ↑

[15] Примитивни нисши растения, които не притежават диференцирано стъбло, плоски листа и истински корени — Б.пр. ↑

III

Тази нощ никой от нас не можа да потъне в дълбок сън и всички непрекъснато се будехме, въртейки се неспокойно в спалните си чували; от една страна, вълнението от находките на Лейк все още отказваше да затихне, а от друга — бушуващият вятър никак не ни съдействаше да се унесем в блажена дрямка. Свирепите му пориви ни караха да се замислим какво ли се случва на северозапад, в базата на другарите ни, която се издигаше в подножието на чудовищните планини — в самото сърце на безмилостния ураган. Малко преди десет часа Мактай вече беше на крак и правеше трескави опити да се свърже с лагера на Лейк, ала суровите метеорологични условия — и по-конкретно натрупалото се в атмосферата електричество — не позволяваха на радиовръзката да се осъществи. Все пак успяхме да разменим няколко думи с „Аркхам“ и капитан Дъглас ми сподели, че също не е могъл да се свърже с Лейк. Между другото, за урагана той узна от мен — в района на залива Макмърдо времето било тихо и спокойно, колкото и да не ни се вярваше, съдейки по титаничната ярост на стихията.

Прекарахме целия ден пред радиостанцията, вслушвайки се и в най-недоловимите шумове и смущения в ефира, като периодично се опитвахме да се свържем с лагера. Малко преди пладне от запад ни връхлетя същински ураган, чиито бесни пориви ни изплашиха не на шега, тъй като заплашваха да разрушат базата ни. Постепенно вятърът започна да утихва и към три следобед окончателно се успокои. Веднага се възползвахме от затишието и отново се заехме да търсим Лейк в ефира. Като се имаше предвид, че другарите ни разполагаха с цели четири аероплана, за нищо на света не можехме да допуснем, че всичките им предаватели могат едновременно да излязат от строя. Обаче — както и преди — никой не ни отговори. Това обстоятелство, подкрепено от съвсем пресния спомен за опустошителния вятър, ни накара да се впуснем в най-ужасни догадки и предположения.

Към шест вечерта страхът ни достигна своя апогей и след като се посъветвах с Дъглас и Торфинсен, реших да действам. Петият аероплан, който бяхме оставили в залива Макмърдо на грижите на Шърман и двама моряци, се намираше в пълна готовност за подобни извънредни ситуации. Е, по всичко личеше, че този момент бе настъпил. Наредих на Шърман да потегли спешно към базата ни, вземайки със себе си и двамата моряци; метеорологичните условия вече бяха напълно благоприятни за полети. Докато уточнявахме състава на издирващата група, стигнахме до решението, че навярно ще е най-добре всички да се качим на самолета, при това заедно с шейните и кучетата. Огромният аероплан, изработен по специалната ни поръчка за транспортиране на тежко машинно оборудване, позволяваше да го сторим без проблеми. Междувременно използвахме всяка свободна минута за опити да се свържем с Лейк, ала усилията ни така и не допринесоха плод.

Шърман и моряците Гунарсон и Ларсен излетяха в седем и половина вечерта и на няколко пъти по време на полета ни информираха как стоят нещата. Не се сблъскаха с никакви проблеми. Точно в полунощ пристигнаха благополучно в лагера ни и тутакси пристъпихме към съвещание, за да решим как да процедираме оттук нататък. Беше доста рисковано да летим всичките в един самолет над ледения континент, без да разполагаме с междинни бази, обаче никой не показа и следа от малодушие или колебание. Нямахме друг избор. След като натоварихме всичко необходимо на аероплана, си легнахме да починем мъничко, но само след четири часа отново бяхме на крака, за да довършим започнатото.

И ето че точно в седем и четвърт сутринта на 25 януари пътешествието ни на северозапад започна. Самолетът бе управляван от нашия пилот Мактай. Освен него на борда имаше още десет души, седем кучета, шейни, запаси от гориво и провизии, както и други неща от първа необходимост, сред които и надеждна радиостанция. Времето бе ясно и безветрено, в небето не се виждаше нито един облак и температурите бяха в доста прилични за Антарктида граници, така че не очаквахме особени затруднения. Бяхме сигурни, че с помощта на дадените от Лейк координати лесно ще открием лагера. Лошите предчувствия обаче не преставаха да ни измъчват — какво ли ще

заварим там? Радиостанцията продължаваше да мълчи и никой не отговаряше на непрестанните ни опити да се свържем с другарите си.

Всеки миг от този четиричасов полет се е врязал неизличително в съзнанието ми, защото промени коренно живота ми. Именно тогава, на петдесет и четири годишна възраст, аз завинаги изгубих мира и покоя, присъщи на хората с нормален разсъдък, които живеят в хармония с природата и нейните закони. От този момент нататък ние десетимата — и най-вече аз и Данфорт — щяхме да пристъпим в недрата на този чудовищен, населен от фантоми свят, и нищо нямаше да го изтрие от паметта ни. Нямахме никакво намерение да споделяме мрачните тайни, до които се докоснахме, с външния свят; вестниците напечататаха единствено съобщенията, които изпратихме от аероплана. В тях разказахме за четиричасовия си полет без междинно кацане; за битките ни с предателските пориви на вятъра в горните слоеве на атмосферата, за видяната през илюминаторите на самолета шахта, прокопана преди три дни от колегите ни, както и за загадъчните, сякаш търкалящи се из необятните ледени равнини снежни цилиндри, за които споменават също и Амундсен, и Бърд. После обаче се случи нещо, което ни зашемети до такава степен, че просто нямаше как да предадем адекватно връхлетелите ни емоции... след което настъпи и моментът, в който започнахме строго да контролираме думите си, въвеждайки безпощадна цензура дори в тесния си кръг.

Морякът Ларсен беше първият, който зърна назъбените очертания на зловещите конусовидни върхове и хребети. Виковете му накараха всички да се хвърлим на секундата към илюминаторите. Въпреки значителната скорост на аероплана, те сякаш изобщо не се приближаваха към нас; това свидетелстваше за огромното разстояние, на което се намираха, и наново подчертаваше свръхестествената им, невъобразима височина. Постепенно обаче исполинските им масиви започнаха да се издигат в западния небосклон и ние вече можехме да разгледаме голите, лишени от растителност, тъмнеещи в далечината върхове. При вида на тези облени в розовеещо антарктическо сияние грамади бяхме пронизани от неописуемото усещане за някакво демонично чудо. Цялата картина внушаваше чувство на близост до някаква плашеща, погребана дълбоко извечна загадка, която застрашаваше всеки миг да се разкрие пред нас в цялата си чудовищност. Отвъд безжизнените колосални хребети сякаш се

простираха кошмарни бездни, стаили в глъбините си забранените тайни на времето, пространството и други, неведоми за човечеството измерения; колкото повече се вирах в тези планини на безумието, толкова по-силно в мен се загнездваше злокобната увереност, че се възвисяват на самия ръб на познатия ни, логично подреден свят, а зад призрачната завеса на космическото им величие дебне прокълнатата пропаст, отвъд която не съществува нищо. Полупрозрачната пелена на облаците, обгърнали хребетите им, като че ли намекваше за ширналите се отвъд тях безкрайни простори, в чиято тъкан навеки се бе врязала застиналата, опустошена и неведома вселена на ледената Смърт.

Младият Данфорт беше този, който насочи вниманието ни към нещо крайно любопитно в очертаванията на планинските върхове. Там се забелязваха някакви необичайни, правилни от геометрична гледна точка форми, напомнящи гигантски кубове. Лейк също беше споменал за тях в радиограмите си, сравнявайки ги с призрачните руини на първобитните храмове в планините на Азия, изобразени на редица от платната на Николай Ръорих. И наистина — в излъчването на тази част от Антарктида имаше нещо натрапчиво „ръориховско“, от което не можех да се отърся. За първи път го бях почувствал през октомври, когато зърнах отдалеч Земята Виктория, а сега то ме връхлиташе с нова сила. В съзнанието ми изплуваха древни митологични праобрази, които се навързаха в страховити асоциации с онова, което в момента се разстиляше пред смаяния ми взор. Бях поразен от приликата между това мъртво пространство и зловещите равнини на Ленг, за които нашепват старинните сказания. Учените предполагат, че местонахождението им е нейде в Централна Азия, ала родовата памет на човечеството — или тази на неговите предшественици — без съмнение се простира доста далеч в зората на времето и голяма част от легендите са се зараждали в земи, планини и светилища, по-древни не само от Азия, но и от самия човек, какъвто го познаваме днес. Неколцина особено дръзки мистици даже намекват, че достигналият до нас Пнакотически ръкопис всъщност е създаден преди плейстоцена, и твърдят, че последователите на Тсатхоггуа^[1] не са били хора (както впрочем и самото кошмарно създание). Но където и когато и да е съществувал Ленг, за нищо на света не бих искал да попадна там и поради тази причина никак не ме радваше и мисълта за опасната ни близост до възправящия се пред нас фантомен свят, дал живот на

уродливите, неприсъщи на познатата ни флора и фауна изчадия, открити от Лейк. В този миг горчиво съжалявах за онзи необясним порив, накарал ме да посегна към чудовищния „Некрономикон“ в университетската ни библиотека и да проведа дълъг разговор с фолклориста Уилмарт, който — макар и изключителен ерудит и специалист в своята област — в интерес на истината беше доста неприятен човек.

Тези настроения нямаше как да не засият и бездруго острата ми неприязън към причудливите миражи, родени пред очите ни от изменчивата игра на светлините, докато се приближавахме неумолимо към застрашителните зъбери на колосалния планински масив. Вече различавахме хълмистата местност, надиплена в подножието му. През изминалите седмици бях зърнал десетки полярни миражи, голяма част от които изобщо не отстъпваха на сегашния по разтърсващата си, фантастична правдоподобност. При все това в оптичката илюзия, приковала вниманието ни, имаше нещо ново и коренно различно — някаква стаена заплаха — и аз потръпнах при гледката на издигащия се над нас безкраен лабиринт от приказни стени, кули и минарета, изтъкани от трепкащи отблясъци и снежен прах.

Създаваше се впечатлението, че пред очите ни се е ширнал гигантски град, съграден по законите на неведома за човечеството архитектура, където пропорциите на черните като нощта конструкции говореха за чудовищно издевателство над основните принципи на геометрията. Върху пресечени конуси с назъбени краища се възвисяваха масивни цилиндрични колони, неестествено издути на места и увенчани с тънки, наподобяващи мидени черупки гофрирани дискове. Редом с тях се открояваха странни плоски фигури, сякаш съставени от множество правоъгълни плочи, овални пластини или петолъчни звезди, припокриващи се една друга. Други конуси и пирамиди неусетно преливаха в цилиндри, кубове и островърхи, тънки като игли шпирове, групирани по пет на брой в хомогенни конструкции. Всички тези отделни композиции, сякаш родени от нечие трескаво бълнуване, се съединяваха на главозамайваща височина посредством тръбести мостовидни съоръжения. Гледката потискаше както с ирационалната си визия, така и с титаничните си размери. Миражите от подобен тип не бяха нещо свършено ново — през 1820 година полярният китоловец Скорсби^[2] не само е наблюдавал подобно

явление, но и е направил извънредно интригуващи скици на видяното. Обаче конкретното време и място, в които се намирахме, задълбочаваха още повече впечатленията ни и докато се взирахме в невъобразимите планини, възправящи се като плътна стена пред нас, ние нито за миг не забравяхме за откритията, направени от другарите ни, както и не изключвахме възможността да ги е сполетяло някакво нещастие. Ето защо нямаше нищо удивително в обстоятелството, че видяхме в миража главно дебнеща заплаха и безпределно зло.

Когато миражът започна да избледнява, нямаше как да не изпитам неизразимо облекчение, макар че докато това се случваше, зловещите кули и зъбери приеха още по-отвратителни, отблъскващи за човека форми. Щом от фантастичния град остана единствено ефирна мъгла, отново обърнахме погледи към земята и видяхме, че пътешествието ни е към своя край. Тайнствените планини се въздигаха на невъобразима височина, досущ крепост на страховити исполини, а изумителните кубовидни образувания се виждаха поразително ясно и с невъоръжено око. Вече летяхме над най-ниските предхълмия и изведнъж пред зора ни, наред снежните пресли и ивиците гола земя, се откриха две тъмни петна — по всяка вероятност лагерът на Лейк и точката на сондажните му проучвания. Десетина километра по-нататък се разстилаха подножията на по-високите хребети, над които на свой ред се открояваха колосалните върхове на тези вдъхващи страхопочитание планини. Накрая Роупс — студентът, който замени Мактай зад щурвала на аероплана — започна да снижава машината, насочвайки я към по-голямото от двете „петна“ (предполагахме, че там се намира базата). Междувременно Мактай изпрати в ефира последната нецензурирана радиограма, която външният свят щеше да получи от нас.

Не се съмнявам, че всички са чели кратките, суховати репортажи за хода на предприятието от нас издирване. Няколко часа след успешното ни приземяване изпратихме пестеливо, внимателно формулирано съобщение, в което уведомихме света за гибелта на всички от групата на Лейк. Като причина за смъртта им посочихме бушувалия предишния ден — или предишната нощ — ураган. Бяха открити всичко на всичко единайсет мъртъвци; не можахме да намерим единствено тялото на младия Гедни. Журналистите ни простиha отсъствието на подробности, обяснявайки го с шока от

трагедията, и веднага повярвах, че стихията е обезобразила по ужасен начин единайсетте трупа, безсмисляйки евентуалното им транспортиране с корабите до родните брегове. Гордея се, че дори в най-страшните мигове, когато бяхме най-обезкуражени и потресени, все пак намерихме в себе си сили да не разкрием цялата истина. А най-важното се криеше именно в онова, което не посмяхме да изречем. И ако сега наново разравям миналото, правя го само заради възникналата необходимост да предупредя ентусиастите от предстоящата експедиция за срещите, които ги очакват... срещите с неназовимия, безименен Ужас.

Полярната виелица действително бе причинила безброй разрушения. Трудно е да се каже дали другарите ни щяха да я преживеят, дори и да не бяха сполетени от другото. Бурята, която ги беше връхлетяла, не можеше да се сравнява с нищо, изпитано от нас до момента. Един от заслоните за аеропланите буквално бе направен на пух и прах от канонадата ледени шрапнели, фучащи под напора на свирепите ветрове, а сондажната установка бе разбита на парчета. Откритите металически части на самолетите и изкопната техника бяха полирани до ослепителен блясък от мразовития вихър, две от помалките палатки се валяха на земята, разкъсани до неузнаваемост... Същевременно стихията бе заличила всички следи. Не успяхме да открием нито един цял екземпляр от древния организъм, така че нямахме какво да отнесем в Америка. В безпорядъка от отломки се натъкнахме единствено на няколко любопитни камъка, сред които и причудливите зеленикави фрагменти стеатит със звездообразната форма, както и на известно количество фосили, в това число и скелетни останки със странни следи от наранявания, засегнали костната структура.

Нито едно от кучетата не бе оцеляло; почти напълно беше разрушено и набързо изграденото за тях убежище. По всяка вероятност това бе дело на урагана, макар че от подветрената страна на укритието се забелязваха признаци на пробив — не бе изключено обезумелите от страх животни сами да са се измъкнали навън. И трите шейни бяха изчезнали; навярно вятърът ги бе отнесъл в неизвестна посока. Сондажната установка и устройството за разтапяне на леда бяха излезли окончателно от строя и понеже нямаше как да бъдат ремонтирани, ги използвахме, за да барикадираме вратата към

миналото, открената от Лейк. Оставихме в лагера и двата аероплана, които бяха пострадали най-сериозно от урагана; и бездруго вече разполагахме само с четирима пилоти: Шърман, Данфорт, Мактай и Роупс. (Отгоре на всичко преди отлитането ни Данфорт бе изпаднал в толкова тежка нервна криза, че и дума не можеше да става да му позволим да пилотира.) Всичко, което успяхме да открием — книги, прибори и онова, което бе останало от екипировката на колегите ни, — беше натоварено на самолетите. Резервните палатки и спални чували или бяха изчезнали, или се намираха в негодно за употреба състояние.

Около четири следобед, след като направихме обход на местността от неголяма височина с надеждата да открием Гедни — и след като се убедихме, че той е безследно изчезнал, — изпратихме до „Аркхам“ съдържана, внимателно формулирана радиограма. Предполагам, че благодарение на старанията ни съобщението се е получило достатъчно спокойно и убедително. Най-голямо внимание отделихме на реакцията на кучетата ни при приближаването до останките от загадъчните находки. Очаквахме, че ще изпаднат в бесен лай — все пак Лейк ни беше подготвил за това с подробните си сводки, — ала пропуснахме да споменем, че същата реакция бе провокирана не само от звездовидните зеленикави камъни, но и от някои други обекти, като части от научното и сондажното оборудване, различни предмети от лагера и дори самите аероплани.

За четиринайсетте неведоми създания се изказвахме изключително предпазливо и пестеливо. Съобщихме, че сме открили в лагера единствено повредените екземпляри, но и те са били напълно достатъчни, за да признаем, че описанията на злощастния Лейк са били абсолютно точни. Не ни беше никак лесно да крием истинските си емоции по този повод, както и да избягваме точните цифри и да не споменаваме къде сме открили въпросните екземпляри. Помежду си се договорихме по никакъв начин да не намекваме за обхваналото групата на Лейк умопомрачение. Как иначе, освен с умопомрачение, да си обясним заравянето (наподобяващо някакво протиестествено, светотатствено погребение) на шестте повредени органични находки — в изправено положение, под звездообразни снежни могили с нанесени върху тях точкови формации, до най-малката подробност повтарящи десените върху зеленикавите стеатити, извлечени от мезозойските или терциерните^[3] пластове. В същото време осемте

добре съхранени екземпляра, за които знаехме от радиограмите на Лейк, бяха изчезнали без следа.

Тъй като не искахме да сеем излишно безпокойство сред хората, казахме само няколко думи за изследователския полет над планините, който аз и Данфорт осъществихме на следващия ден. От самото начало беше ясно, че само ненаатоварен аероплан би могъл да преодолее тези главозамайващи висоти, ето защо решихме да потеглим само двамата, спестявайки на колегите си този допълнителен риск. Когато в един след полунощ се завърнахме в базата, Данфорт беше на границата на истерията, ала прояви необходимото мъжество и успя да си удържи езика зад зъбите. Лесно го убедих да не показва на никого нашите записи и рисунки, както и другите неща, които скрихме в джобовете си, и да повтаря пред всички само онова, което решихме да направим обществено достояние. Както и най-важното — да се погрижи никой да не зърне фотографиите, които заснехме, и да ги прояви по-късно, в пълно уединение. Сега навярно става ясно защо тази част от историята ми ще бъде нещо ново и непознато не само за световната общественост, но и за нашите спътници Пабоди, Мактай, Роупс, Шърман и останалите оцелели. Данфорт се оказа още по-дискретен и от мен, защото видя — или му се е сторило, че е видял — нещо, за което не смее да проговори дори пред мен.

Както е известно, в разказа ни споменахме за трудното ни набиране на височина, след което потвърдихме предположението на Лейк, че най-високите върхове се състоят от шистови и други прастари скални пластове, окончателно формирани между периодите юра и креда; отбелязахме прилепените към върховете кубовидни образувания с необичайно правилна форма; изтъкнахме, че някои склонове и хребети са преодолими за алпинисти, стига да бъдат щурмувани през подходящия сезон, и накрая обявихме, че от другата страна на загадъчните планини наистина се простира необятно плато със същия древен произход като самите възвишения. Въпросното плато се издигаше на около шест-седем хиляди метра над морското равнище, повърхността му бе прорязана от гротескни скални формирания, стърчащи от ледената му покривка, и то постепенно преливаше в полегатите предхълмия, съединяващи го с вертикално извисяващите се грамади на най-внушителните върхове на Земята.

Тази информация напълно съответстваше на действителността и удовлетвори всички наши другари в базата. Обяснихме шестнайсетчасовото си отсъствие — всеки специалист би се усъмнил, че за полета, приземяването, експедитивния оглед на района и събирането на геоложки образци е било необходимо толкова много време — със силните насрещни ветрове, принудили ни да направим извънредно кацане в далечния край на платото. За щастие, разказът ни звучеше толкова правдиво и прозаично, че на никого не му хрумна да последва примера ни и да извърши още един полет с разузнавателна цел. Между впрочем всеки, който би дръзнал да го стори, щеше да се сблъска с решителна съпротива от моя страна, а не смеех дори да си представя как би реагирал Данфорт. Докато ни нямаше, Пабоди, Шърман, Роупс, Мактай и Уилямсън се бяха трудили като каторжници, за да възстановят оцелелите от лагера на Лейк два аероплана, чиито механизми бяха повредени по някакъв необясним начин.

Решихме да натоварим самолетите още на следващата сутрин и незабавно да отлетим към старата си база. Естествено, най-безопасният маршрут, макар и заобиколен, минаваше през залива Макмърдо; прекият път по въздуха обаче — през неведомите простори на мъртвия материк — би могъл да ни изправи пред неочаквани нови изпитания. Нямаше как да продължим изследванията си заради трагичната гибел на другарите си и потрошената сондажна установка. В допълнение към тях преживеният ужас и неразрешимите съмнения, които ни разяждаха отвътре и които не можехме да споделим с външния свят, ни накараха да напуснем този унил и мрачен край, където властваха опустошението и безумието.

Широката общественост знае, че завръщането ни в родината протече безметежно и благополучно, без по-нататъшни инциденти. Още привечер на следващия ден — 27 януари — се приземихме в базата, а на двайсет и осми се отправихме към лагера край залива Макмърдо, като направихме само едно кратко принудително кацане заради бурния вятър, застрашаващ да ни отклони от курса. След още пет дни „Аркхам“ и „Мискатоник“, с всички оцелели изследователи и цялото научноизследователско оборудване на борда, вече громяха втвърдяващата се ледена кора над полярните води на морето Рос, оставяйки на запад Земята Виктория и снизходително надвесените над нас възвишения, открояващи се на фона на навъсеното антарктическо

небе. Поривите и стенанията на вятъра се преобразяваха от хребетите в странни тръбни звуци, от които сърцето ми замираше. Две седмици покъсно окончателно напуснахме полярните води, изтръгвайки се от злокобния плен на тези прокълнати усои, където животът и смъртта, времето и пространството бяха встъпили в светотатствен, дяволски съюз дълго преди органичната материя да започне да пулсира, разселвайки живота на Земята по още неизстиналата ѝ кора.

Щом се върнахме, направихме всичко възможно, за да предотвратим по-нататъшното проучване на Антарктида, като проявявахме дискретност по отношение на причините, подтикващи ни към този ход, и не посвещавахме никого в мъчителните си съмнения и догадки. Дори младият Данфорт, който бе претърпял тежък нервен срив, запази мълчание и не сподели нищичко пред лекарите, които се грижеха за него... при положение че беше зърнал нещо, което никой друг не бе видял. Сигурен съм, че ако бе пожелал да ми разкаже за това, най-малкото щеше да се почувства по-добре. В същото време — освен ако не ставаше въпрос за халюцинация — признанията му щяха да обяснят куп други неясноти. Достигнах до този извод, след като дочух част от бълнуванията му в онези редки моменти, когато той губеше контрол над себе си и мълвеше страховити, несвързани неща... Естествено, впоследствие Данфорт яростно отричаше всичко, което се бе изплъзнало неволно от устата му.

Не беше никак лесно да сдържаме ентузиазма на смелчаците, изгарящи от нетърпение да зърнат с очите си грамадния бял континент, и колкото и парадоксално да звучи, някои от усилията ни имаха обратния ефект. Сякаш още повече насърчаваха жадните за сензации учени и изследователи. Не биваше нито за миг да забравяме, че човешкото любопитство е неизчерпаемо и неунищожимо; колкото и пестеливи да бяха публикуваните статии за нашата експедиция, явно подбуждаха и други към търсене на неведомото. Натуралистите и палеонтолозите бяха силно заинтригувани от съобщенията на Лейк за откритите от него древни същества, въпреки че проявихме мъдрост и никъде не показахме нито донесените от нас части от заровените екземпляри, нито техните фотографии. Въздържахме се да покажем и костите с най-впечатляващите дълбоки прорези, и зеленикавите звездообразни камъни... двамата с Данфорт пък скрихме от чуждите очи снимките и мастилените скици, които бяхме направили от другата

страна на планините, като дръзвахме да им хвърлим по някой поглед само в моментите, когато оставахме сами.

Ала ето че подготовката за експедицията на Старкуедър и Мур вече върви с пълна пара и без съмнение тя ще бъде доста по-добре оборудвана от нашата. И ако не разубедея ентузиастите сега, те ще проникнат в самото сърце на Антарктида, ще разтапят леда и ще сондират почвата дотогава, докато не извадят на повърхността нещо чудовищно, което може да погуби цялата човешка цивилизация. Поради тези причини нарушавам обета си за мълчание и възнамерявам да разкажа за всичко, което ни сполетя — в това число и за онази зловеща, невъобразима твар от другата страна на Планините на безумието.

[1] Аморфно, жабоподобно божество, което се споменава в новелата „Шепнещият в тъмнината“ — Б.пр. ↑

[2] Уилям Скорсби-младши (1789–1857) — шотландски изследовател на Арктика. Неговото име носят градове в Австралия и Гренландия, както и редица заливи, фиорди, полуострови и т. н. — Б.пр. ↑

[3] „Терциер“ е остарялото наименование на геоложкия интервал от историята на Земята, който включва промеждутъка от измирането на динозаврите (преди около 65 милиона години) до началото на последния ледников период (преди около 1,8 милиона години). По днешната терминология терциерът се състои от палеоген и неоген — Б.пр. ↑

IV

Невероятно трудно ми е даже мислено да се върна в лагера на Лейк — правя го с голяма неохота, ала съм длъжен най-сетне да разкрия истината за онова, което в действителност заварихме там... и отвъд страховитите зъбери на планинската стена. Непрекъснато се изкушавам да прикривам подробностите, да не правя ясни заключения, да говоря с намеци и недомлъвки. Вероятно защото подсъзнателно си мисля, че и бездруго вече съм казал предостатъчно и сега трябва само да запълня някои празноти по пътя към най-главното. А то е ужасът — ужасът, който ни обхвана в лагера. Вече разказах за опустошения от урагана терен, за разнебитените укрития, за повредените до неузнаваемост машини, за странното безпокойство на кучетата ни, за изчезналите шейни, за гибелта на другарите ни, за изчезването на младия Гедни, за шестте неестествено погребани екземпляра, чиито тъкани все още се отличаваха с необичайна здравина и гъвкавост, особено ако се отчете обстоятелството, че са прекарвали четирийсет милиона години в земята... Не помня дали споменах обаче, че след като преброихме кучешките трупове, се оказа, че едно животно липсва. Потресени от ужасната трагедия, връхлетяла другарите ни, скоро всички забравиха за този на пръв поглед незначителен факт — всички, с изключение на мен и Данфорт.

Основното, което исках да скрия от вниманието на пресата, бе свързано със състоянието на труповете и някои други деликатни подробности, които биха могли да отместят ужасната завеса на тайната и да отхвърлят всички рационални обяснения за случилото се. След трагедията, която заварихме, направих всичко възможно да отвлека вниманието на другарите си от всички тези несъответствия, приписвайки цялата отговорност за касапницата на умопомрачение и лудост в лагера на Лейк. Тези дяволски планини, издигащи се на сред най-злокобната, обвеяна в тайнственост пустош на земното кълбо, можеха да накарат всеки да изгуби разсъдъка си, запращайки го веднъж завинаги в бездните на безумието.

Видът на трупове — както на човешките, така и на кучешките — пораждаше недоумение и потрес. Създаваше се впечатлението, че са загинали в някакво стълкновение, защитавайки се от жестокото нападение на неведоми врагове, осакатили и обезобразили телата им по невъобразим начин. Горките ни другари бяха или зверски разкъсани, или задушени до смърт. Доколкото можехме да преценим, всичко бе започнало от кучетата, изтръгнали се на свобода от специално пригоденото за тях укритие, съоръжено на известно разстояние от базата поради ефекта на острата миризма, излъчвана от кошмарните находки. Предохранителните мерки обаче се оказали напразни. Щом останали самички наред яростните пориви на ураганния вятър, животните успели да се измъкнат по някакъв начин навън — било защото бурята ги изплашила, било защото специфичното зловоние ги провокирало... Въпросните биологични образци били покрити с няколко неизползвани палатки; въпреки това лъчите на ниското антарктическо слънце явно успели да окажат някакво въздействие върху екземплярите, защото някои части на изключително здравата им тъкан били променили положението си. Вероятно този лек покров бързо е бил отнесен от бушуващата стихия, а мощните въздушни течения са разпръснали непоносимата смрад на още по-голямо разстояние.

Каквото и да се е случило обаче, гледката беше отвъд представите ни за чудовищност. Навярно трябва най-сетне да превъзмогна отвращението и боязливостта си и да разкрия най-страшното, а то е, че изчезналият Гедни в никакъв случай не бе виновен за потресаващото злодеяние. Това дълбоко мое убеждение — което и Данфорт напълно споделяше — се основаваше не на субективна преценка и предположения, а на сурови факти и дедукция. Вече споменах, че трупове бяха обезобразени по ужасяващ начин. Ще добавя, че някои бяха с разпорени стомаси и с извадени вътрешности. Това се беше случило не само с хората, но и с кучетата. В хладната, прецизна жестокост на стореното имаше нещо нечовешко. Сякаш касапин бе разфасовал телата, изрязвайки големи късове плът от най-едрите и здрави двуноги и четириноги клетници. Разсипаната наоколо сол, взета от продоволствените запаси, складирани в аеропланите, навеждаше на страховити подозрения. Заварихме целия този кошмар в един от временните „хангари“, издигнати, за да защитят

самолетите от бруталната виелица. По всяка вероятност машината е била изтеглена навън преди разразяването на кървавата вакханалия. Никакво разумно обяснение не ни идваше наум; отгоре на всичко ураганът бе заличил всички следи, които можеха да хвърлят светлина върху загадката. Не внасяха яснота и намерените от нас безформени парчета от облеклото на колегите ни, грубо съдрани от телата на хората. Единствената диря, на която се натъкнахме, беше едва различимият отпечатък върху снега в един от ъглите на разнебитения „хангар“, ала формата и очертанията му нямаха нищо общо с човешките следи; по-скоро напомняха за онези доисторически отпечатъци, за които разказваше злочестият Лейк. Макар че в подножието на тези прокълнати Планини на безумието на всеки би могло да му се стори какво ли не.

Както вече отбелязах, скоро установихме, че Гедни и едно от кучетата са безследно изчезнали. В убежището, където се бе разиграла кошмарната трагедия, стигнахме до заключението, че липсват две кучета и двама души, ала след като разгледахме скверните гробове, където бяха заровени праисторическите находки, дойде ред да проверим и палатката, изпълняваща ролята на полева лаборатория. Там ни очакваше умопомрачаващо зрелище, което ни накара да преосмислим догадките си. Вътрешностите на праисторическото създание бяха изчезнали от импровизираната маса за дисекции. Щом съпоставихме всичко, се оказа, че една от светотатствено погребаните шест твари — и по-специално онази, от която струеше непоносимо зловоние — е всъщност същата, която Лейк е подложил на изследване. Върху лабораторната маса — и около нея — сега имаше нещо друго, съвсем различно, и не ни трябваше много време, за да разберем какво е то. Дори сега ми прилошава от спомена за странно и не особено умело разрязаните трупове на едно куче и един човек; за да пощадя чувствата на родствениците му, за нищо на света няма да разкрия самоличността на клетника. Инструментите на биолога бяха изчезнали, обаче си личеше, че са били педантично стерилизирани. Бензиновият примус също го нямаше, макар че около мястото, където бе стоял, открихме озадачаваща купчина от кибритени клечки. Погребяхме разчленения ни другар заедно с десетте други трупа, а останките от нещастното куче — при трийсет и петте мъртви животни. Що се отнася до непонятните петна, осяяли масата за дисекции и страниците на

бележниците, запълнени с набързо направени скици, тук буквално се изгубихме в хаоса на догадките и съмненията.

Ала ужасът и мистериите в лагера далеч не се изчерпваха само с тези неща. Все още не можехме нито да открием Гедни, нито да си обясним внезапното му изчезване или пък изчезването на онова куче; от осемте перфектно запазени екземпляра (по думите на Лейк) също нямаше и следа. Липсваха още трите шейни, редица инструменти, множество научни книги, електрически фенерчета и батерии, храна и гориво, нагревателни прибори, резервни палатки, полярна екипировка... Повредите на аеропланите и изкопната техника също ни вкарваха в недоумение — създаваше се впечатлението, че са били причинени или от неопитни, необучени ръце, или са възникнали в резултат на екстремно експериментиране с границите на възможностите им, — а и кучетата сякаш изпитваха неистова неприязън към неизправните машини. Там, където бяха складирани провизиите, също цареше пълен безпорядък; на всичкото отгоре повечето консерви зееха отворени по най-различни и абсурдни начини, сякаш случайно бяха попаднали на пътя на някого, който за първи път вижда подобно нещо. Оставаха без отговор и въпросите, защо навсякъде бяха разпръснати кибритени клечки — използвани, счупени или непокътнати, — както и кому бе нужно да разпаря част от палатките и облеклата, сякаш приспособявайки ги за някакви неясни цели... Друга подробност, допълваща картината на всеобщото безумие, беше, че труповете на хората и кучетата бяха захвърлени на произвола на съдбата, докато останките от праисторическите уродливи твари бяха погребани, макар и по плашещо странен и необясним начин. За всеки случай ние надлежно документирахме с множество фотографии всички тези смущаващи детайли и сега непременно ще ги представим пред общественото внимание, за да предотвратим експедицията на Старкуедър и Мур.

Разбира се, не пропуснахме да направим снимки и на причудливите гробове, увенчани със звездовидните снежни могилки. Веднага ни направи впечатление сходството на загадъчните композиции от точки, нанесени върху тях, с описанията на подобните формации върху зеленикавите стеатити, възпламенили интереса на Лейк. Щом открихме въпросните камъни сред останалите минерали, за пореден път се убедихме, че покойният биолог е бил абсолютно прав в

твърденията си. Причудливите геоложки образци тъй силно наподобяваха звездообразните глави на древните организми, че навярно тази прилика бе оказала съдбовно въздействие върху разпаленото от откритията въображение на смъртно уморените спътници на Лейк, тласкайки ги към бездната на умопомрачението.

Умопомрачение, ескалирало в адска касапница... Това не само бе единственото обяснение, което ни дойде наум, но и единственото, което дръзнахме да изречем на глас. Естествено, подозренията ни бяха насочени към Гедни, защото теоретично само той би могъл да оцелее. Макар че, като се замисля, всяка друга версия моментално би била отхвърлена от здравия ни разум като твърде фантастична и неправдоподобна. Ето защо Шърман, Пабоди и Мактай предприеха продължителен полет над местността с надеждата да открият безследно изчезналия Гедни или някои от липсващите вещи. Когато се върнаха, те ни съобщиха, че гигантските планини се простират безкрайно далеч и наляво, и надясно, като запазват както необозримата си височина, така и единната си структура. На някои върхове правилните кубовидни образувания и наподобяващите крепостни стени съоръжения се виждали по-ясно, отколкото на други, подчертавайки сходството с изобразените от Ръорих руини в дебрите на Азия. Що се отнася до тайнствените отверстия — по всяка вероятност входове на скални пещери, — то те били разпределени, общо взето, равномерно по лишените от сняг тъмни върхове.

Въпреки страховитите изпитания, които ни бяха връхлетели, изследователската любознателност не ни беше напуснала, ето защо не спираше да ни гложди въпросът, какво се крие там, отвъд титаничните скалисти хребети... След кошмарния ден, засипал ни с безброй неразрешими загадки, точно в полунощ изпратихме кратко съобщение по радиото, че най-накрая ще се отдадем на заслужена почивка. На следващата сутрин възнамерявахме да осъществим един или повече разузнавателни полети над планините, като натоварим на борда на аероплана само най-необходимото — геоложки инструменти и аерокамера. Решихме двамата с Данфорт да сме първите, които ще се издигнат във въздуха. Поради тази причина станахме още в седем сутринта, ала заради силния вятър — както докладвахме по радиото — се наложи да отложим полета за девет.

Вече споменах за неясната, неопределена история, която разказахме на другарите си след шестнайсет часа, а впоследствие препратихме и на външния свят. Сега обаче съм длъжен да изпълня тягостния си дълг и най-накрая да запълня празнините, които сам оставих, воден от любов към човечеството, като разкажа поне част от онова, което зърнахме в действителност от другата страна на планинските масиви... без да премълчавам и пагубното зрелище, което доведе Данфорт до нервен срив. Бих искал и самият Данфорт да може да разкаже чистосърдечно за това, което според него е видял (дори и да е било просто една халюцинация), обаче той категорично отказа. Единственото, което мога да сторя, е да възпроизведа на хартия несвързания му шепот за първопричината на неистовите му крясъци — онова ужасяващо видение, което го накара да крещи като обезумял по време на обратния ни полет. Впрочем и останалото, което открихме, бе достатъчно да изкара всекиго извън релсите на рационалното му съществуване. Сега възнамерявам да вдигна завесата над всички тези неща. И ако разказът ми за оцелелите през всички земни ери и периоди чудовищни същества, към който реших да пристъпя, за да удържа безумците от пътешествие в централната част на ледения континент, в чиито недра дремят прокълнати тайни и където всичко човешко е чуждо, не ги възпре... е, тогава поне отговорността за невъобразимия Апокалипсис, който ще връхлети човечеството, няма да бъде моя.

Двамата с Данфорт проучихме записките, направени от Пабоди по време на следобедния му полет, и след като ги сверихме с показанията на секстанта, изчислихме, че най-подходящият маршрут минава вдясно от лагера, където височината на хребетите е минимална — шест-седем хиляди метра над морското равнище. Самият лагер бе издигнат в подножието на възвишенията, на около три-четири хиляди метра надморска височина, и поради тази причина не бе необходимо да предприемаме рисковани маневри с цел рязко набиране на височина. Въпреки това обаче малко след излитането почувствахме болезнено остър недостиг на въздух и парализиращ студ; положението ни се утежняваше допълнително от обстоятелството, че заради лошата видимост се наложи да оставим илюминаторите отворени. Едва ли трябва да споменавам, че навлякохме всички топли дрехи, с които разполагахме.

Докато се приближавахме към угнетяващите върхове, тъмнеещи над снежната линия, отделяща голия им скалист скелет от вечните ледове, започнахме да забелязваме все повече прилепени към склоновете кубовидни конструкции и за пореден път се присетихме за Николай Ръорих и картините му с азиатски сюжети. Видът на обветрените, обезобразени от стихии сурови хребети напълно съответстваше на описанията на Лейк — тези исполини със сигурност се бяха извисявали тук и в най-далечните епохи, като възрастта им бе не по-малка от петдесет милиона години. Разбира се, безсмислено беше да гадаем колко високи са били тогава, макар че по всичко си личеше, че атмосферните условия в този тайнствен район са възпрепятствали явленията и процесите, водещи до разрушаване на скалните породи.

Обаче всички тези необясними образувания във формата на кубове, пещери и крепостни стени не спираха да разпалват въображението ни. Данфорт управляваше аероплана, а аз разглеждах назъбените върхове през бинокъла, като от време на време правех снимки с аерокамерата и заменях — макар и за кратко, понеже пилотските ми умения не бяха сред най-добрите — другаря си зад щурвала, за да може и той да се полюбува на фантастичния пейзаж. Скоро установихме, че странните формации се състоят от лек архаически кварцит, който не фигурираше никъде другаде по тези места, а поразително правилните им от геометрична гледна точка очертания едновременно ни въодушевяваха и изпълваха със страх.

Всичко, казано от Лейк по отношение на въпросните структури, се оказа истина. Ръбовете им изглеждаха затъпени и изронени от стихии, ала изключителната здравина на камъка явно им бе помогнала да устоят. Прилепените към склоновете долни части на кубовете изглеждаха идентични като субстанция със скалните породи на възвишенията. Всички тези неща ми напомняха за развалините на Мачу Пикчу в Андите и за крепостните стени на Киш^[1], открити от експедицията на Оксфордския музей през 1929 година. На няколко пъти ни се стори, че тези конструкции се състоят от гигантски отделни плочи; със същото впечатление бе останал и Каръл, който бе съпровождал Лейк по време на полета им над планините. Колкото и да не ми се иска да го призная, чувствах се изключително засрамен като геолог, задето не можех да дам никакво обяснение за това.

Вулканичните породи често приемат най-невероятни форми — като прочутата Пътека на великаните^[2] в Ирландия, — обаче предусещах, че въпреки първоначалното предположение на Лейк за наличието на активни вулкани в планините, тук става въпрос за нещо друго.

Необикновените пещери, недалеч от които бяха групирани причудливите каменни образувания, изглеждаха не по-малка загадка, понеже отворенията им се отличаваха с твърде правилни форми. Контурите им най-често наподобяваха правоъгълници или полуокръжности (което напълно съответстваше на радиограмите на Лейк), сякаш нечия магическа ръка бе придала на тези кухни завършени симетрични очертания. Бяха толкова много, че навярно целият варовиков пласт бе пронизан от подземни тунели. Недрата на пещерите оставаха недостъпни за биноклите ни, обаче успяхме да огледаме сравнително добре входовете им и не забелязахме нито сталактити, нито сталагмити. Скалните повърхности покрай тях бяха изненадващо равни и гладки, а на Данфорт му се стори, че едва забележимите цепнатини и вдлъбнатини образуват непонятен рисунък, смътно напомнящ за формациите от точици върху зеленикавите камъни, възпроизведени от безумците върху кошмарните снежни надгробия на шестте чудовищни твари.

Бавно набирахме височина, подготвяйки се да прелетим над най-високите върхове по набелязания вече маршрут. За наше изумление теренът не се оказа кой знае колко стръмен; естествено, виждаха се зейнали урви и дълбоки клисури, ала шейните на Скот, Шакълтън и Амундсен без съмнение щяха да минат оттук. Забелязах, че ледниците стягат в хватката си всички изложени на милостта на ветровете хребети, в това число и по-ниските, над които летяхме в момента.

Не е лесно да се опише вълнението, с което очаквахме срещата си с неведомия свят от другата страна на планините, макар че нямахме никакви основания да си мислим, че той се различава съществено от останалата част на материка. Обаче в тези мрачни назъбени върхове пред нас и озареното от искрящи млечнобели отблясъци полярно небе над главите ни се таеше някаква угнетяваща, зловеща тайна, която няма как да се предаде с обикновени думи върху белия лист. Дори във воя на стихията се долавяше нечия злонамерена воля и от време на време ни се струваше, че този вой се смесва с едва доловима, причудлива музика — по всяка вероятност звуков ефект, възникнал на

базата на свистящите тръбни звуци, получени в резултат на фучащите из многобройните пещери въздушни течения. Тези звуци пораждаха у нас необяснимо чувство на подсъзнателно отвращение; сякаш се сблъскахме с нещо скверно и неизмеримо порочно.

Снижихме се леко и вече летяхме — според показанията на анероида^[3] — точно на 7185 метра надморска височина. Царството на вечните снегове беше останало под нас. Над аероплана се чернееха единствено голите скалисти върхове, осеяни със загадъчните кубове, крепостни стени и множество пещери. Всичко това създаваше впечатлението за нещо противоестественно, фантастично и илюзорно. Пред нас се простираше своеобразната „просека“ между по-високите хребети, съобразно която бяхме начертали траекторията на полета си. Още съвсем малко и онзи незнаен свят, който никой смъртен не бе съзирал, щеше да се открие пред нас. Двамата с Данфорт си разменихме безмълвни погледи. Воят на вятъра и ревът на двигателите създаваха такава невидима преграда между нас, че трябваше да крещим, за да се чуем. Точно в този момент обаче едва ли имаше нужда да изричаме каквото и да било. С преодоляването на последните метри пред нас сякаш се разтвориха гигантски двери към един прастар и съвършено чужд свят, в чиито дълбини дебнеха безброй неразбулени загадки.

[1] Мачу Пикчу — град на инките от XIV век; Киш — град, датиращ от четвъртото хилядолетие пр. Хр., намиращ се в днешен Ирак, център на една от най-старите месопотамски държави — Б.пр. ↑

[2] Уникална природна забележителност в крайбрежния район на Антрим, Северна Ирландия, намираща се на около пет километра североизточно от град Бушмилс — Б.пр. ↑

[3] Вид барометър без живак, при който се измерва предизвиканата от атмосферното налягане деформация на тънкостенна вакуумирана метална капсула — Б.пр. ↑

V

Мисля, че първото, което и двамата сторихме в следващия миг, беше да изкрещим в един глас, надавайки неволен вопъл, в който се долавяше всичко — и възторг, и изумление, и ужас, и недоверие. Естествено, всеки от нас си имаше някаква теория, която обуздаваше донякъде реакциите ни. Аз например се замислих за гротескната форма на камъните от Градината на боговете в Колорадо и за поразителната симетрия на полираните от вятъра скали в Аризонската пустиня. Не бе изключено и видяното да е полярен мираж като онзи, който бяхме зърнали предишната сутрин, докато се приближавахме към тези планини на безумието. Сякаш непременно трябваше да се опрем на нещо познато, нормално и привично, за да не се лишим от разсъдък при вида на необятната ледена пустош, обезобразена от яростта на ураганите, върху която се простираше сякаш безкраен лабиринт от колосални каменни структури с правилна геометрична форма. Снежната покривка беше не повече от дванайсет-петнайсет метра, ето защо гигантските масиви на необяснимите конструкции се открояваха пред взора ни в цялото си шокиращо величие.

Невъзможно е да се предаде с думи впечатлението от чудовищната гледка, която поругаваше всички закони на природата с присъствието си. Върху древното, издигащо се на шест хиляди метра над морското равнище плато, чиито климатични и атмосферни условия бяха станали непригодни за живот още половин милион години преди появата на човека, по цялото протежение на тази ледена равнина се извисяваха — колкото и да не ни се искаше да го признаем, отхвърляйки съзряното като оптическа илюзия — исполински каменни стълпотворения с определено изкуствен произход. И аз, и Данфорт бяхме потресени; кой би могъл да допусне, че причудливите кубовидни формации и наподобяващите крепостни стени съоръжения биха могли да са плод на нещо друго, а не на природата? И как изобщо да допуснеш подобна еретична мисъл, при положение че в онези

далечни времена, когато антарктическият континент е бил скован от вечния студ, човекът почти не се е различавал от маймуните?

Сега обаче устоите на разума бяха сериозно разклатени от грандиозния лабиринт от четвъртити, заоблени и ъгловати каменни блокове, чиято реалност не можеше да бъде игнорирана. Без съмнение това беше същият онзи град мираж, който бяхме зърнали в небето миналия ден; отразена в облаците ледена прах, тази невъобразима доисторическа чудовищност по някакъв начин бе успяла да изпрати огледалния си образ над назъбените планински хребети. Естествено призрачният фантом се отличаваше с някои преувеличения и деформации, ала въпреки всичко действителността ни се стори неизмеримо по-страшна и опасна от илюзията.

Само невероятните, нечовешки мащаби на масивните каменни кули и крепостни стени бяха предпазили от гибел това страховито стълпотворение, което се издигаше тук, наред леденото безмълвие, от стотици хиляди — а защо не милиони? — години. „Сорона Mundi... Покривът на света...“ От устните ни се откъсваха фрази, една от друга по-несвързани и объркани, а на нас ни се виеше свят от невъобразимата гледка, ширнала се под аероплана. Първобитните древни митове отново изплуваха в съзнанието ми и мислите ми се стрелнаха към демоничните равнини на Ленг, към отвратителния снежен човек Ми-Го, който броди сред скалните стръмнини на Хималаите, към Пнакотическия ръкопис със съдържащите се в него сведения за „нечовешкия“ произход на „култа Ктхулу“, към „Некрономикон“ и към хиперборейските легенди за тайнствената Тсатхоггуа и още по-тайнствените звездни пришълци.

Градът се простираше безкрайно далеч наляво и надясно, като само на отделни места гъстотата на каменните съоръжения оредяваше, макар и в незначителна степен. Благодарение на чистата случайност се бяхме натъкнали на нещо като по-ниско предградие, заемащо сравнително неголяма (на фона на цялата чудовищност) площ, над което бе прелетял самолетът. Наподобяващите кубове и крепостни стени образувания отделяха зловещия град от Планините на безумието и вероятно изпълняваха ролята на отбранителни съоръжения. Самият каменен лабиринт се състоеше в по-голямата си част от стени, чиято височина варираше между три и петдесет метра (без да включваме в сметката скритото под ледовете), а дебелината им се колебаеше от два

до четири метра. Забелязахме, че бяха изградени от огромни плочи — тъмни протерозойски^[1] шисти и пясъчници. Сградите също се различаваха значително една от друга по размери; някои се съединяваха на принципа на пчелните пити в уродливи подобия на дяволски небостъргачи, докато други бяха доста по-малки и изглеждаха самостоятелни. Преобладаваха конусовидните, пирамидалните и терасовидните архитектурни елементи, макар че се срещаха и съвършено чисти форми като цилиндри, кубове и други паралелепипеди. Направи ми впечатление, че навред бяха разпилени причудливи петоъгълни структури, напомнящи за съвременните фортификационни обекти. Незнайните строители на този страховит полис демонстрираха перфектни познания и в употребата на арките и сводовете; не бе изключено в периода на разцвет на града голяма част от зданията да са били увенчавани от куполи.

Всички тези каменни дебри носеха белезите от хилядолетната ярост на стихииите, а ледените поля, където се издигаха най-високите кули, бяха осеяни с голямо количество отломки от порутени блокове, лежащи тук явно от незапомнени времена. Там, където леденият покров беше полупрозрачен, се виждаха основите и долните етажи на гигантските постройки, както и масивните мостове, съединяващи кулите на различни нива над земята. Не след дълго установих, че нито един от мостовете над леда не бе устоял пред марша на времето. При по-задълбочения си оглед открихме множество големи прозорци, част от които бяха закрити с капаци — навярно изработени от дърво, което се беше вкаменило впоследствие. Повечето обаче зееха зловещо, вирайки се в нас с пустеещите си очни кухни. Покриви и куполи, както вече споменах, отсъстваха, а горните краища на стените бяха със заоблени ръбове, ала се виждаха и такива сгради — предимно с конусовидна или пирамидална форма, — които се извисяваха сякаш напук на стихииите и хилядолетията. През бинокъла успях да забележа, че хоризонталните корнизи са обсипани с причудливи скулптурни декорации, включващи странните групи от точки върху древните камъни, на които вече гледахме по съвсем различен начин. През целия град се простираше някаква широка ивица, лишена от постройки — може би руслото на праисторическа река, течала тук преди милиони години, вероятно през терциера, губейки се под земята и пропадайки в някоя незнайна бездънна пропаст нейде под исполинските планини. С

всеки следващ миг у мен се засилваше увереността, че тези осеяни със стотици пещери и коварни бездни места таят в недрата си недостъпни за човечеството подземни тайни.

Още се чудя как изобщо успяхме да запазим присъствие на духа при зашеметяващото изумление, което ни обхвана от чудовищната, невъзможна гледка — град, надигнал се от предвечните глъбини дълго преди появата на човека. Естествено, давахме си сметка, че нещо не бе наред. Но на какво се дължеше? На объркване в хронологията, погрешни изчисления и остарели, и неадекватни научни теории? А може би собствените ни съзнания ни бяха подвели? Не знаехме отговора, ала се стараехме да не губим самоконтрол и да вършим отговорно работата си — направлявахме аероплана по курса, наблюдавахме едновременно множество обекти и непрекъснато фотографирахме с аерокамерата, надявайки се, че така ще допринесем голяма полза за човечеството. В моя случай работех и вкоренените привички на учения — макар и трудно, любознателността удържаше фронта пред удивлението и страха. Никога преди не бях изпитвал толкова силно желание да надникна във вековните тайни и да узная що за същества са живели тук и са изграждали местообиталищата си с такъв размах, както и по какъв начин са се вписвали в тогавашния свят...

Защото онова, което се разстилаше пред нас, в никакъв случай не можеше да бъде наречено обикновен град. Пред зора ни се бе разтворила поразителна страница от най-древната и невероятна глава от историята на Земята. Следите ѝ се бяха съхранили единствено в най-тъмните и страховити легенди, защото големите катаклизми бяха унищожили всичко отвъд тези гигантски стени. Тази страница обаче се бе затворила дълго преди човешкият вид да се изтръгне от царството на маймуните. Пред нас се простираше палеогенен мегаполис, в сравнение с който легендарните Атлантида и Лемурия, Комориум, Узулдарум и Олатое в Ломар^[2] сякаш принадлежаха не на вчерашния ден от историята, а на днешния; този мегаполис се нареждаше редом с такива демонични, светотатствени топоси като Валузия^[3], Р'лйех, Иб в земята Мнар и Безименния град от Арабската пустиня. Докато летяхме над необозримите редове от безжизнени гигантски кули, въображението ми ме отнасяше в света на най-фантастичните асоциации и проточваше незрими нишки между този изгубен свят и

ужаса, преживян от мен в лагера, който не спираше да ме измъчва с неясни догадки.

Трябваше да сме особено внимателни и да не удължаваме излишно полета си, понеже в стремежа си да намалим излишния товар не бяхме напълнили горивните резервоари догоре. Въпреки това обаче продължихме напред, като се снижихме още по-ниско с надеждата да избегнем мощните пориви на вятъра. Назъбената планинска верига и простиращият се чак до предхълмията ѝ каменен град се ширеха в далечината, докдето поглед стига. Осемдесеткилометровият ни полет над лабиринта от циклоповите съоръжения не засвидетелства никакви промени във вида и структурата му. Единствените по-различни неща бяха барелефите, изсечени по стените на каньона, обрамчващ руслото на някогашната река, както и исполинските, изваяни от неведоми строители колони, чиято необичайна, бъчвоподобна форма пробуди у мен и Данфорт порой от смътни, тревожни и угнетяващи спомени.

Натъкнахме се и на няколко открити пространства във формата на петолъчни звезди, които най-вероятно бяха служили като обществени площади. Обърнахме внимание и на значителните неравности в повърхността на терена. Там, където се издигаха стръмни възвишения, обикновено прерастваха в каменни здания, обаче зърнахме поне две изключения. В единия случай камъкът беше твърде изтрит, за да се разбере предназначението му, а в другия от скалата бе изсечен титаничен конусовиден монумент, навяващ далечна прилика със знаменитото Змийско надгробие в античната долина на Петра^[4].

Друго интересно заключение, до което достигнахме по време на разузнавателния си полет, беше, че макар градът да се простираше безкрайно далече вляво и надясно покрай планините — тоест на север и на юг, — то ширината му бе ограничена. След около петдесетина километра в западна посока гротескните каменни постройки започнаха да оредяват, а след още петнайсет пред нас се ширна гола ледена пустош, лишена от каквито и да е следи от изкуствени съоръжения. Широкото русло на пресъхналата древна река се губеше нейде в далечината. Доколкото ни позволяваше бинокълът, успяхме да забележим, че теренът постепенно от равнинен става хълмист и в крайна сметка очертанията му се губят сред бялата пелена на антарктическата мъгла.

До този момент не бяхме правили никакви опити за приземяване, но нима можехме да се върнем, без да сме се осмелили да пристъпим в тези страховити, величествени градежи? Ето защо решихме да си изберем някое по-равно място за кацане — може би в района на предхълмията, недалеч от „просеката“ между по-високите хребети, откъдето бяхме проникнали тук. Щом аеропланът се снижи, съзряхме няколко доста подходящи за целта места. Спряхме се на това, което се намираше най-близо до „просеката“ (и бездруго щяхме да се върнем в лагера по същия маршрут), и точно в дванайсет и половина на обяд кацнахме на равна площадка, покрита от гладък и плътен снежен пласт; след внимателен оглед на района установихме, че поне засега е лишен от препятствия, които да попречат на бързото ни излитане впоследствие.

Нямахме намерение да се бавим дълго, а и понеже вятърът бе утихнал, сметнахме за излишно да изграждаме заслон от снежни блокове за самолета. Задоволихме се само с това, да укрепим шасито и ските на аероплана, както и да предпазим (доколкото бе възможно) двигателите от студа. Свалихме дебелите си шуби, в които се чувствахме ужасно тромави, и взехме само най-необходимото от екипировката си: компас, фотоапарат, малко храна, хартия и бележници, геоложки инструменти (чук и длето), пликосе за съхраняване на образци, здраво въже, мощни електрически фенери и резервни батерии. Добре че бяхме складирали предварително всички тези неща в аероплана, макар и със съвсем друга цел и идея — да направим малко снимки и топографски скици и да се сдобием с образци от скалните породи в планинските пещери. Допълнителното количество хартия възнамерявахме да използваме за бърза и лесна ориентация, ако случайно се озовем в подземен лабиринт.

Докато се спускахме внимателно по втвърдената снежна кора към необятния каменен лабиринт, разстилащ се на фона на искрящия западен хоризонт, бяхме пронизани от непреодолимо предчувствие за бъдещо чудо; по подобен начин се бяхме чувствали и преди четири часа, когато аеропланът ни достигна Планините на безумието. Естествено, вече бяхме узнали някои неща за тайните, които планините криеха зад могъщата си снага, но едно беше да съзерцаваш града от самолета, и съвсем друго — ти самият да пристъпиш сред тези древни стени, давайки си сметка, че възрастта им надхвърля

милиони години и че са се издигали тук дълго преди появата на човека на Земята. Как другояче да наречеш подобно състояние, ако не благоговееен ужас... и как изобщо да опишеш чудовищната същност на тази космическа, вселенска аномалия, сред която бродехме? Въпреки че на тази екстремна надморска височина въздухът бе доста разреден и движенията ни бяха затруднени, и аз, и Данфорт се чувствахме доста добре, а изследователският ентузиазъм ни изпълваше с увереността, че можем да се справим с всяко предизвикателство. Недалеч от мястото на приземяването ни от снега се издигаха безформени руини, а малко по-нататък — нещо като страховит бастион с форма на петолъчна звезда, чийто покрив явно бе унищожен от стихииите. Точно към него и се отправихме. Когато се докоснахме до обезобразените от времето гигантски плочи, изведнъж бяхме обзети от натрапчивото усещане, че сме установили безпрецедентна и почти светотатствена връзка с погребаните под пясъците на хилядолетията епохи, чийто покой никой не бива да смущава.

Разстоянието между отделните лъчи на огромната звезда, в чиято форма бе изграден въпросният бастион, беше стотина метра, а каменните му блокове имаха размери два на три метра и — доколкото успяхме да преценим — представляваха масивни пясъчници от юрския период. Покрай всеки от петте лъча — и от външната, и от вътрешната им страна — се виждаха издълбани сводести прозорчета, високи около метър и половина. Щом надзърнахме вътре, открихме, че стените бяха доста дебели — около два метра — и всички прегради, разделящи интериора, бяха изчезнали; за сметка на това обаче по стените се бяха съхранили доста следи от орнаменти и барелефи. Ала как изглеждаше долната част на огромната зала, нямахме никаква представа, понеже бе погребана под непроницаемия покров на леда и снега.

Придвижвахме се предпазливо от прозорец на прозорец, като се опитвахме да разгледаме барелефите по стените, ала без да правим никакви опити да проникнем във вътрешността на бастиона. По време на полета се бяхме убедили, че някои здания са сковани от леда в по-малка степен от другите, ето защо тяхме надеждата, че там, където са се запазили покривите, навярно ще можем да стъпим на непокрита от сняг или лед повърхност. Преди да напуснем бастиона, го фотографирахме от няколко ракурса и внимателно обследвахме масивните стени, стараяйки се да разберем принципите на сглобката

им. Ужасно съжалявахме, че Пабоди не беше с нас, защото инженерните му познания със сигурност щяха да ни помогнат да си представим как в онези далечни праисторически епохи е бил създаден този град и как строителите му са се справяли с исполинските скални блокове.

Дългият ни близо километър преход до същинския град се е запечатал завинаги в съзнанието ми до най-малката подробност. През цялото време високо над главите ни свирепият вятър фучеше сред назъбените върхове на Планините на безумието. Най-накрая пред нас се разкри призрачна гледка, която би могла да се яви на смъртните само в някой страшен кошмар. Чудовищната плетеница на тъмните каменни кули, изпъкнала на фона на бялата кълбеста омара, сякаш променяше облика си при всяка наша крачка. Колкото и невероятно да звучи, това бе мираж от камък и ако не бяха фотографиите, които предвидливо запазахме, навярно и досега щях да се съмнявам дали наистина съм го видял. Принципът на градежа ми изглеждаше същият, какъвто бе и при бастиона, ала едва ли е възможно да се опишат всички причудливи форми, които приемаха различните съоръжения във вътрешността на безименния град.

За съжаление, направените от нас снимки запечатаха само няколко нагледни примера за това необузвано разнообразие, пищност, ексцентричност и величие. Съмнявам се, че и самият Евклид^[5] би могъл да намери точните думи за някои от геометричните фигури, на които се натъкнахме — пресечени конуси с всевъзможни неправилни форми, терасовидни съоръжения с фрапираща непропорционалност, шпилове с причудливи удебеления, необичайно групирани порутени колони, петоъгълни и петолъчни звездовидни постройки с безумно гротескна структура... Там, където ледът бе полупрозрачен, зърнахме тъмнеещите отдолу тръбести мостове, които съединяваха фантастичните постройки на различна височина. Улици (така, както ние ги разбирахме) нямаше; единствено там, където навремето се бе проточвало руслото на праисторическата река, се ширеше открита ивица, разделяща града на две.

Когато най-сетне започнахме да си пробиваме път през лабиринтите от рухнали каменни отломки и надвиснали над нас стени гиганти, угнетяващото въздействие на заобикалящия ни мъртъв град обтегна нервите ни до такава степен, че си беше цяло чудо как изобщо

успяхме да запазим самообладание. На всеки няколко минути Данфорт потреперваше и ме засипваше с абсолютно неуместни и крайно неприятни предположения относно случилото се в лагера. Ефектът на думите му върху мен се засилваше допълнително и от собствените ми мрачни мисли, на които ме навеждаше самият вид на този кошмарен титаничен град, надигнал се от най-тъмните бездни на дълбоката древност. Въображението на спътника ми обаче явно се бе развихрило не на шега, съдейки по следните признаци: ту настояваше, че там, където затрупаният с отломки проход прави остър завой, той съзира тревожни непонятни следи, ту ненадейно се спираше и се озърташе, убеден, че долавя някакво приглушено, далечно свистене (което обаче няма нищо общо с вятъра)... Натрапчиво присъстващите звездообразни елементи в демоничната архитектура също допринасяха за изостреното ни безпокойство, а изображенията на някои от сравнително запазените орнаменти посяха в умовете ни зловещи догадки кои биха могли да бъдат праисторическите създания, въздигнали и населявали този светотатствен град.

Ала независимо от всичко, пламъкът на първооткривателския трепет в нас не бе угаснал и ние продължавахме да събираме каменни късове от различните породи, използвани в градежа на обграждащите ни постройки. Искаше ни се да разполагаме с повече образци, за да можем да определим с най-голяма точност възрастта на този град колос. Веднага се набиваше на очи обстоятелството, че грамадните външни стени се състояха от юрски камъни, и никъде не успяхме да открием дори едно-единствено камъче, датиращо от който и да е период след плиоцена^[6]. Без всякакво съмнение бродехме из град, мъртъв поне от петстотин хиляди години, ако не и повече.

Излишно е да споменавам, че се спирахме пред всяко достъпно отворстие, за да надникнем вътре и да проверим дали няма да успеем да се проврем през него. Повечето обаче се намираха прекалено високо и беше абсолютно невъзможно да ги достигнем, а другите предлагаха пред взора ни вкопани в лед развалини под откритото небе, какъвто бе и случаят с първия бастион, където надзърнахме. Не след дълго обаче усилията ни бяха възнаградени — попаднахме на цяла редица прозорци, обрамчили една грамадна петоъгълна пирамида, през които се виждаше просторна, добре съхранена зала с каменен под. Добре че носехме въже със себе си, тъй като спускането по какъвто и да е друг

начин не би било възможно; в същото време не биваше да поемаме излишни рискове, а преодоляването на шестте метра, дялящи ни от пода на помещението, щеше да причини сериозно натоварване на сърдечносъдовата ни система, която и бездруго страдаше в условията на разрежена атмосфера. Лъчите на фенерчетата ни осветиха внушителни фрески, чиито потресавачи изображения бяха отделени едно от друго посредством традиционни арабески. Непременно трябваше да влезем и да изследваме шокиращите барелефи, ето защо двамата с Данфорт се постаряхме да запомним добре мястото и да се върнем тук, в случай че не успеем да изнамерим по-достъпен вход.

В крайна сметка съумяхме да открием отвор в стената — сводест коридор, широк около два метра и дълъг около четири; навярно бе единственото, останало от закрития каменен мост, съединяващ тази и още една сграда на височина около метър и половина над ледения покров. Тези сводести проходи съответстваха на по-горните етажи на зданията и за наш късмет се оказа, че подът на тези равнища също е съхранен. Фасадата на петоъгълната постройка, която ни интересуваше, бе обърната на запад и се спускаше терасовидно към леда. Срещу нея — там, където свършваше другият край на някогашния сводест мост, — се издигаше цилиндрична кула, оброчена от странно тумбесто удебеление на три-четири метра над зейналата арка. Неволно потръпнах, докато я наблюдавах; имах чувството, че отворието, маркиращо края на рухналия мост, е зловец вход към извечния мрак на безграничната пустота.

Купчината отломки, издигаща се до стената на петоъгълната сграда, ни улесни значително в изкачването до сводестия коридор. Със затаен дъх преодоляхме четирите метра, скочихме върху покрития с огромни шистови плочи под и се озовахме наред просторната зала с гигантските барелефи. Веднага забелязахме, че от нея във всички посоки се проточват тъмни сводести проходи; явно беше време да разкъсаме хартията, която носехме. До този момент се бяхме ориентирали я по компаса, я на око — според назъбената планинска верига и по-високите кули, — ала в тази ситуация имахме нужда от други, по-различни методи. Ето защо накъсахме хартията на отделни късове, смачкахме ги на топчета и ги напъхахме в раницата на Данфорт, като решихме да ги използваме възможно най-икономично. Надявахме се, че този подход ще ни свърши работа, понеже в

старинната постройка нямаше осезаеми въздушни течения; в случай че такива се появяха и започнеха да разпиляват хартиените късчета, щяхме да прибегнем до най-надеждния и изпитан, макар и доста трудоемък начин — да издълбаваме резки или други по-трайни маркировки върху каменните стени.

Не беше никак лесно да разберем докъде се простира този лабиринт от тунели; постройките в града се намираха в толкова тясна взаимовръзка помежду си, че бе напълно възможно плетеницата от коридори да обхваща огромна територия. Друго интересно обстоятелство, което осъзнахме, беше отсъствието на обледенени зони във вътрешността на сградите. Там, където все пак се натъквахме на леден покров, през прозрачните участъци се забелязваха плътно закрити от капаци прозорци, сякаш градът бе специално подготвен за неизбежното нашествие на студа. Сякаш всичко бе внимателно консервирано за неопределено време. Трудно беше да се отърсим от впечатлението, че градът не е бил сполетян от внезапно бедствие и обитателите му не са го изоставили изневиделица... Ами ако го бяха напуснали съзнателно? От друга страна, категорично можех да заявя, че не се забелязваха никакви признаци на постепенно измиране. Може би съществата, които бяха населявали праисторическия мегаполис, са знаели предварително за настъплението на всепогубващия лед и са си тръгнали оттук en masse^[7], отправяйки се в търсене на по-надеждно и сигурно убежище? За съжаление, нямаше как да отговорим с точност на въпроса, какви именно геофизични условия са способствали за образуването на ледената покривка в района на града. Подозирахме обаче, че процесът едва ли е бил твърде продължителен. Вероятно причината се криеше в прекомерното натрупване на сняг или в разлив на придошлата река... или пък от върховете на планините се бе спуснала чудовищна лавина, която бе погребала всичко по пътя си. Каквото и да се беше случило, дадох си сметка за едно — на това невероятно място и най-фантастичните обяснения можеха да звучат правдоподобно.

[1] Протерозой — геоложки еон (период, обхващащ няколко ери), който започва преди около 2,5 милиарда години и завършва преди 542 милиона години. Характеризира се с обогатяването на атмосферата с

кислород и с обширните континентални залежавания, настъпили в края на епохата — Б.пр. ↑

[2] Комориум и Узулдарум — измислени от Кларк Аштън Смит градове от неговия „Хиперборейски цикъл“; Ломар — измислена от Лъвкрафт страна, за пръв път спомената в разказа му „Полярна звезда“ (1918) — Б.пр. ↑

[3] Валузия — най-западното кралство на Турийския континент, обитавано от Змийските хора; споменава се и в творчеството на създателя на Конан Варварина Робърт Хауърд — Б.пр. ↑

[4] Старинен град в днешна Йордания, датиращ от второто хилядолетие пр. Хр., с множество останки от пещерни жилища, храмове, театри и гробници, включително и прочутата Могилата на Змията — Б.пр. ↑

[5] Евклид (323–283 година пр. Хр.) — древногръцки математик, често наричан „Бащата на геометрията“. Автор на трактата „Елементи“ — един от най-влиятелните трудове в историята на математиката — Б.пр. ↑

[6] Букв. „по-скорошен“ — геоложка епоха, започнала преди 5,3 милиона години и завършила преди 2,6 милиона години — Б.пр. ↑

[7] Всички заедно, вкупом (фр.) — Б.пр. ↑

VI

Едва ли има смисъл да описвам подробно всяка наша крачка из този древен като света лабиринт, където за първи път пристъпваше човешки крак. Особено на фона на страховитите разкрития, избухнали пред мисловния ни взор след внимателния оглед на невъобразимите стенописи. Фотографиите, които направихме, могат да потвърдят достоверността на разказа ми; единственото, за което съжалявам, е, че не разполагахме с достатъчно лента за всички барелефни изображения, които искахме да запечатаме. В крайна сметка компенсирахме това обстоятелство, като направихме множество скици и рисунки.

Петоъгълната сграда, в която бяхме проникнали, бе грамадна и величествена — монументален образец на архитектурата от тази незнайна геоложка ера. Вътрешните стени не изглеждаха толкова масивни като външните, но бяха перфектно запазени, особено на по-ниските етажи. Типичната за всеки лабиринт плетеница тук се усложняваше допълнително от постоянната смяна на нива и преходи от един етаж на друг, така че ако не използвахме изпитания способ с хартиените топчета, със сигурност щяхме да се заблудим. Отначало решихме да изследваме по-старите помещения, ето защо се изкачихме на около трийсетина метра височина, където най-горният ред помещения, открити за снега и вятъра, зееха под полярното небе. Понеже не открихме стълби, се възползвахме от полегатите каменни плочи — своеобразни рампи, — по чиято оребрена повърхност не беше никак трудно да се върви. Залите, в които надникнахме, бяха с най-различна форма и големина. Като площ бяха десет на десет метра, а височината им бе около шест-седем метра. След като обходихме най-горното равнище и разгледахме ледения покров, се спуснахме в подолните помещения, където започваше истинският лабиринт: залите и проходите преливаха от едни в други, сливайки се и разделяйки се наново, и цялата тази плетеница се простираше безкрайно далеч, без съмнение излизайки отвъд пределите на сградата. Всяко ново помещение сякаш превъзхождаше предишното по размери и не след

дълго тази грандиозност на заобикалящото започна да ни угнетява и потиска. Във всичко наоколо — в очертанятията, пропорциите, ъглите и неуловимите особености на античния каменен градеж — се долавяше нещо богохулствено, изкривено и дълбоко чуждо на човешката природа, и не след дълго двамата с Данфорт осъзнахме, че този противоестествен град е бил съграден преди десетки, ако не и стотици милиони години.

Инженерният принцип, в съответствие с който всички тези огромни плочи се удържаха в равновесие, плътно прилягайки една към друга, все още ни изпълваше с недоумение. Ясно беше едно — арката играеше огромна роля в неведомото строителство. В помещенията отсъстваха каквито и да било мебели и в тях нямаше абсолютно нищо — още един аргумент в полза на хипотезата за внимателно планираната и осъществена евакуация. Единствената декорация се свеждаше до барелефните изображения по стените, изсечени в непрекъснати хоризонтални ленти с ширина един метър и разделени от „рамки“, запълнени с геометрични арабески. Естествено, имаше няколко изключения, ала както се казва, те само потвърждаваха правилото. Сред стенописите се забелязваха и неголеми картуши^[1], съдържащи причудливи формации от групирани по незнаен принцип точки.

Щом се вгледахме по-отблизо, оценихме високата техника на резбата, ала изключителното майсторство не породило у нас радушен отклик; твърде различно и чуждо беше то на всички художествени традиции на човечеството. Не мога да скрия обаче, че по отношение на изпълнението не бях виждал нещо по-изкусно. Въпреки мащабността на барелефите, дори най-малките подробности от живота на растителния и животинския свят бяха предадени с потресаваща убедителност. Без съмнение праисторическите скулптори, сътворили тези неземни шедьоври, бяха черпили вдъхновение от тогавашния живот, а основната тема на изображението им беше историята. Стенописите носеха такова баснословно количество информация, че през по-голямата част от времето, което прекарахме сред тези древни местообиталища, ние не спряхме да фотографираме и да скицираме видяното. По стените на някои помещения бяха изсечени грамадни карти, астрономически таблици и прочее научна информация; всичко това красноречиво и нагледно се потвърждаваше от изобразеното на

барелефите. Докато разказвам за тези неща, горещо се надявам, че здравият разум на читателите ще възтържествува над безразсъдното любопитство и те няма да пренебрегнат предупрежденията ми. Би било ужасно, ако повествованието ми породило у някого и най-мимолетното желание да се отпрати към мъртвото царство на кошмарните създания, издигнали дяволския си град в онези далечни епохи, когато из тропическите степи на Европа и Азия са бродели гигантски динозаври, а примитивните бозайници тепърва щели да поемат по дългия път на еволюцията.

В началото, когато все още хранехме някакви илюзии, се придържахме към убеждението, че често срещаният се мотив с петолъчната звезда е просто знак за културното и религиозното почитане на някакъв древен физически обект, притежаващ подобни признаци; също както минойската цивилизация^[2] на остров Крит е използвала в качеството на декоративен елемент свещения бик, египетската — сакралния бръмбар скарабей, римската — вълчицата и орела, а дивите първобитни племена — различни тотемни животни. Сега обаче нямахме друг избор, освен да се примирим с неопровержимата реалност, от която кръвта замръзваше в жилите ни. Мисля, че читателите вече се досещат за какво иде реч; въпреки всичко ми е трудно да напиша истината върху белия лист.

Тварите, които бяха съградили и населявали този титаничен мегаполис в епохата на динозаврите, нямаха нищо общо с гигантските гуцери. Самите динозаври били възникнали съвсем неотдавна и представлявали млади създания с не особено развит мозък, докато създателите на града били стари и мъдри. Камъкът бе запечатал и съхранил следите от пребиваването им на Земята, при това във време, когато органичният живот на планетата все още се е изчерпвал с прости клетъчни съединения. Нещо повече — въпросните създатели били създатели и господари на този живот, явявайки се прототипи на чудовищните същества от първичните митове, за които намекват Пнакотическият ръкопис и „Некрономикон“. Известни от преданията като „Прастарите“, те долетели тук в тъмните глъбини на времето, когато Земята била още млада. Плътта им се оформила в течението на дългогодишна еволюция на далечна планета и те притежавали невероятна, безгранична мощ. Неволно потреперих при мисълта, че двамата с Данфорт само преди ден бяхме зърнали фрагменти от

фосилизираните им туловища, а клетият Лейк и спътниците му се бяха сблъскали с истинската им същност, без дори да подозират за това...

Невъзможно е да си припомня в какъв ред събирахме сведенията, хвърлящи светлина върху безименния мрак, обгърнал тази невероятна глава от най-древната история на Земята. След първоначалния шок, който ни връхлетя, имахме нужда от известно време, докато дойдем на себе си, и когато подновихме огледа, вече беше станало три следобед. Съдейки по астрономическите, биологичните и геоложките данни, на които се натъкнахме, датировката на барелефните изображения от петогълната сграда можеше да бъде отнесена към относително по-късен етап — преди около два милиона години — и те ми изглеждаха някак по декадентски упадъчни в сравнение със стенописите на доста по-старинната постройка, където проникнахме. Добрахме се до нея, като прекосихме на свой риск сравнително запазения закрит мост, погребан дълбоко под консервиращия леден слой. Величественото, изсечено от цяла скала архитектурно съоръжение, в което се озовахме, беше поне на четирийсет-петдесет милиона години, спадаше към късния еоцен или ранната креда и без никакво колебание можех да кажа, че неговите барелефи превъзхождаха като майсторство на изпълнението всичко, видяно от нас до този момент.

Ако не се налагаше да коментирам фотографиите, които скоро ще се появят в пресата, бих направил всичко възможно да си държа езика зад зъбите и да не споделям нито впечатленията си от съзряното по стените, нито заключенията, до които достигнахме с Данфорт. Разбира се, можех да отнеса барелефите към областта на митотворчеството — примерно, че представят живота на звездоглавите същества в безкрайно отдалечени епохи, когато са населявали не просто друга планета, а друга галактика или дори вселена, — обаче някои изрязани в камъка схеми и диаграми ни накараха да си припомним последните открития в полето на математиката и астрофизиката. Впрочем читателите сами ще си направят изводите, когато видят въпросните снимки със собствените си очи.

Естествено, всеки барелеф „разказваше“ само неголяма част от общата история, която ние започнахме да „четем“ не отначало и не по хронологичен ред. Понякога по стените на няколко помещения или коридори се разгръщаше непрекъснатата хроника на събитията, а друг път попадахме на забележителни тематично обособени зали. Най-

впечатляващите карти и диаграми често бяха изобразени над страховити пропасти; една от тях, с площ двайсетина квадратни метра и дълбочина поне деветнайсет метра, по всяка вероятност беше зейнала на мястото на някогашен учебен център или нещо от сорта. Забелязахме, че определени теми и исторически събития се ползваха с особена популярност сред скулпторите и обитателите на мегаполиса, понеже фреските с подобни сюжети се повтаряха с раздражителна настойчивост. Имаше и случаи, когато различните версии и погледи върху даден епизод проясняваха значението му и запълваха празнотите.

И досега ми е чудно как сме успели да получим толкова много информация за толкова кратко време. Впоследствие, когато проучихме внимателно фотографиите и рисунките си, преосмислихме и уточнихме още много неща, макар че някои подробности продължават да са обвити в тайнственост. Не е изключено и нервният срив на Данфорт да е бил провокиран именно от последвалия анализ; впечатлителната му натура не е могла да понесе бремето на злоещите спомени и смътните видения, а още по-малко пък — да преживее отново ужаса, с който се е сблъскал, съзирайки онова, за което не смее да проговори даже пред мен. Въпреки всичко обаче нямахме избор; просто бяхме длъжни да представим на света възможно най-пълната и детайлна информация, за да може предупреждението ни да стане още по-убедително. В неведомия антарктически свят, където хаосът на тъмните отминали епохи се сблъсква с противоестествените природни закони, не бива да се допуска никаква по-нататъшна изследователска дейност, защото последствията от нея ще са гибелни за цялото човечество.

[1] Картуш в египтологията се нарича овалът, който огражда името на фараона при изписването му. През Средновековието под това название започва да се разбира орнаментираното изображение (във вид на щит или разгърнат свитък) на герб, емблема или калиграфски надпис. От XVI век нататък картушите се появяват и над парадните входи на сградите, надгробните плочи и редица документи — Б.пр. ↑

[2] Минойската цивилизация (известна още и като Критско-минойска цивилизация) е древна цивилизация, зародила се на остров Крит около 3000 година пр. Хр. Смята се за най-значимото огнище на

егейските цивилизации — култури от бронзовата епоха в годините 3000–1000 г. пр. Хр., останки от които се откриват в района около Егейско море — Б.пр. ↑

VII

Пълният отчет за експедицията ни ще се появи съвсем скоро в официалния бюлетин на университета „Мискатоник“. Тук смятам да набележа само най-главното, без да се впускам в излишни подробности, и моля читателите да простят евентуалната непоследователност и неподреденост на мислите ми. Фантастична легенда или смразяваща истина, разказът на неизвестните ваятели е запечатал върху камъка историята за пришествието на звездоглавите твари на Земята — по това време пуста и безжизнена планета, — както и за идването на други пришълци от Космоса. Благодарение на големите си ципести криле те навярно са могли да преодоляват огромните междузвездни пространства; това само потвърждаваше причудливите легенди от върмонтските хълмове, за които ми бе разказвал моят колега фолклорист Уилмарт. В продължение на дълго време така наречените „Прастари“ живели под водата, където строили фантастични градове и водели войни с неznайни врагове, използвайки сложни механизми, в чиято основа лежал неведом принцип за получаване на енергия. Техните научни и технически познания многократно превъзхождали нашите, макар че рядко ги прилагали на практика — само в случай на необходимост. Съдейки по барелефите, звездоглавите отдавна преминали етапа на механистичната цивилизация и още на своята планета се отрекли от нея, понеже смятали последствията ѝ за пагубни по отношение на емоционалната сфера. Изключителната плътност на тъканите им и вродената им непретенциозност позволявали на Прастарите да живеят и във високопланински райони, лишени от всякакъв комфорт, дори и без облекло, и да се грижат само за укрытията си в случай на неблагоприятни атмосферни условия.

Именно под водата звездоглавите създали първите живи същества на нашата планета — първо за храна, а после и за други нужди. За тази цел прибегнали до отдавна известни им методи, а като материал използвали достъпни и подходящи за целта субстанции. Най-

плодотворният период на експериментите започнал, след като унищожили многочислените си космически врагове. Преди да дойдат на Земята, Прастарите правели същото и на други планети, произвеждайки не само биологична хранителна маса, но и многоклетъчна протоплазма, на базата на която посредством хипнотично въздействие оформяли всички необходими временни органи. По този начин пришълците се сдобивали с идеалните роби за тежък физически труд. В своя навяващ ужас гримоар „Некрономикон“ Абдул Алхазред наемква именно за тези „роби“, когато мълви за тайните на „шоготите“, макар че дори според безумния арабин тези чудовищни изчадия никога не са били създавани на Земята и уродливите им форми са навестявали единствено виденията на онези, които дъвчели съдържащи алкалоид^[1] тревни. След като звездоглавите синтезирали достатъчно количество прости организми за хранителни цели и развъдили толкова шоготи, отколкото се нуждаели, те предоставили възможност на клетъчните съединения да се развиват сами отгук нататък, еволюирайки в растения или животни. В същото време Прастарите унищожавали безмилостно всички земни форми на живот, които по един или друг начин застрашавали присъствието им на планетата.

С помощта на шоготите, които под въздействието на хипнозата можели да увеличават обема си до огромни размери и да пренасят невъобразими тежести, негодлемите първоначално подводни поселища започнали да се разрастват, превръщайки се в гигантски каменни лабиринти, подобни на онези, които по-късно изникнали и на земята. Тъй като лесно се приспособявали към всякакви условия, звездоглавите (които имали богат опит с живота на сушата по време на престоя си на другите планети) нямали никакви проблеми с издигането на внушителни наземни конструкции. Щом разгледахме внимателно архитектурата на древните градове, запечатани на стенописите, двамата с Данфорт си дадохме сметка за едно любопитно съвпадение, което така и не можахме да си обясним. (Впрочем това ни бе направило впечатление още по време на огледа на колосалния град.) На барелефите ясно се виждаха най-различните покриви на зданията — тънки като игли шпилове, конуси и пирамиди с богато орнаментирани флагщокове, както и плоски, подобни на мидени черупки гофрирани дискове, увенчаващи цилиндричните постройки.

Точно това бяхме видели и преди, по време на полета към лагера на Лейк, в зловещия, всяващ ужас полярен мираж, който бяхме взели за огледален образ на разстилащия се отвъд Планините на безумието град... Само че въпросният пищен облик на чудовищния град, издигнат наред необятното антарктическо плато още в зората на времето, беше безвъзвратно изчезнал още преди хиляди — или даже десетки хиляди — години.

За живота на Прастарите — както под водата, така и след като част от тях излезли на сушата — може да се изпишат стотици страници. Онези от тях, които обитавали по-плитките водни басейни, виждали с помощта на очите, разположени в краищата на петте жълтеникави пипала, излизащи от звездообразната глава. Уменията им включвали както скулптиране, каменоделство и ваятелство, така и писане със стилус^[2] върху водонепроницаеми восъчни плоскости. Що се отнася до прищълците, населяващи океанското дъно, то те използвали за осветление любопитни фосфоресциращи организми, макар че при необходимост прибъгвали и до специален, дублиращ зрението им орган — призматични реснички, благодарение на които спокойно се ориентирали в тъмнината. Узнахме, че скулптурата и писменото им наследство силно се изменили под влиянието на техниката за химическо покритие, целяща да съхрани ефекта на фосфоресценцията. За съжаление обаче, така и не можахме да научим повече подробности по този въпрос.

Във водата Прастарите се придвижвали по два начина — с плуване, като използвали страничните си, наподобяващи пипалца на морска лилия израстъци, или с извиване (както го правят морските змии), помагайки си с долните крайници и псевдоподите^[3]. Понякога правели по три-четири мощни загребвания със стъгаемите си ветрилообразни криле и се устремявали като стрели напред. На сушата се движели най-често на псевдоподите си, въпреки че всеки момент можели да разперят ципестите си криле и да прелетят големи разстояния. Многобройните пипала, с които завършвали „ръцете“ им, били извънредно гъвкави, силни, прецизни и имали впечатляваща мускулно-нервна координация; именно благодарение на тази своя особеност прищълците могли да постигнат такова забележително майсторство в изобразителното изкуство и другите си дейности, изискващи точна и стабилна ръка.

Здравината на тъканите им била наистина изумителна. Дори колосалното налягане в най-дълбоките океански падини не можело да им навреди по никакъв начин. Смъртни случаи настъпвали изключително рядко — и то единствено в резултат на инциденти, така че местата, където Прастарите погребвали мъртъвците си, били съвсем малко на брой. Откритието, че заравяли мъртвите във вертикално положение и поставяли върху тях гравирани с епитафии надгробия във формата на петолъчни звезди, така ни потресе, че ни трябваше известно време да дойдем на себе си. Пришълците се размножавали посредством спори — подобно на споровите растения, както беше предположил и Лейк, — ала благодарение на невероятната здравина на тъканите си те били на практика вечни. Ето защо размножаването се поощрявало най-вече в периодите на колонизиране на нови територии. Младото поколение съзрявало бързо и получавало превъзходно образование, чието качество е невъзможно да си представим. Високоразвитата интелектуална и естетическа сфера довели до появата на устойчиви традиции и институции, за които възнамерявам да разкажа по-подробно в предстоящата си монография. Естествено, по отношение на този аспект се наблюдавала известна разлика между Прастарите, живеещи в морето, и техните сухоземни събратя, но тя не засягала фундаменталните принципи.

Досуц като растенията, звездоглавите пришълци били способни да задоволяват хранителните си нужди от неорганични вещества, обаче предпочитали органичната храна — и най-вече животинската. Тези, които живеели под водата, употребявали всичко в суров вид, ала онези на сушата можели да готвят. Често ходели на лов, както и развъждали животни за храна. При заколването на добитъка използвали някакво специално остро оръжие, оставящо груби отпечатъци върху костите; спомних си, че въпросните следи бяха направили впечатление на мъртвите ни колеги. Прастарите понасяли без проблеми всякакви температурни колебания и били в състояние да живеят във водата почти до момента на замръзването ѝ. Преди един милион години, някъде през епохата на плейстоцена, когато започнало рязкото застудяване, обитаващите сушата звездоглави твари трябвало да прибегнат до специални мерки — в това число създаване на установки за изкуствено подгряване и отопление, — ала в крайна сметка жестоките студове ги принудили отново да се върнат в морето.

Според легендите Прастарите могли да приемат определени химически вещества, които им позволявали да прекарват дълги периоди без никаква храна и кислород, както и да издържат на всякаква горещина и хлад — благодарение на това успели да оцелеят по време на дългия си праисторически полет между звездите. По времето на голямото захлаждане обаче изгубили тази своя способност; самите те ясно съзнавали, че ако се опитат да изпаднат в подобно изкуствено състояние, това няма да свърши добре.

При Прастарите отсъствали биологични предпоставки за семеен живот, подобни на онези, които наблюдаваме в поведението на бозайниците например. Те не се събирали по двойки и ако можело да се направи някакво сравнение с обитателите на Земята, сякаш притежавали най-много общи черти с растенията. Това не означава, че не създавали семейства — напротив, общностите им даже наброявали доста членове, но се формирали най-вече заради удобството и интелектуалното общуване. В обзавеждането на домовете си пришълците поставяли мебелите си и всички свои принадлежности в центъра на помещенията, оставяйки стените открити за различни декорации. Обитаващите сушата Прастари осветявали жилищата си с помощта на особено устройство, в чиято основа — ако сме разбрали правилно — лежали електрохимически процеси. И под водата, и на сушата те ползвали непривични за нашите очи столове и маси, както и легла с необичайна цилиндрична конструкция, където си почивали и спели във вертикално положение. (Направи ни впечатление, че по време на сън са придържали пипалата си сгънати покрай тялото.) Неотменна част от интериора на жилищата им заемали стелажите, където се пазели книгите им — здраво закрепени една към друга пластини, осеяни с точковидни изображения.

Доколкото успяхме да разберем, общественото им устройство било доста сложно и за него били характерни някои социалистически черти. Търговията процъфтявала, в това число и между градовете, а ролята на парите се изпълнявала от неголеми плоски петоъгълни жетони, осеяни с точки. Както изглежда, най-малките образци от зелените сапунени камъни, открити от Лейк, са представлявали разменните средства на Прастарите. Въпреки че цивилизацията им била по-скоро урбанистична, селското стопанство и особено животновъдството също играели важна роля в нея. Добивали полезни

изкопаеми, разполагали с промишленост... Пришълците много пътешествали, ала масови преселения се случвали рядко — само по време на колонизиране на нови територии, когато трябвало да се завоюва жизнено пространство. Транспортни средства липсвали — звездоглавите можели да се придвижват напълно самостоятелно по суша, въздух и вода, при това с изключителна скорост. Що се отнася до големите товари, те се пренасяли от други създания — под водата от шоготите, а на земята — от най-различни примитивни гръбначни.

Тези гръбначни, както и безчет други земни организми — и от флората, и от фауната, — възникнали в процеса на неконтролируемата еволюция на клетките, чието начало било положено от Прастарите. Те били оставени да се развиват необезпокоявано, доколкото не застрашавали интересите на господарите на планетата. Животните и растенията, които не отговаряли на това условие, били напълно заличавани от лицето на Земята. Любопитно е, че в по-късните произведения на ваятелите започва да се появява един примитивен бозайник с тромава походка, който космическите пришълци създали не само заради вкусното му месо, но и за забавление — в качеството му на домашен любимец. Излишно е да описвам реакцията на двама ни с Данфорт при вида на въпросния организъм, у когото открихме чертите на бъдещите маймуноподобни и човекоподобни същества. В строителството на наземните градове взимали участие огромни птеродактили, неизвестни на досегашната палеонтология — именно те издигали камъните, необходими за градежа на най-високите кули на главозамайващи височини.

В обстоятелството, че Прастарите успели да преживеят всички геоложки катаклизми и сътресения на земната кора, нямало нищо чудно. Въпреки че нито един от най-ранните им градове не се бе съхранил до наши дни, тяхната цивилизация никога не бе прекъсвала съществуването си, за което свидетелстваха и разглежданите от нас стенописи. Първото кацане на звездоглавите било в района на антарктическият океан; по всяка вероятност това се случило скоро след като от Земята се откъснала онази частица, която впоследствие се превърнала в Луната, а на мястото на удара се образувал Тихият океан. На един от барелефите видяхме, че по времето на пришествието на Прастарите цялата ни планета е била покрита от вода. С течение на хилядолетията каменните мегаполиси започнали да се разпространяват

по цялата Земя, все повече отдалечавайки се от Антарктида. Една от релефните карти ни показва, че около Южния полюс се е образувал широк пръстен от суша — там пришълците построили първите си експериментални поселища, същевременно запазвайки главните си центрове на морското дъно. На по-сетнешните карти се виждаше как огромни маси земя се откъсват от този южен материк и се отместват на север — крайно интересна находка, която категорично потвърждава теориите за континенталния дрейф на Тейлър, Вегенер и Джоли^[4].

Разместването на земните пластове в южния Пасифик довело до катастрофални последствия. Някои от морските градове били разрушени до основи, ала най-лошото тепърва предстояло. От космическия безкрай долетели нови пришълци — сухоземни обитатели, на външен вид наподобяващи зловещи хуманоидни октоподи, — за които древните митове намекуват под названието „потомците на Ктхулу“. Те повели чудовищна война с Прастарите и успели да ги прогонят от сушата, изтласквайки ги за дълго в морето. В края на краищата двете раси сключили примирие помежду си, като си поделили планетата — потомците на Ктхулу получили новите земи, а за Прастарите останал океанът и предишните им сухоземни владения. Там звездоглавите построили нови градове, а най-величествените от тях издигнали в Антарктика, понеже този материк, където за първи път кацнали на Земята и осъществили първата колонизация, вече бил почитан от тях като свещен. Оттогава насетне Антарктида си останала център на цивилизацията им. Впоследствие, когато част от сушата в южния Пасифик внезапно потънала под водата, заедно с нея на дъното се озовал и страшният каменен град Р'лйех, който повлякъл със себе си и всички космически октоподи. Така Прастарите отново станали пълновластни и единствени господари на планетата. Ала макар и да властвали над Земята, имало нещо, от което се страхували и за което не обичали да говорят. В бъдещата си монография ще дам точни указания на любознателните археолози; от тях ще се изисква само да направят нужните разкопки с технологията на Пабоди в различни части на земното кълбо, след което да сравнят и анализират получените данни.

Столетие след столетие, хилядолетие след хилядолетие протичало закономерното преселение на Прастарите — от морските дълбини към сушата. За този процес благоприятствала и появата на

нови континенти, но и океаните никога не опустявали. Другата причина за миграциите били трудностите по развъждането и удържането в подчинение на шоготите, без които звездоглавите не били в състояние да живеят под водата. С течение на времето, както с прискърбие разказваха сюжетите на древните стенописи, тайната на създаването на нов живот от неорганична материя била изгубена и пришълците трябвало да се задоволят само с модифициране на вече сътворените форми. И докато на сушата Прастарите нямали никакви проблеми с грамадните, но изключително покорни рептилии, това не можело да се каже за размножаващите се с делене шоготи, които в резултат на случайно стечение на обстоятелствата се сдобили с опасно високо ниво на интелект.

Прастарите винаги контролирали шоготите с помощта на хипноза, моделирайки и трансформирайки според потребностите си тази податлива на внушения плътна плазма, като оформяли с лекота необходимите им за конкретната задача органи и крайници. Ала ето че шоготите развили способността напълно самостоятелно да преобразуват своята плът по спомените за някогашните заповеди на повелителите си. Както изглежда, вероятно развили нещо като не особено стабилно съзнание, в което от време на време се зараждал силен волеви импулс, противоречащ на нарежданията на господаря. Изображенията на шоготите изпълниха и мен, и Данфорт с дълбоко отвращение, граничещо с ужас. Тези аморфни (в обичайното им състояние) същества се състояли от пихтиеста, клокочеща шуплеста маса; когато приемали сферичен облик, диаметърът им бил около четири и половина — пет метра. Между впрочем и очертанията, и обемът им постоянно се променяли, като шоготите ту се сдобивали със зрителни, слухови и речеви органи, подражавайки на повелителите си, ту тези органи внезапно изчезвали. Понякога това се случвало спонтанно, ала най-често — по заповед на Прастарите.

Преди около сто и петдесет милиона години, някъде в средата на пермския период, шоготите станали абсолютно неуправляеми и тогава обитаващите морското дъно звездоглави повели срещу тях свирепа война, за да възвърнат предишната си власт. Въпреки многовековната пропаст, отделяща ни от онези времена, въздействието, което ни оказаха картините от войната — и най-вече кошмарните сцени на обезглавените от шоготите жертви, обвити в процеждащата се от тях

слуз — беше потресаващо. В крайна сметка Прастарите победили, ала на твърде висока цена — благодарение на мощно оръжие, което причинило на враговете им фундаментални нарушения на молекулярно и атомно равнище. Барелефите бяха отразили подобаващо периода, когато разгромените шоготи се покорили на волята на звездоглавите досуц като диви мустанги от американската прерия, укротени от каубоите. И макар по времето на бунта шоготите да доказали, че могат да живеят и на сушата, новата им способност никак не се поощрявала и те били върнати на морското дъно. Явно трудностите по удържането им в подчинение в наземните градове значително надхвърляли евентуалната полза от тях.

По време на юрския период върху Прастарите се стоварила нова напаст — от Космоса долетели нови пълчища ужасяващи твари, притежаващи както черти на ракообразни (били покрити с твърда броня), така и на низши растения и най-вече — гъби. В митологията на народите от Северното полукълбо — и особено на жителите на Хималаите — те са останали като Ми-Го^[5], или „отвратителните снежни човеци“. За да се справят с тези пришълци, Прастарите за първи път в цялата си земна история решили отново да излязат в Космоса, но въпреки всички взети мерки и приготовления осъзнали, че няма да успеят да напуснат земната атмосфера. Тайната на междузвездните им полети била завинаги изгубена. В резултат на това отблъскващите Ми-Го изтласкали звездоглавите от северните земи и те отново се групирани в антарктическият регион. Всички тези промени обаче не засегнали подводните владения на Прастарите, които останали недостъпни за нашествениците.

Дори и на стенописите ни се набиваха на очи поразителните различия между материалната субстанция на Ми-Го и потомците на Ктхулу от плътта на Прастарите. Първите два типа притежавали удивителна способност за структурни изменения, можели да се превъплъщават и отново да възвръщат предишния си облик, вероятно защото произлизали от неизмеримо по-далечни и потайни кътчета на Вселената в сравнение със звездоглавите. Въпреки необикновената плътност и здравина на тъканите им, Прастарите били абсолютно материални същества и, следователно, принадлежали към познатия ни пространствено-времеви континуум, докато за произхода на съперниците им можехме само да строим най-безумни и невероятни

предположения със затаен дъх. С други думи, в този ред на мисли не биваше да отхвърляме като празно митотворчество разпилените в легендите и преданията сведения за скверните аномалии и извънгалактическият произход на Ми-Го и потомците на Ктхулу. Разбира се, не бе изключено тези митове да се разпространяват и от самите Прастари, които да оправдават по този начин военните си неуспехи; както се виждаше от фреските и барелефите, те определено ценяха богатото си минало и историческият престиж не бе лишен от значение за расата им. Едва ли бе случайност, че в мащабните им каменни хроники не фигурираше никаква информация за редица могъщи и високоразвити цивилизации с неповторима култура и величествени градове, заемащи достойно място в не една антична легенда.

Редуването на геоложките епохи и свързаните с тях промени бе представено с поразителна яркост върху барелефите. По отношение на някои неща научните ни представи се оказваха погрешни, ала срещнахме и немалко потвърждения на редица дръзки идеи и хипотези. Както вече споменах, именно тук, на това невероятно място, се убедихме в правотата на Тейлър, Вегенер и Джоли, на които дължим тезата, че всички сегашни континенти са част от някогашен антарктически материк и са се откъснали от него под въздействието на мощни центробежни сили, след което е започнал и дрейфът им по още неспокойната повърхност на земната мантия. Това се потвърждава и от очертанията на Африка и Южна Америка, и от разположението на най-големите планински вериги.

На картите, показващи Земята по времето на периода карбон^[6], забелязахме гигантски пропасти и разломи, които впоследствие разделили Африка от обширния материк, включващ в себе си Европа (легендарната Валузия), обособявайки с течение на времето двете Америки и Антарктика. На по-късните карти отделните континенти вече бяха ясно оформени, макар и различаващи се от сегашните, и едва на най-късната — вероятно отнасяща се към плиоцена — очертанията и разположенията на материците съответстваха на съвременните ни представи. Единствено Аляска бе все още съединена със Сибир, Северна Америка — с Европа (посредством Гренландия), а Южна Америка — с Антарктида (чрез земята Греъм). Картите от периода карбон изобилстваха от множество обозначения, покрили цялото земно

кълбо; впоследствие установихме, че символизират каменните градове на Прастарите, които се простираха от морското дъно до най-високите планини. През по-късните епохи обаче бе настъпила осезаема промяна; постепенно поселенията се скупчваха около южните антарктически райони и по времето на плиоцена бяха останали само в Антарктика и най-крайните точки на Южна Америка. Северно от петдесет градуса южна ширина не се забелязваха никакви признаци на градостроителство, включително и на подводни мегаполиси. Интересът на звездоглавите пришълци към северните територии определено бе угаснал, което се потвърждаваше и от липсата на нови сведения за въпросните региони; съвсем рядко, само от време на време, Прастарите извършвали разузнавателни полети, изучавайки очертанията на намиращите се в съседство брегови ивици.

После настъпила ерата на грандиозните катаклизми — образували се нови планински вериги, създавали се континенти, сушата и океанското дъно се разтърсвали от конвулсии и на мястото на разрушените градове все по-рядко възниквали нови. Заобикалящият ни мъртъв мегаполис явно бе последната „столица“ на пришълците. Според информацията, закодирана в барелефите, градът е бил построен в началото на периода креда, недалеч от мястото, където неговият колосален архаичен предшественик (двойно по-голям от помладия си двойник) бил погълнат от внезапно зейналата гигантска пропаст. Районът на тези два града бил почитан като свещен, защото именно тук — когато все още нямало суша и навред се ширел необятният океан — кацнали за първи път предците на Прастарите. Стенописите ни разкриха и някои любопитни подробности за старинния мегаполис, в който се намирахме. Съгласно тези данни той се простирал на стотици километри покрай Планините на безумието, така че нямаше как да съзрем границите му дори от аероплана. Звздоглавите пришълци вярвали, че в него се пазят свещените камъни от основите на първото поселище, което прадедите им издигнали на дъното на океана; хилядолетия по-късно, по време на поредния титаничен катаклизъм, морето ги изхвърлило на сушата.

[1] Алкалоидите са азотсъдържащи органични вещества, които имат физиологично въздействие върху нервната система на хората и

животните. Към тях се отнасят такива вещества като морфин, кофеин, кокаин, стрихнин, хинин и никотин — Б.пр. ↑

[2] Стилус — островръх инструмент за писане, най-често с цилиндрично сечение, изработен от кост, метал или друг твърд материал. Радвал се е на широка употреба през Античността и Средновековието — Б.пр. ↑

[3] Букв. „лъжливи крачка“ (гр.). В биологията — временни цитоплазмени образувания на еукариотните клетки, които служат за придвижване или захващане на хранителни частици. Наблюдават се при амебите, кореноножките и др. — Б.пр. ↑

[4] Хипотезата за континенталния дрейф е предложена за пръв път от немския геолог и метеоролог Алфред Вегенер (1880–1930) през 1912 г. Джефри Тейлър (1886–1975) е английски учен с трудове в областта на механиката, теорията на турбулентността и хидродинамиката, а Джон Джоли (1857–1933) е британски геофизик, предложил хипотезата за междупериодичността на тектоничните процеси и радиоактивния разпад в земните недра — Б.пр. ↑

[5] Страховитите Ми-Го са централна тема на новелата „Шепнещият в тъмнината“, публикувана в „Некрономикон“ от Х. Ф. Лъвкрафт (изд. „Ентусиаст“, 2012) — Б.пр. ↑

[6] Геоложки период, започнал преди 360 милиона години и приключил преди 286 милиона години. В началото му сушата е събрана в два огромни свръхконтинента: Лавразия на север и Гондвана на юг. През целия карбон тези континенти се приближават един към друг и това тяхно движение предизвиква силни вулканични изригвания — Б.пр. ↑

VIII

Двамата с Данфорт изучавахме с особен интерес и смесени чувства на благоговение и страх всичко, свързано с мястото, където се намирахме. Такъв материал, естествено, имаше предостатъчно; освен това, докато се скитахме из наземните лабиринти на града, по една щастлива случайност се натъкнахме на изключително древна постройка, върху чиито пропукани стени неведомите скулптори бяха увековечили късната история на мегаполиса и околностите му след плиоцена. Находката действително си заслужаваше, понеже сюжетите на всички останали барелефи, разгледани от нас до този момент, неизменно приключваха с този геоложки период. Въпросната сграда беше и последното място, което проучихме, защото онова, което открихме там, постави пред нас нова цел.

За добро или за зло, беше ни съдено да се озовем в най-тайнственото, удивително и зловещо място на Земята. И — без всякакво съмнение — най-древното. Почти бяхме повярвали, че се намираме наред легендарното плато на Ленг, за което дори безумният създател на „Некрономикон“ не смееше да разкаже. Грандиозната планинска верига бе невероятно безмерно дълга — започваше от Земята Леополд на брега на море Уедъл и пресичаше целия континент. Най-високият масив образуваше величествена арка между 82 градуса южна ширина, 60 градуса източна дължина и 70 градуса южна ширина, 115 градуса източна дължина; вдлъбнатата му страна бе обърната към нашия лагер, а далечният му край се простираше чак до скованото от ледове морско крайбрежие. Уилкс и Моусън^[1] бяха зърнали именно тези планини от Южния полярен кръг.

Нито Данфорт, нито аз обаче подозирахме, че ни предстои още по-съкрушително откритие. Както неведнъж вече споменах, тези хребети превъзхождаха по мащаби Хималаите, ала древните барелефи ни разказаха, че отстъпват на нещо друго, неизмеримо по-грандиозно. То обаче бе обърнато в мрачна тайна — повечето ваятели предпочитаха да не се докосват до тази тема, а други пристъпваха към

нея с очевидна плахост и неохота. Изглежда тази част от древната суша, надигнала се от океана след пришествието на Прастарите и откъсването на парчето, впоследствие превърнало се в Луната, таяла в себе си неведомо, неназовимо зло. Издигнатите там градове преждевременно рухвали, а обитателите им изчезвали безследно. Когато първите подземни трусове разлюлели тази страховита местност, от земните недра неочаквано израснала всяваща ужас планинска грамада с главозамайващо високи върхове. Тъй, сред невъобразим грохот и хаос, Земята родила своето най-чудовищно творение.

Ако координатната система на барелефите съответстваше на истината, то тези внушаващи страх и омерзение колоси се издигали на повече от дванайсет хиляди метра над морското равнище, което означава, че категорично превъзхождат прекосените от нас (макар и по въздуха) Планини на безумието. И тъй като бяха разположени между 77 градуса южна ширина, 70 градуса източна дължина и 70 градуса южна ширина, 100 градуса източна дължина, следователно се намираха на по-малко от петстотин километра от мъртвия мегаполис и ако нямаше мъгла, би следвало да забележим сумрачните им върхове, извисяващи се над западния хоризонт. Северният край на потресаващия масив би трябвало да се вижда от Южния полярен кръг в района на Земята Кралица Мери.

Узнахме, че в епохата на упадъка някои Прастари отправяли към тези планини тайни молитви, макар че никой не смеел да се приближи до прокълнатите хребети и даже да предположи какво всъщност се крие зад тях. Човешки взор също не ги беше обхождал, ала като гледах какъв ужас струи от древните изображения, този факт ме изпълни с искрена радост. Горещо се надявах това да не се случи и занапред; все пак зад умопомрачителните масиви на територията на Земя Кралица Мери и Земя Кайзер Вилхелм минаваше друга планинска верига, която ги засланиеше откъм крайбрежието, а, за щастие, до ден-днешен никой не бе направил опит да покори върховете ѝ. Вече не се отнасям тъй скептично към прастарите митове и страхове, както някога, ето защо няма да отхвърля с насмешка вярванията на древните скулптори, че понякога светкавиците сякаш застивали над най-високите върхове на чудовищния масив и тогава полярната нощ се озарявала от невъобразимо, светотатствено призрачно сияние. Навярно в старинния

Пнакотически ръкопис, където се споменава неведомият Кадат от Мразовитата пустош, зад енигматичните тъмни словеса всъщност се крие една съвсем истинска и ужасяваща реалност.

Между впрочем и най-близките до града местности бяха обвеяни с предостатъчно загадки, макар и не толкова демонични. Скоро след построяването му склоновете и предхълмията в съседство започнали да се увенчават с множество новоиздигнати храмове; както разбрахме от стенописите, за местонахожденията им свидетелстваха причудливите кубове и наподобяващите крепостни стени руини. Това беше всичко, което бе останало от кулите с незнайна красота и от зашеметяващите, устремени към полярния небосвод шпилове. По-късно, с течение на времето, се появили пещерите, приспособени като своеобразни придатъци към храмовете. Минавали хилядолетия, подпочвените води разяли варовиковите пластовете и пространството под планините, хълмовете и равнините се превърнало в заплетен лабиринт от подземни проходи и пещери. Редица барелефи показваха изследователските експедиции на Прастарите из безкрайните тунели, както и откритото от тях подземно море, което — подобно на реката Стикс от царството на мъртвите — се плискаше в земните недра, без да познава ласките на слънчевите лъчи.

По всяка вероятност тази сумрачна бездна е била създадена от гигантската река, която извираше от кошмарните западни планини, а сетне свивала встрани малко преди подножието на Планините на безумието, за да продължи да тече покрай тях чак до вливането си в Индийския океан — в зоната между Брега Бад и Земята Тотен. Малко по малко реката подкопавала варовиковите породи при завоя си, докато не достигнала грунтовете води, които се слели с нея и с удвоена сила започнали да прояждат недрата. В крайна сметка, след като сломили съпротивата на камъка, водите на могъщата река се устремили към гълбините на земята, а някогашното ѝ русло постепенно пресъхнало. Впоследствие на негово място се издигнали постройките на постоянно разрастващия се град. Щом осъзнали какво се е случило с реката, Прастарите — както винаги верни на естетическото си чувство — изобразили в стенописите си низвергването на водната стихия в царството на вечната тъма.

От аероплана бяхме успели да оценим мащабите и величието на тази нявга прекрасна река, обточвана в миналото от благородната

дантела на изящни каменни мостове. Положението, заемано от нея на барелефите, значително ни помогна да разберем как се е променял мегаполисът в бездънния мрак на епохите; двамата с Данфорт даже начертахме карта на града с основните му забележителности — площади, главни здания и така нататък — за по-добра ориентация занапред. Неусетно вече можехме да възсъздадем във въображението си живия облик на този изумителен център на древната цивилизация — такъв, какъвто е бил преди един милион, десет милиона или петдесет милиона години. Тъй изкусно бяха изобразени от незнайните скулптори сградите, хълмовете, площадите и околните пейзажи, покрити с буйната и живописна растителност от периода на терциера. Всичко бе пронизано от неизразима мистична красота, пред чието въздействие напълно забравях за мрачната палитра от угнетяващи чувства, с които ме изпълваха непостижимата за човека възраст на мегаполиса, неговото мъртво великолепие, енигматичната му същност и сумрачната ледена гробница, впримчила го завинаги в обятията си. Обаче, съдейки по барелефите, прокрадващият се тревожен страх не беше никак чужд и на някогашните обитатели на града; нерядко зървах изображения на Прастари, отдръпващи се в безмълвен ужас от нещо, което нито един стенопис не бе дръзнал да покаже. Косвено можех да се досетя, че въпросният обект, провокиращ подобни реакции, бе свързан по някакъв начин с реката; вероятно именно тя го бе донесла от тайнствените западни планини, чиито склонове тъмнееха от непроходимите, гъмжащи от вечно шептящи дървета и диви увивни растения гори.

Само в една-единствена сграда, построена по-късно в сравнение с останалите, открихме закодирани предчувствия за надвисналата катастрофа, довела до опустяването на града. Без съмнение из мегаполиса бяха пръснати и други подобни свидетелства, въпреки поспадналата творческа активност на ваятелите от смутните времена, ала въпросният барелеф беше единствен по рода си и се различаваше от всичко, проучено от нас до момента. Изгаряхме от желание да продължим огледа си, обаче както вече намекнах, обстоятелствата се бяха променили и пред нас се бе възправила нова цел. Впрочем забелязваше се недвусмислена тенденция към изчерпване на величавите фрески — явно заедно с надеждата за дълго и безоблачно бъдеще Прастарите бяха изгубили и желанието си да украсяват своя

бит. Последният удар бе нанесен от повсеместното настъпване на студовете; те сковали цялата планета, като така и не си тръгнали от полюсите. Именно това жестоко застудяване бе унищожило и легендарните страни Ломар и Хиперборея от срещуположната страна на земното кълбо.

Трудно е да се определи с точност кога прииждащият мраз бе сковал Антарктида в неумолимата си прегръдка. Сега се смята, че Ледниковият период е настъпил около петстотин хиляди години преди нашето време, но в региона на полюсите този ужасяващ „бич божи“ е изплющял още по-рано. Всички тези цифри, естествено, са условни, ала двамата с Данфорт изведохме логичното предположение, че последните барелефи са изсечени преди един милион години, а градът е бил напуснат дълго преди началото на плейстоцена, за който съвременните учени са единодушни, че е започнал преди половин милион години.

Направи ни впечатление, че на по-късните стенописи растителността изглежда по-оскъдна, а в домовете на Прастарите започват да се появяват нагревателни устройства. Картушите, които все по-често разделяха каменните ленти на барелефите на отделни сцени, се изпъстриха с явни епизоди на всеобща миграция — виждаше се, че една част от жителите търсят убежище в подводните поселища на морското дъно, далеч от бреговете на Антарктида, докато други се спускат под земята и след като преброждат заплетените варовикови лабиринти, стигат до пещерите, разпръснати покрай черната бездна на подземното море.

В края на краищата повечето обитатели на града предпочели да се скрият под земята. До известна степен решението им се обясняваше с това, че тукашните места се смятаха за свещени, ала основната причина се дължеше на близостта на храмовете, издигнати върху прорязаните от подземни галерии хребети. Така Прастарите не се лишаваха от възможността да посещават тези сакрални за тях места и в същото време запазвали мегаполиса в качеството му на лятна резиденция и координационен център между отделните поселища. Звездоглавите пришълци направили сериозни подобрения по отношение на вече съществуващите подземни връзки, като прокопали и нови тунели, директно свързващи древната столица с тъмната бездна. След като проучихме всички данни, двамата с Данфорт

нанесохме входовете на тези нови, прави като опънати струни проходи на импровизирания си „пътеводител“, който малко по малко придобиваше все по-пълен и подробен вид. Така установихме, че два от последно прокопаните тунели водят началото си в непосредствена близост до настоящото ни местонахождение, близо до предхълмията на Планините на безумието; отворието на единия се намираще само на петстотин метра от нас по протежението на пресъхналото русло на някогашната река, а другият отстоеше на разстояние километър — километър и нещо в противоположната посока.

Новият град на Прастарите бе построен не на полегатите брегове на подземното море, а на неговото дъно — по всяка вероятност заради равномерното разпределение на умерената температура по цялото му протежение. Огромната дълбочина на този скрит воден басейн давала гаранцията, че вътрешната топлина на земните недра ще позволи на заселниците да преживеят там катаклизмите и да останат толкова време, колкото е необходимо. Пришълците лесно се приспособили към това, да прекарват по-голямата част от времето си под водата, а с течение на времето — благодарение на това че хрилете им така и не атрофирали — преустановили всички излизания на сушата. На отделните фрески видяхме различни сцени, в които Прастарите посещаваха своите живеещи под водата събрата. Вечният мрак на земните недра ни най-малко не ги смущавал, защото били свикнали с липсата на светлина по време на дългите антарктически нощи.

Забелязах, че когато древните ваятели разказваха в барелефите си за градежа на новото им поселище на дъното на подземното море, техните декадентски, упадъчни художествени маниери се променяха и на тяхно място се появяваше характерен епически размах. Прастарите подходици към амбициозната задача съвсем научно и рационално — от една страна, направили каменоломна в пазвата на планините, която да извлича масивни и здрави камъни, а от друга — извикали опитни строители от най-близките градове, за да използват най-новите технологии в работата си. Специалистите взели със себе си всичко необходимо за успешна дейност — клетъчна маса за създаване на шоготи, способни да вдигат и пренасят най-тежките каменни блокове, както и протоплазма, която с лекота се превръщала във флуоресциращи организми, разпръскващи тъмнината.

И ето че на дъното на мрачното море се издигнал гигантски мегаполис, чиято архитектура напомняла за предишната столица, а по майсторство на изпълнението нямал равен сред останалите градове на звездоглавите пришълци; до голяма степен благодарение на обстоятелството, че строителните работи били предшествани от прецизен математически разчет. Новосъздадените шоготи, взели участие в градежа, достигали исполински размери и се отличавали с впечатляващ интелект, като разбирали и изпълнявали заповедите със смайваща бързина. Те общували с Прастарите, като подражавали на гласовете им с мелодични, тръбни звуци, дочувани — ако предположенията на злочестия Лейк са били верни — на изключително големи разстояния. По това време шоготите вече се подчинявали не на хипнотични внушения, както преди, а на ясни заповеди и покорството им било безпрекословно. Фосфоресциращите организми напълно обезпечавали нуждите на звездоглавите от светлина, компенсирайки липсата на неизменните спътници на антарктическите нощи — полярните сияния.

Изобразителните изкуства продължили да съществуват, макар че упадъкът им бил очевиден. Изглежда Прастарите също си давали сметка за това, ето защо прегърнали бъдещата политика на Константин Велики^[2] и пренесли в подводния си град множество плочи с великолепно образци на древна резба — досущ като римския император, който в също тъй пагубно за изкуствата време отнел от Гърция и Азия най-хубавите им творби, за да направи новата си столица Византион още по-прекрасна. Обстоятелството, че звездоглавите не взели всички барелефи от града, в който се намирахме, се обясняваше с това, че на първо време той все още не е бил съвсем изоставен. Когато ширналият се зад Планините на безумието мегаполис бил напълно обезлюден — а това се случило малко преди южният полюс да попадне в прегръдката на суровите студове на плейстоцена, — Прастарите навярно вече привикнали към изкуството на своите съвременници и престанали да копнеят за съвършенството на някогашните майстори и ваятели. Във всеки случай, древните руини около нас бяха успели да съхранят първоначалното си великолепие, макар че всичко, което би могло да бъде изнесено — особено отделните статуи и скулптурни групи, — отдавна бе намерило нов пристан на дъното на подземното море.

Тази история, разказана върху панелите и картушите на стенописите, бе последното свидетелство за отминалата епоха, открито от нас върху ограничената територия на изследователските ни търсения. Оказваше се, че в продължение на известно време Прастарите са водили своеобразен двойствен живот, прекарвайки зимите на дъното на подземното море, а летата — завръщайки се в бившата си столица. Същевременно търговските отношения с другите подводни градове, разпръснати покрай антарктическото крайбрежие, отбелязвали небивал разцвет. Постепенно всички осъзнали, че мегаполисът, построен върху необятното плато, е обречен; ваятелите красноречиво бяха показали в изображенията си множество признаци на прииждащия студ. Растителността малко по малко загивала и снеговете често се задържали даже в разгара на лятото. Рептилиите масово измиращаха, а не след дълго и голяма част от бозайниците последвали участта им. За да продължат работата на сушата, звездоглавите трябвало да приспособят добре понасящите хладината безформени шоготи, но никой не искал да допусне това. Животът бавно, но сигурно напуснал великата река, морското крайбрежие опустяло и от пъстрото многообразие на някогашните му обитатели оцелели единствено тюлените и китовете. Птиците отлетели и по брега останали да се клатушкат само гротескните тромави пингвини.

Можехме да предпологаеме какво се е случило по-нататък. Колко време бе просъществувал подводният град? Дали все още си стоеше там, сред вечния мрак? Дали подземните води не бяха замръзнали? И каква бе съдбата на другите градове на дъното на океана? Бяха ли успели Прастарите да се изтръгнат от неумолимия затвор на ледения покров? Може би бяха мигрирали на север? Съвременната геология обаче не бе открила никакви следи от пребиваването им на Земята; възможно ли бе това да се дължи на обстоятелството, че заплахата от страшните снежни изчадия Ми-Го все още е била сериозна? И кой знае какво се таи сега в тъмните, непознати морски глъбини, погребани сред тайнствените земни недра... Не биваше да забравяме, че самите звездоглави и сътворените от тях шоготи можели да издържат на колосално налягане, а от време на време в мрежите на риболовните кораби попадеше безкрайно интересен улов. Току-виж се оказало, че кървавите белези, осяели кожата на антарктическите тюлени, изобщо не са били дело на кръвожадни косатки, както твърди Борхгревинк^[3]...

Екземплярите, открити от клетия Лейк, не подлежаха на обсъждане, защото са били „зазидани“ в скалните пещери още когато градът е бил съвсем млад. Според всички сведения те са попаднали там преди не по-малко от трийсет милиона години, а по това време, доколкото можеше да се вярва на барелефите, подземният град на дъното на скритото море още не е съществувал... както между впрочем и самото море. И ако бяха оцелели, биха си спомняли само онези отдавнашни времена, в които навред растяла буйна зеленина (една от характерните особености на периода терциер), в града процъфтявали изкуствата, а водите на могъщата река бавно се носели на север, покрай величествените планини, за да се присъединят към далечния тропически океан.

Въпреки това не можехме да прогоним от съзнанието си мислите за онези уродливи звездोगлави твари — особено за осемте добре запазени екземпляра, които по необясним начин бяха изчезнали от опустошения лагер на Лейк. Прекалено много необичайни фактори изпъстриха цялата ситуация — кървавата баня, която приписахме на лудостта на някой член на екипажа... ужасяващите гробове... множеството липсващи вещи... мистериозното изчезване на младия Гедни... уникалната структура на архаичните чудовища... да не говорим за всички потресаващи странности на биологията и социологията им, за които узнахме от прастарите барелефи. Колосалното количество знания, които двамата с Данфорт натрупахме само в рамките на броени часове, не само че не бяха задоволили жаждата ни, но и сякаш ни настървиха още повече; ето защо вече се готвехме за нови срещи с плашещите и невероятни енигми на първичния живот на планетата, които възнамерявахме да опазим в тайна от външния свят.

[1] Чарлз Уилкс (1798–1877) — американски изследовател на Океания и Антарктика. На негово име е кръстена Земята Уилкс; Дъглас Моусън (1882–1958) — австралийски геолог и изследовател. На негово име са назовани връх Моусън в Тасмания, вулкан Моусън в Индийския океан, море Моусън в Антарктида и др. — Б.пр. ↑

[2] Константин Първи Велики (280–337) — римски император от 306 г. сл. Хр., провеждал последователна политика на централизиране на империята. Той превръща християнството в официална религия,

премества столицата от Рим във Византион (преименуван на Константинопол след смъртта му) и организира ново държавно устройство — Б.пр. ↑

[3] Карстен Борхгревинк (1864–1934) — норвежки пътешественик и атлантически изследовател. На трийсетгодишна възраст се записва като обикновен моряк на един норвежки китоловен кораб, ловуващ край бреговете на Антарктида, и става първият човек, стъпил на антарктическия континент — Б.пр. ↑

IX

По-рано споменах как по време на проучването на късните барелефи пред нас възникна нова цел. Тя, естествено, бе свързана с онези прокопани в непрогледната тъма тунели, които отвеждаха към мрачния подземен свят и за чието съществуване съвсем доскоро ние въобще не подозирахме. Най-новите ни открития обаче разпалиха с такава жар изследователското ни любопитство, че двамата с Данфорт буквално изгаряхме от желание и нетърпение да изследваме отблизо тайнствения лабиринт. От изобразеното на стенописите можехме да предположим, че ни предстои да извървим около хиляда и шестстотин метра по най-близкия тунел, след което би трябвало да се озовем на ръба на главозамайващата пропаст. Според информацията в тях Прастарите били прокарвали пътечки, по които се стигало чак до скалистите брегове на страховития, потънал в прегръдката на вечната нощ океан. Възможността да съзерцаем, макар и за кратко, със собствените си очи тази легендарна бездна, представляваше съблазън, на която бе невъзможно да устоим; в същото време ясно си давахме сметка, че трябва незабавно, без никакви задръжки и колебания, да се отправим на път.

Вече беше осем вечерта, а ние не разполагахме с достатъчно батерии за фенерчетата ни. През петте часа, които бяхме прекарвали на долните етажи на зданията — под леда, улисани във водене на записки и правене на скици, — просто беше немислимо да ги изгасим дори за миг. Ето защо, по грубите ми сметки, резервните батерии щяха да ни осигурят максимум четири часа светлина. Разбира се, можехме да прибегнем до резервен вариант — да използваме само едното фенерче, включвайки другото само на най-интересните или опасни места. По този начин можехме да си обезпечим допълнителен запас от време. Да бродиш из гигантски катакомби, лишен от светлина, е не просто лудост, а чисто самоубийство; поради тази причина, ако искахме да осъществим вълнуващото си пътешествие до ръба на зеещата дълбинна пропаст, трябваше моментално да преустановим

разшифроването и изследването на барелефните изображения. Зарекохме се, че непременно ще се върнем сред пищното великолепие на фреските и ще посветим цели седмици на тяхното изследване и фотографиране — любознателността ни категорично бе взела превес над страха — и закрачихме в посоката, която би трябвало да ни отведе до най-близкия проход. Вече бяхме изразходвали твърде голямо количество от хартиените късчета, предназначени за ориентация, и колкото и да не ни се искаше, навярно щеше да се наложи да пожертваме поне един дебел бележник. Но не повече; казахме си, че ако се случи най-лошото, ще прибегнем до издълбаване на резки и други обозначения върху стените на подземните коридори — в такъв случай, дори и да се изгубим, все щяхме да разполагаме с надежден маршрут, по който да се изтръгнем от мрака и да открием наново пътя към светлината.

Според издълбаната на камъка карта, по която бяхме изготвили своята, необходимият ни тунел започваше на половин километър от мястото, където се намирахме. И понеже помежду ни се издигаха здрави, добре съхранени сгради, преценихме, че най-бързият начин да се доберем до входа му е като преминем под ледения покров. Самото отворстие се намираще в сутерена на масивна петоъгълна постройка — по всяка вероятност предназначена за обществени сбирки и церемонии, в това число и такива с култов характер. Обаче колкото и да се обръщаме към паметта си, не можехме да си припомним да сме виждали точно такова здание, макар и да бяхме зърнали множество петостенни конструкции. Навярно обяснението беше съвсем прозаично и се дължеше на факта, че покривът на постройката е бил сериозно повреден, а може би и напълно разрушен от процепилата леда гигантска пукнатина. Нея добре си я спомняхме. В такъв случай не бе изключено входът на прохода да е затрупан и да нямаме друг избор, освен да потърсим щастието си в другия тунел, започващ на километър — километър и нещо в северна посока. Руслото на великата река отрязваше като с нож възможността ни за достъп до южните проходи и ако проникването в двете най-близки отворстия се окажеше невъзможно, пътешествието ни в сърцето на непрогледния мрак едва ли щеше да се състои; просто оскъдните ни запаси от батерии нямаше да го позволят, защото най-краткото разстояние до следващия северен тунел бе около три километра.

Бродехме из сумрачните лабиринти, без да изпускаме компаса и картите, като прекосяхме помещение след помещение и коридор след коридор. Катерехме се нагоре, крачехме по мостовете, свързващи различните нива на зданията, след което отново се спускахме под ледения покров. Имаше мигове, в които едва си пробивахме път през затрупаните с отломки коридори, както и моменти, в които тичахме стремглаво напред, опитвайки се да наваксаме изгубеното време. На няколко пъти се заблуждавахме и поемахме в погрешните проходи — тогава се налагаше да се връщаме, събирайки хартиените топчета по пътя си, — а веднъж дори се озовахме на дъното на дълбока открита шахта, където (колкото и да не ни се вярваше) се процеждаха ефимерни слънчеви лъчи. И през цялото това време, почти на всяка крачка, от древните стени в нас се виждаха барелеф след барелеф. И най-беглият поглед бе достатъчен, за да разберем, че по-голямата част от тях разказват за изключително важни исторически събития и само абсолютната увереност, че отново ще се върнем тук, ни помагаше да превъзмогнем желанието си да спрем и да ги удостоим със задълбочен оглед. Понякога забавяхме крачките си и включвахме другото фенерче. Ако разполагахме с излишна лента, щяхме да направим и още фотографии, но в никакъв случай не можехме да пилеем времето си в скициране и прерисуване на видяното на стенописите.

Отново стигам до такова място в разказа си, където бих предпочел — изкушението е твърде голямо — да си замълча или поне частично да скрия истината. Как да я спестя обаче, когато трябва да изкореня веднъж завинаги всички намерения за по-нататъшно изследване на тези прокълнати краища? Ето защо, колкото и да не ми се иска, продължавам нататък със своята изповед. Вече бе станало осем и половина вечерта. Почти бяхме достигнали входа на тунела, очакващ ни в един от ъглите на петостенната постройка; тъкмо бяхме прекосили моста, водещ до втория ѝ етаж, и пристъпвахме по един полуразрушен коридор, осеян с множество по декадентски упадъчни скулптури, когато Данфорт ми сподели, че долавя някаква необичайна миризма. Сигурен съм, че ако някое от кучетата беше с нас, щеше да реагира светкавично и веднага да ни предупреди. Отначало не можахме да разберем какво точно се е случило със свежия доскоро въздух, обаче не след дълго паметта ни услужливо ни подсказа отговора. Трудно ми е не само да изговоря, но дори и да напиша тези

думи, без да потреперя, защото този мирис смътно, ала безпогрешно ни напомняше за зловонието, връхлетяло обонянието ни при разкопаването на зловещите гробове край лагера... Същите онези гробове, където някой в пристъп на умопомрачение бе заровил съществата, чийто събрат нашият покоен колега Лейк бе подложил на дисекция.

Разбираемо е, че предвид необичайния характер на ситуацията, в която се намирахме, този отговор не ни осени веднага. Терзаеха ни съмнения и колебания, ето защо съвсем логично беше да ни хрумнат няколко различни обяснения за наличието на незнайния мирис. Освен всичко друго, нямахме никакво намерение да отстъпваме, без да сме получили знанията, за които бяхме дошли; все пак се намирахме твърде близо до целта си и бяхме положили огромни усилия, за да стигнем дотук... А и, честно казано, въпросните подозрения ни се струваха прекалено параноични и налудничави, за да ги вземем насериозно. В нормалния свят такива неща просто не се случват. Подчинявайки се на някакъв ирационален инстинкт, ние приглушихме светлината на единственото включено фенерче, забавихме крачка и — без да удостоверяваме с внимание угнетяващите декадентски скулптури, надвиснали от двете ни страни покрай стените — запристъпвахме предпазливо напред, като се стараехме да се движим възможно най-незабележимо и безшумно.

Зрението на Данфорт се оказа по-зорко от моето, понеже именно той първи забеляза някои странности. Вече бяхме минали покрай множество полузаринати с отломки арки, отвеждащи към коридорите и залите на долния етаж, когато той ми прошепна, че купчините на пода не му изглеждат като недокоснати от хилядолетия. Щом усилихме светлината на фенерчето, забелязахме широка бразда по средата на тунела, сякаш някой беше влачил нещо оттук. Разнообразният характер на отломките възпрепятстваше образуването на отчетливи следи, обаче там, където останките бяха по-дребни и еднородни, дирята се различаваше по-ясно; произходът ѝ вероятно се дължеше на теглене на тежки предмети. На отделни места даже ни се стори, че виждаме две паралелни ивици, като от коловози. Това ни накара отново да поспрем и да се замислим.

Точно по време на тази пауза подушихме и още една миризма. Колкото и парадоксално да звучи, тя ни се стори едновременно по-

страшна и по-безобидна от предишната, защото сама по себе си представляваше нещо съвсем обикновено, ала с оглед на мястото и обстоятелствата беше абсолютно невъзможна и точно поради тази причина ни подежда вледеняващо. Единственото обяснение, което ни идваше наум, бе свързано по някакъв начин с Гедни — безследно изчезналият член на групата на Лейк. Как другояче да оправдаем пред законите на разума и логиката острия, но свършено познат и обичаен за всеки човек от двайсети век мирис на бензин?

Ще оставя на психолозите да обяснят мотивите за по-нататъшното ни поведение. Въпреки всички съмнения и колебания с всеки следващ миг у нас се загнездваше тревожната увереност, че из тази тъмна като в рог антична крипта се прокрадва нещо, подобно на чудовищата от базата на Лейк. И макар че някъде отпред със сигурност ни очакваше срещата с неведомото, продължихме по пътя си — било от чисто любопитство, било заради царящия в главите ни смут, било под влиянието на някаква самохипноза... А може би напред ни тласкаха страхът и безпокойството за съдбата на младия Гедни? Данфорт отново ми напомни шепнешком за подозрителната следа, забелязана от него на една от улиците на града, и добави, че е дочул и едва доловими тръбни звуци — изключително важно свидетелство в светлината на оставения от Лейк отчет за дисекцията на неизвестните твари. Въпросните звуци можеха да се дължат на ехото, огласящо прорязаните от пещери планински склонове, стига спътникът ми да не беше абсолютно убеден, че идваха някъде отдолу, от обвеяните в тайнственост подземни недра. На свой ред и аз му споделих на ухо своята версия, напомняйки му за страшното състояние, в което заварихме лагера; колко много неща бяха изчезнали и как един-единствен безумец, обхванат от умопомрачение, би могъл да извърши невъзможното — да преодолее чудовищните планини и също като нас да проникне в каменния лабиринт...

Ала въпреки че бяхме споделили догадките си, така и не можахме да достигнем до едно-единствено категорично становище по отношение на случващото се. Както се бяхме спрели напред сред мрачния проход, изгасихме фенерчетата си в името на икономията и едва тогава забелязахме, че в тъмнината нещо се мерзелее — навярно немощен светлик, процеждащ се от рехавата дневна светлина на повърхността на призрачния град. Инстинктивно запристъпвахме напред,

включвайки фенерчето само от време на време, колкото да се убедим, че се движим в правилната посока. Съвсем пресният, но предостатъчно угнетяващ спомен за странната диря не спираше да ни гложди, още повече че миризмата на бензин ставаше все по-остра и натрапчива с всяка следваща стъпка. Впечатлението за повсеместна разруха се засилваше; пред взора ни се изпречваше купчина след купчина от разнебитени останки, всяка по-голяма от предишната, и накрая краката ни започнаха буквално да затъват в тях. Не след дълго и двамата с Данфорт достигнахме до предположението, че ще се окажем в задънена улица. За съжаление, песимистичните ни прогнози напълно се оправдаха; тунелът бе затрупан с отломки чак до самия свод и нямаше никакъв начин да се проврем през възправилата се отпреде ни преграда.

Светлинният сноп на запаленото фенерче тутакси обходи стените на непроходимия коридор, ала единственото, което разкри пред погледите ни, беше поредната серия от барелефи и няколко сводести арки, блокирани в различна степен от купчините с разнородни останки. Въпреки това решихме да ги огледаме по-обстойно и усилията ни не останаха невъзнаградени. Установихме, че от едната арка се излъчва наситен мирис на бензин, а щом се наведохме да разгледаме по-отблизо развалините, забелязахме, че на това място сякаш бяха по-малко, отколкото под другите отверстия. Изглежда някой бе разчиствал прохода, при това сравнително неотдавна. Нямаше никакво съмнение, че пътят към неведомия ужас, спотайващ се из хилядолетните катакомби, минава точно оттук, под тази арка. И си мисля, че всеки прекрасно разбира защо се позабавихме на прага, преди да се осмелим да го прекрачим.

Когато най-накрая дръзнахме да пристъпим под черния свод, първото чувство, което ни обзе, беше недоумението. Бяхме се озовали в уединено, осеяно с отломки помещение, с идеална квадратна форма — всяка от стените му бе дълга около шест метра. Понеже не открихме нищо необичайно, машинално се заехме да търсим изход от залата, откъдето да продължим по-нататък, когато Данфорт ненадейно ме спря. Той ми прошепна, че е забелязал някакъв безпорядък в далечния ъгъл и двамата моментално включихме фенерчетата си. Макар и открилата се пред очите ни гледка да бе съвсем тривиална и обикновена, тя загатваше за толкова много неща, че едва се удържам да

прекъсна мъчителната си изповед и да погребва дълбоко истината. Върху утъпкания, сякаш нарочно подравнен пласт от отломки, се виждаха няколко малки предмета, а недалеч от тях явно бе разлято сериозно количество бензин, защото — въпреки разреждения въздух — оттам се носеше изключително остра миризма. Казано накратко, създаваше се впечатлението, че неотдавна тук си бяха направили лагер някакви същества, които също като нас са искали да попаднат в тунела, но са били спрени от неочакваните препятствия, изникнали пред тях.

Ще бъда максимално директен и пряк. Всеки от предметите, открили се под светлината на фенерчетата ни, бе принадлежал на лагера на Лейк. Консервите зееха отворени по същия варварски начин, както и на мястото на трагедията; кибритените клечки бяха обгорени и използвани; трите илюстрирани книги бяха покрити с мръсни петна с неизвестен произход; мастилницата беше празна и прекатурена; химикалката бе счупена; останките от палатката и шубите бяха зверски раздрани... Забелязахме още електрическо фенерче (с изтощени батерийки), калъф от нагревателен прибор и множество смачкани на топка хартии. Само това бе достатъчно, за да ни изпълни с безпокойство и тревога, ала щом взехме от земята някои от смачканите листове и ги разгънахме, веднага разбрахме, че най-страшното ни очаква там. Още в лагера на Лейк бяхме поразени от вида на оцелелите хартии, изпъстрени със странни петна, но онова, с което се сблъскахме в подземната гробница на кошмарния град, беше абсолютно непоносимо.

Естествено, под влияние на безумието и умопомрачението Гедни би могъл да възпроизведе — подражавайки на орнаментите върху зеленикавите камъни — същите конфигурации върху злокобните надгробия, след което да ги повтори и тук, на тези листове. Грубите, набързо скицирани графики, също биха могли да са негово дело; не беше невъзможно и да е съставил приблизителен ориентиран план и да е набелязал пътя от гигантската цилиндрична кула, намираща се встрани от нашия маршрут (незнайно защо, тя се срещаше доста често в барелефите; даже ние я бяхме зърнали още от аероплана, когато ни се бе сторила като огромна кръгла яма), до това петоъгълно здание и по-нататък, чак до самия изход на тунела. Пак повтарям — би могъл да начертае някакъв пътеводител, черпейки — също като нас — информация от стенописите в ледения лабиринт, но силно се

съмнявам, че някой дилетант би съумял да възпроизведе този неподражаем маниер на рисунъка; защото въпреки явната припряност и дори небрежност на скиците, този маниер веднага се набиваше на очи и даже превъзхождаше декадентския рисунък на късните фрески. В находките, които държахме в ръцете си, безпогрешно се долавяше характерната техника на Прастарите от годините на върховния разцвет на тяхното изкуство.

Не се съмнявам, че мнозина ще сметнат двама ни с Данфорт за безумци, задето тутакси, на момента, не захвърлихме всичко и не се втурнахме да спасим живота си. Все пак най-чудовищните ни опасения се бяха потвърдили и онези, които сега четат задълбочено разказа ми, със сигурност разбират какво имам предвид. А може би наистина бяхме изгубили разсъдъка си — кой друг, ако не аз, нарече тези страшни възвишения Планините на безумието? Сърцата ни обаче бяха обхванати от онзи необясним трепет, който подтиква естествоизпитателите да рискуват живота си в джунглите на Африка, само за да наблюдават и фотографират смъртоносните диви зверове. Въпреки че бяхме застинали на място, парализирани от връхлетелите ни прозрения, някъде дълбоко в изконната ни същност вече беше лумнало огънчето на любопитството и не след дълго пламъците му разпалиха такъв пожар, който надделя над всичко друго.

Разбира се, ние нямахме и най-малкото желание да се срещнем с онова същество — ако, естествено, е било само едно, — за чието недвусмислено присъствие свидетелстваха следите, открояващи се пред нас... а и някак си усещахме, че неведомите пришълци вече са си заминали. Вероятно бяха открили най-близкия тунел, след което бяха проникнали вътре и се бяха насочили към срещата с тъмните останки от величавото им минало, стига да се бяха запазили в непрогледната бездна — в тайнственото море, което пробудените от Лейк създания никога не бяха зървали. А в случай че и този проход бе блокиран, навярно щяха да поемат на север в търсене на друг. Все пак, доколкото си спомняхме, не се нуждаеха от светлина като нас.

Когато се връщам назад към миналото, се затруднявам да определя какви точно емоции ни бяха връхлетели в този напрегнат момент. Планът ни за действие обаче претърпя сериозна промяна на фона на надигналите се предчувствия за нещо фантастично и необикновено. От една страна, не искахме да се изправим срещу

звездоглавите пришълци, изпълващи ни с такъв първичен страх, но от друга — подсъзнателно копнеехме да ги зърнем отдалеч и — макар и тайничко — да ги наблюдаваме за известно време от някое сигурно скривалище.

Естествено, все още не бяхме захвърлили надеждата да съзрем с очите си незнайното подземно море, ала вече ни се искаше да се доберем и до огромната цилиндрична кула, която бе изобразена и на най-ранните фрески и барелефи. Дори на небрежната, набързо надраскана схема, от която двамата с Данфорт не можехме да откъснем очи, се долавяше някакво скрито величие на въпросната постройка; някакво почтително отношение, което ни караше да мислим, че в онази нейна част, намираща се под нивото на леда, навярно ще открием изключително важни и интересни неща. Напълно бе възможно кулата да представлява уникален архитектурен шедьовър, без никакъв аналог в историята на пришълците. Съдейки по стенописите, тя бе съградена в непостижимо далечни времена и се нареждаше сред най-старите здания в града. Ако във вътрешността ѝ имаше барелефи — и ако те се бяха съхранили след всичките тези епохи, — то те със сигурност щяха да ни разкажат неща, за които не бихме могли и да сънуваме. Освен това не бе изключено от нея да си намерим далеч по-кратък маршрут в сравнение с този, който тъй усърдно и последователно отбелязвахме с хартиени топчета.

Започнахме с детайлно проучване на тези изумителни схеми, които напълно съвпадаха с нашите, след което се върнахме назад по същия път, по който бяхме дошли, придържайки се към указания в скиците маршрут, водещ към голямата цилиндрична кула. Неизвестните ни предшественици навярно бяха минали два пъти по този път. Веднага след гигантския цилиндър започваше най-близкият тунел. Няма смисъл да описвам обратния преход, по време на който се опитвахме възможно най-пестеливо да използваме хартиените късчета — нищо ново не се изпречи на пътя ни, а и връщането се оказа доста по-лесно, понеже предимно се спускахме надолу и преодолявахме сравнително равни участъци. Неведнъж се натъкнахме на следи, оставени от миналите неотдавна пришълци, а след като миризмата на бензин остана далеч зад нас, във въздуха отново започна да се носи онова слабо, но отчетливо зловоние, от което тръпки ни побиваха. Щом свърнахме встрани от предишния си маршрут, пак стана

наложително да прибегнем до помощта на фенерчетата, като всеки път, когато насочвахме светлината към стените, пред взора ни изпъкваше поредният барелеф — без съмнение, това беше предпочитаната форма на изкуство за Прастарите.

Около девет и половина вечерта, докато бродехме из дълъг сводест коридор, чийто облечен под сякаш потъваше бавно под земята, а пространството над главите ни ставаше все по-малко, изведнъж забелязахме ярка дневна светлина в далечината. Побързахме да изключим фенерчетата си и скоро установихме, че тунелът завършва с арка, изненадващо ниска за тези мегалитни^[1] руини, отвъд която се откриваше просторна овална площадка, подобна на арена. Размерите на кръглата зала бяха впечатляващи — над шейсет метра в диаметър — и подът ѝ бе заринат с каменни късове, изпотрошени архитектурни орнаменти и всякакви други останки. Щом се приближихме, видяхме, че от нея водят началото си множество сводести коридори, досущ като онзи, по който бяхме дошли, само дето повечето бяха затрупани почти до тавана с отломки. По цялото протежение на извитите стени, на височината на човешки ръст, се точеше широка ивица с барелефни изображения и въпреки разрушителното въздействие на епохите и пребиваването под открито небе, нямаше никакво съмнение — нищо от видяното досега не би могло да се сравни с тези великолепни шедьоври. Там, където засипалите пода останки не бяха тъй много, отдолу прозираше дебел леден слой, който ни наведе на мисълта, че същинското дъно на открития цилиндър се намира дълбоко под нас.

Най-впечатляващата забележителност на залата обаче бе огромната каменна рампа, която — без да блокира достъпа до арките на коридорите — се издигаше в полегата спирала покрай вътрешността на цилиндричния колос, подобно на зикуратите^[2] от Древния Вавилон. Заради скоростта на аероплана, объркваща перспективата, не бяхме забелязали удивителната рампа от въздуха, ето защо и не се бяхме насочили към кулата, когато решихме да се спуснем под леда. Навярно Пабоди веднага би отгатнал инженерните принципи, залегнали в устройството на поразителната конструкция, ала двамата с Данфорт можехме само да я съзерцаваме с безгранично възхищение. Навред се виждаха каменни подпори и колони, но смисълът и предназначението на внушителното съоръжение си

оставаха забулени в тайнственост. Безмилостният ход на времето също не бе оказал почти никакво деструктивно влияние върху рампата, което само по себе си също беше изумително; нещо повече, може би именно благодарение на своеобразния ѝ заслон невероятните космически стенописи бяха успели да се съхранят в това прекрасно състояние.

Предпазливо пристъпихме върху частично засенчения от гигантската рампа леден под на този необикновен цилиндър — чиято възраст надхвърляше петдесет милиона години, което го превръщаше в най-древната постройка от всички, видени от нас до този момент — и щом устремихме взор нагоре, забелязахме, че стените му се извисяват на около двайсетина метра. Това означаваше (с оглед на наблюденията, които бяхме направили от аероплана), че леденият слой от външната страна на постройката се намираше поне с четиринайсет-петнайсет метра по-високо, отколкото вътрешния, понеже ямата, която бяхме зърнали по време на разузнавателния си полет, зееше наред билото на петметрова могила, състояща се — както бяхме сметнали тогава — от раздробени каменни късове. Благодарение на античните барелефи съумяхме да видим първоначалния облик на кулата. Съградена в центъра на огромен площад, тя се възвишаваше на сто и шейсет — сто и осемдесет метра към полярния небосвод и бе покрита от няколко редици хоризонтални дискови съоръжения, най-горното от които се увенчаваше от островърхи, издължени като игли шпилове. За щастие, по-голямата част от този величествен покрив се бе сгромолясала извън стените на цилиндъра, а не вътре в него, и така беше предотвратила разрушаването на рампата и пълното затрупване на интериора на кулата.

Не ни трябваше много време, за да заключим, че именно по тази рампа звездоглавите пришълци се бяха спуснали в затъntenите подземия. Следващата ни мисъл пък беше, че и ние ще използваме въпросната рампа, за да напуснем това място; за наш късмет цилиндричната кула се намираше на приблизително същото разстояние от аероплана, на което отстоеше и петогълната терасовидна постройка, откъдето бяхме проникнали в сърцето на древните тайни. Това означаваше, че напразно сме оставяли зад себе си диря от хартиени късчета, но се утешавахме с мисълта, че ще направим жизненоважни нови открития. Колкото и странно да

изглежда сега, тогава все още си въобразявахме, че отново ще се върнем по тези места, при това не само един път — и то въпреки всички впечатления и заключения, до които бяхме достигнали. Бавно и внимателно, двамата с Данфорт започнахме да си пробиваме път през камарите от отломки, когато ненадейно се натъкнахме на нещо, което ни накара да застинем на място.

Под издадения страничен ръб на рампата — в най-ниската ѝ част, която до този момент се бе намирала извън ползрението ни — ни очакваха трите изчезнали от лагера на Лейк шейни. Веднага се виждаше, че са били подложени на усилена експлоатация, защото се намираха в доста тежко състояние — вероятно не само бяха пренасяли сериозни товари, но и бяха теглени както по сняг и лед, така и по ръбести камънаци и други разрушителни повърхности. Върху шейните бяха наредени, прилежно овързани и пристегнати, все до болка познати неща: бензинов примус, метални туби с бензин, набор инструменти, консерви, опаковани в брезент книги и още някакви обемисти, увити предмети. В интерес на истината обаче не бяхме кой знае колко удивени от находката; даже може да се каже, че до голяма степен бяхме подготвени за нея. Неочакваният шок настъпи, когато се наведохме и се захем да развържем брезентовите вързопи, чиито очертания ме изпълваха със смътна тревога. Както изглеждаше, не само на нашите колеги бе присъща страстта към научната систематизация и събирането на образци, защото върху шейните лежаха — перфектно запазени и дълбоко замразени — два екземпляра, чиито рани в областта на шията бяха грижливо покрити с лепенки, а самите тела бяха внимателно завързани, за да се избегнат по-нататъшни повреди. Едва ли се налага да уточнявам, че труповете принадлежаха на младия Гедни и на липсващото куче.

[1] Мегалити — съоръжения от големи блокове грубо обработен камък, закрепени един за друг, без да се използва някакво свързващо вещество. По принцип терминът се отнася за находки от края на неолита до медната и бронзовата епоха — Б.пр. ↑

[2] Вид шумерски храм в Древна Месопотамия. Има форма на масивна стъпаловидна пирамида, чиито стъпала представляват отделни етажи или тераси. В тези храмове са открити едни от най-ранните писмени паметници — т. нар. клинописно писмо — Б.пр. ↑

Х

Навярно мнозина ще си кажат, че сме коравосърдечни и бездушни — както и не съвсем с всичкия си, — но дори и след това страшно откритие ние не изтрихме северния тунел от съзнанието си, макар че идеята за по-нататъшното ни пътешествие за известно време бе изтласкана на заден план от други размишления. След като покрихме тялото на покойния Гедни с брезент, известно време постояхме до шейните, потънали в мрачни мисли, от които ни изтръгнаха непонятни звуци — първите звуци, които и двамата с Данфорт ясно и отчетливо долавяхме от онзи, сякаш настъпил преди цяла вечност, миг, когато бяхме напуснали огласяните от демоничния вой на планинския вятър улици на града. Онова, което достигна до ушите ни в огромната кръгла зала, беше толкова земно и добре познато, и същевременно толкова не на място в този чужд свят на гибелта и разрухата, че точно поради тази причина преобърна всичките ни представи за космически ред и хармония, поразявайки ни по-силно, отколкото биха могли да го сторят и най-невероятните и гротескни шумове.

Ако бяхме дочули онези загадъчни свистящи звуци, за които Лейк ни бе съобщил по време на дисекцията — и за които спътникът ми твърдеше, че ги е доловил съвсем наскоро, — навярно щяхме да бъдем по-малко учудени, може би защото след касапницата в лагера болезнената ни фантазия ни караше да съзираме по нещо застрашително едва ли не във всеки порив на вятъра. И какво друго да очакваме от тези прокълнати мъртви подземия, където все още отекваше ехото на отдавна погребаните в бездънния кладенец на миналото епохи? Ала ето че онова, което дръзна да наруши вековното безмълвие на тази крипта точно по времето на нашето пребиваване из тукашните места, ни извади от умопомрачението, в което двамата с Данфорт бяхме изпаднали — умопомрачение, в което за нищо на света не можехме да допуснем, че в дълбините на вледенения континент може да съществува нормален живот. Това, което слухът ни улови, ни

най-малко не се дължеше на някоя заровена в безпаметни времена дяволска твар, пробудена от рехавите лъчи на полярното слънце, докоснали неестествено здравата ѝ кожа... Не, съществото, издало този звук, представляваше съвсем обикновено създание, към чието присъствие бяхме привикнали още по време на плаването си, докато се приближавахме към Земята Виктория, а и впоследствие, щом акостирахме и устроихме лагера си в залива Макмърдо. Въпросът беше, че изобщо не очаквахме да го срещнем тук... Казано направо, този остър, пронизителен и рязък писък принадлежеше на най-обикновен антарктически пингвин.

Доколкото можехме да преценим, източникът на звука се намираще някъде под нас, но от другата страна на коридора, по който бяхме дошли, тоест местоположението му би следвало да е в непосредствена близост до водещия към подземната морска бездна проход. Обстоятелството, че в този безжизнен свят имаше животно, неспособно да оцелее дълго без вода, ни наведе на съответните предположения, ала преди всичко искахме да се убедим в реалността на крясъка. Ами ако просто ни се беше сторило? Пронизителният звук обаче се повтори и дори се умножи, което означаваше, че излиза не само от една човка. Устремени към първоизточника на пискливия шум, минахме под арката, която изглеждаше сравнително наскоро почистена от отпадъците, и без никакви колебания оставихме дневната светлина зад гърба си.

Не след дълго ледът бе заменен от открита почва, състояща се предимно от детрит^[1] — върху нея ясно се виждаха следи с незнаен произход, сякаш нещо тежко и масивно беше влачено оттук, а Данфорт забеляза странен отпечатък, върху чието описание не възнамерявам да се спирам. Пристъпвахме напред, използвайки за ориентир издаваните от пингвините крясъци, и курсът ни съвпаднаше с посоката, в която — и картата, и компасът ни бяха единодушни — би трябвало да се намира входът към северния тунел. Според изготвената от нас схема проходът започваше от подземнието на голямата пирамидална конструкция, която бяхме забелязали още от аероплана, понеже се бе съхранила в доста по-добро състояние от останалите постройки. Докато напредвахме, осветявахме пътя си само с едното фенерче и ясно виждахме многобройните барелефи по стените, но точно в този момент изобщо не ни беше до тях.

Изведнъж в мрака пред нас се мярна някакъв бял тромав силует и ние моментално побързахме да включим и второто фенерче. Колкото и необичайно да звучи, вниманието ни тутакси бе погълнато от новата загадка и ние напълно забравихме за страховете си. Онези същества, които бяха оставили части от оборудването на Лейк на дъното на огромния цилиндър и се бяха отправили на разузнавателна експедиция към тайнственото подземно море, можеха всеки миг да се върнат, ала поне засега това не ни безпокоеше. Белеещото се създание, което се тътреше непохватно в далечината, изглеждаше поне метър и осемдесет на височина, обаче никой от нас дори за миг не предположи, че може да е някой от звездоглавите пришълци, открити от групата на Лейк. Те бяха по-високи и по-тъмни на цвят, а по земята се движеха (въпреки приспособеността си за живот под водата) изненадващо бързо и уверено. Бяхме научили тези неща от барелефите. Въпреки всичко — няма да го крия — се изплашихме. За миг бяхме обхванати от първичен древен ужас, неизмеримо по-вледеняващ от осъзнатия страх, с който бяхме очаквали срещата с неведомата твар пред нас. Между впрочем развръзката настъпи доста бързо — трябваше само да изчакаме бялото привидение да свърне под арката на един страничен проход, където към него се присъединиха двама негови събрата, приветстващи появата му с резки, пронизителни писъци. Оказа се, че имаме пред себе си пингвини, макар и значително превъзхождащи по размери познатата на зоологията разновидност на обикновения кралски пингвин^[2]. Пълната им слепота — дължаща се на тоталната липса на зрителни органи — и мъртвешки бялото им оперение допълнително засилваха отблъскващото излъчване на тези уродливи нелетящи птици.

Последвахме нелепите създания и щом доближихме тромавата групичка и насочихме фенерчетата си към нея, установихме, че и останалите два представителя на неизвестния на науката гигантски вид пингвини също са лишени от очи. Размерите им ни напомниха за древните нелетящи птици, изобразени в стенописите на Прастарите, и ние бързо стигнахме до заключението, че явно са потомци на някогашните исполини, избягали от настъпващия студ под земята; вечният мрак бе разрушил пигментацията им и ги бе лишил от зрението им, запазвайки — сякаш под въздействието на някоя жестока шега — ненужните тесни прорези за очите им. Нито за секунда не се

усъмнихме, че тези гротескни твари обитават и до днес бреговете на подземното море и това свидетелство за несекващото съществуване на загадъчната бездна, даряваща топлина и пристан на нуждаещите се от тях, ни изпълни с неописуемо вълнение.

Нямаше как да не се запитаме какво бе накарало тези три птици да напуснат обичайното си местообитание... Угнетяващата атмосфера на разруха и опустошение, която цареше в грамадния мъртъв град, насочваше към заключението, че едва ли го използваха за сезонно убежище. От друга страна, пълното пренебрежение на животните към нашето присъствие ни караше да се съмняваме, че звездоглавите пришълци пред нас са ги изплашили и прогонили от обитаваните от тях места. Ако, естествено, не се бяха нахвърлили върху едрите пернати с цел да попълнят запаса си от продоволствия. А може би нелетящите птици бяха раздразнени от тегнещото във въздуха зловоние, което бе подтиквало кучетата да изпаднат в стръвен лай? Тази хипотеза също не ми изглеждаше кой знае колко правдоподобна, понеже предците им бяха живели в пълна хармония с Прастарите и нямаше основания тази тенденция да не продължи и под земята. Изпълнени със съжаление, задето не можехме да фотографираме тези удивителни екземпляри и да обогатим зоологията с нови данни за антарктическата фауна, ние ускорихме крачка и ги подминахме, оставяйки ги сами. Докато бързахме по сводестия коридор (където бяхме свърнали благодарение на „указанията“ на гигантските пингвини), устремени към неведомата морска бездна, още дълго време чувахме как зад нас ехтят шумните им стъпки и пискливите им възгласи.

Скоро барелефите и фреските изчезнаха от стените, а проходът, чийто таван бе взел едва забележимо да се снижава, постепенно променяше наклона си и сякаш започваше да се устремява надолу. С всяка следваща стъпка това впечатление се засилваше, което означаваше, че входът към тунела би следвало да се намира недалеч оттук. Настигнахме още два пингвина, а отпред, съдейки по глъчката, която вдигаха, без съмнение имаше цяло стълпотворение от техни събратя. Неочаквано коридорът свърши като отрязан с нож и дъхът ни секна — пред нас се разкриваше гигантска полусферична пещера с диаметър трийсет метра и височина петнайсет. От нея водеха началото си множество радиално разположени тунели, наподобяващи ниски

сводести галерии и впечатляващата им симетрия се нарушаваше само от една зейнала арка, висока минимум пет метра. Отвъд нея витаеше единствено непрогледен мрак и по всяка вероятност именно там започваше пътят, водещ към великата бездна.

Под огромния куполообразен свод на пещерата, чиято повърхност бе изрисувана в опит да наподобява небесния свод (амбициозна задача, макар и помрачена от декадентското изпълнение, характерно за късните фрески на Прастарите), бродеха незрящи и съвършено равнодушни към заобикалящия ги свят пингвини-албиноси. Щом се приближихме до черната арка, установихме, че тунелът се спуска надолу под доста стръмен ъгъл, а от зейналото отверстие сякаш се носи някакво топло въздушно течение. Даже ни се стори, че от време на време забелязваме мерзелеещи се струйки пара, кълбящи се във въздуха. Какви ли още тайни криеха тези бездънни недра и тези безкрайни лабиринти, прорязали тъканта на земята и гигантските планини? Изведнъж ни хрумна, че димът, който бяхме зърнали от аероплана — и който Лейк погрешно беше взел за признак на вулканична дейност, — би могъл да е чисто и просто пара, издигаща се от затъntenите подземни глъбини. Когато проникнахме в тъмния проход, видяхме, че подът, стените и сводестият му таван са изградени от обичайните за архитектурата на Прастарите мегалитни блокове и ширината му се равнява на височината. Стените бяха декорирани с епизодични картуши, издържани в късните упадъчни традиции, като всичко беше съхранено в превъзходно състояние. Каменният под бе сравнително чист и в праха се забелязваха различни следи — повечето бяха оставени от пингвините, ала имаше и такива, които несъмнено принадлежаха на звездоглавите пришълци пред нас. С всяка следваща крачка ни ставаше по-топло и по едно време се принудихме да разкопчаем дебелите си дрехи. Дали топлината не се дължеше на вулканичната активност под водата на подземното море? Не след дълго каменните плочи бяха заменени от гладки скални повърхности, но това не се отрази по никакъв начин на размерите на тунела, а и картушите продължаваха да украсяват стените със същата регулярност. Понякога спускането ставаше твърде стръмно и тогава напипвахме под краката си каменни стъпала. На няколко пъти се натъкнахме на просторни странични галерии, необозначени на импровизирания ни „пътеводител“; обаче нямаше опасност да ни заблудят и да попречат на

бързото ни завръщане, даже напротив — в случай на непредвидена заплаха можехме да ги използваме за скривалища. Противното зловоние на съществата ставаше все по-осезаемо и натрапчиво. Без съмнение, на фона на всички известни нам обстоятелства си беше чисто самоубийство да навлизаме все по-навътре в този тайнствен коридор, обаче можехме ли да постъпим другояче, при положение че бяхме от онези хора, при които страстта към познанието е по-силна от всичко — дори от инстинкта за самосъхранение? Точно тази страст ни тласкаше в момента напред. След като настигнахме още няколко пингвина, и двамата започнахме да се питаме колко още ще продължи спускането ни в недрата на неизвестното... Според информацията, която бяхме извлекли от барелефите, след около километър и половина тунелът трябваше да завърши със стръмен наклон, макар че от досегашния си опит добре знаехме, че на мащабите в стенописните изображения не може да се вярва изцяло.

След около петстотин метра просмукалата се във въздуха смрад стана почти непоносима и ние започнахме да минаваме с изключителна предпазливост покрай страничните галерии. Струйките пара вече не се виждаха, което означаваше, че температурите навсякъде се изравняваха и от онзи контраст при входа на прохода е останал само спомен. Ставаше все по-горещо, ето защо никак не се учудихме при вида на до болка познатите, захвърлени на земята вещи. Купчината се състоеше главно от дебели дрехи и палатки, изчезнали от лагера на Лейк, обаче нямахме никакво желание да разглеждаме странните прорези, направени от похитителите. Съвсем скоро броят на страничните галерии рязко се увеличи — по всяка вероятност, защото бяхме навлезли в района на продупчените от безброй подземни тунели предхълмия. Освен това към натрапчивото зловоние се бе прибавила и някаква нова, не толкова остра миризма, за чийто произход можехме само да гадаем — не бе изключено да се дължи на разлагащи се организми или на неизвестна разновидност подземни гъби (това бяха първите две предположения, които ни хрумнаха)... Тези наши мисли обаче неочаквано бяха прекъснати от внезапното разширяване и преливане на прохода в голяма пещера с овална форма, за чието наличие нито една от картите не ни беше подготвила. Доколкото можехме да преценим, просторната кухня имаше естествен произход, подът ѝ бе равен, а очертанията ѝ наподобяваха елипса със следните

размери: двайсет и пет метра на дължина и осемнайсет на ширина. От нея се разклоняваха множество странични галерии, които се губеха в гробовния мрак.

При по-близкия оглед обаче стигнахме до извода, че дори пещерата да се е появила тук единствено по волята на природата, впоследствие е била разширена, като преградите между отделните тунели са били съзнателно разрушени. Самите стени изглеждаха неравни, от куполообразния свод висяха сталактити, а подът изглеждаше току-що почистен — не се забелязваха никакви отломки, отпадъци и дори прах! Чисто беше и в страничните галерии, което сериозно ни озадачи. Новият мирис се усилваше и вече почти бе изместил характерното за звездоглавите пришълци зловоние. Впечатлението за необичайна чистота, граничеща със стерилност, ни накара буквално да изгубим дар слово; това бе тъй необяснимо, че ни оказа далеч по-силно въздействие от всички предишни странности и аномалии, с които се бяхме сблъскали. Точно пред нас започваше галерия, пред чийто вход забелязахме повече пингвинови екскременти от обичайното; решихме да тръгнем по нея, като отново възобновим оставянето на хартиени топчета подире си, защото не можехме да разчитаме на собствените си следи — подът ѝ беше като излъскан от чистота. Още при първите си крачки из този коридор, както обикновено, насочихме лъча на фенерчето към стените и тутакси застинахме от изумление при вида на драстично заниженото качество на барелефите. Беше ни известно, че по времето на изграждането на тези тунели художественото майсторство на Прастарите се е намирало в дълбок упадък, ала стенописите, които съзерцавахме в момента, затъмняваха всичко от видяното до този момент. И формата, и съдържанието на фреските бяха деградирали до неузнаваемост и бе невъзможно да се говори за каквото и да било майсторство на изпълнението.

В маниера на изображение се беше появило нещо грубо и примитивно, лишавашо композициите от каквато и да е изтънченост. На места резбата беше толкова дълбока, че на Данфорт му хрумна, че може би става въпрос за своеобразен „палимпсест“^[3], изготвен след като старите барелефи се бяха ухабили и изтрили. Новият рисунък не само се отличаваше с елементарна декоративност и конвенционалност — особено що се отнася до грубите спирали и ъгли, — но и

изглеждаше като вулгарна, безидейна пародия на геометричните орнаменти от ранното изкуство на Прастарите. Не можехме да се отърсим от мисълта, че е настъпил тотален прелом както по отношение на техниката, така и при естетическите чувства и потребности на незнайните скулптори, а спътникът ми изказа хипотезата, че усеща тук „почерка на чужденеца“. И наистина — всяко сравнение с по-ранните шедьоври на звездоглавите създания ни изпълваше с дълбоко омерзение и недоумение. Веднага се сетих за още едно неудачно подражание на чуждия стил — палмирските скулптури^[4], грубо копиращи римското ваятелско изкуство. Онези космически твари, които се движеха на известно разстояние пред нас, явно също бяха проявили интерес към барелефите; за това свидетелстваше изхабената батерия от фенерче, захвърлена пред един от най-характерните за този безпрецедентен период на художествен упадък стенописи.

Заради недостига на време удостоихме въпросните стенописи само с бегъл поглед и почти веднага възобновихме прехода си, въпреки че от време на време насочвахме фенерчето си към стените, за да проверим дали няма да ни изненадат с нещо ново. Всичко обаче си беше в рамките на познатото и единствената промяна се изразяваше в увеличеното разстояние между отделните картуши поради зачестилите отвори на страничните галерии. Вече срещяхме все по-малко пингвини, но не можехме да се отървем от усещането, че някъде дълбоко под нас, в неведомите подземни глъбини, ехтят крясъците на десетки, ако не и стотици нелетящи птици. Новият мирис, чийто произход продължаваше да е загадка за нас, беше станал толкова осезаем, че предишното зловоние почти не се усещаше. В допълнение към това струйките пара, които отново се бяха появили, говореха за нарастващата температурна разлика и за близостта на морската бездна, очакваща ни в непрогледната тъма. И ето че точно в този миг, абсолютно неочаквано, на гладкия, сияещ от чистота под пред нас се изпречи ново препятствие. Препятствие, което — за голямо наше съжаление — нямаше нищо общо с гротескните пингвини-албиноси, тътрещи се тромаво из безкрайните подземни коридори. След като го разгледахме набързо и преценихме, че обектите са съвършено неподвижни и поне засега не представляват заплаха за нас, ние побързахме да включим и второто фенерче.

[1] Детрит — терминът се използва най-вече за минерализираните частици мъртва органична материя, която се получава при умирането на организмите или в резултат от жизнената им дейност — Б.пр. ↑

[2] Кралският пингвин е вторият най-голям пингвин след императорския. Достига един метър на височина при тегло 14–16 кг — Б.пр. ↑

[3] Палимпсест — древен ръкопис, чийто оригинален текст е заличен чрез търкане или промиване, след което страницата — или страниците — са използвани за създаването на нов текст — Б.пр. ↑

[4] Палмира — древен град в североизточната част на Сирия. Названието му е гръцки превод от арамейската дума за палма. Възниква през второто хилядолетие пр. Хр. и се превръща в главен център на занаятите и керванната търговия в региона. Известен с множеството археологически разкопки. Разрушен е от римляните през 273 г. — Б.пр. ↑

XI

Отново достигам до такъв момент в повествованието си, откъдето ми е изключително трудно да продължа нататък. Предполагам, че вече би трябвало да реагирам по-спокойно и невъзмутимо на тези сцени, ала животът ни често е белязан от кошмарни преживявания, които ни нараняват твърде дълбоко, след което раната загнява и изцелението става невъзможно, а чувствителността ни така се изостря, че само споменът за съдбовните събития е достатъчен, за да възкреси болката и ужаса. Както вече споменах, онова, което зърнахме пред нас, наскоро блестящия от чистота под, ни принуди да преразгледаме ситуацията, като едновременно с това обонянието ни беше връхлетяно от тази нова миризма, многократно по-силна и примесена с онова отблъскващо зловоние, характерно за движещите се пред нас твари. На светлината на фенерчетата у нас не останаха никакви съмнения по отношение на природата на неочакваното препятствие; без да се поддаваме на излишни колебания, двамата със спътника ми започнахме да крачим бавно нагам, тъй като дори от разстояние се виждаше, че проснатите на земята същества вече не са способни да навредят на когото и да било... Досуц като шестимата свои събрата, погребани под омерзителните петолъчни надгробия в лагера на нещастния Лейк.

Приликите обаче не свършваха дотук. Подобно на шестте звездоглави твари от базата в подножията на планините, и създанията пред нас не бяха в непокътнато състояние, макар че от увеличаващата се локва с гъста, тъмнозелена слуз под тях можехме да заключим, че фаталните събития са се случили съвсем наскоро. След като преброихме внимателно труповете, установихме, че са само четири на брой, при положение че според радиограмите на Лейк добре запазените екземпляри от неизвестния нему вид бяха не по-малко от осем. Двамата с Данфорт се спогледахме. Разкрилото се пред нас кошмарно зрелище беше потресаващо и в същото време безкрайно

изумително — каква ли чудовищна сцена се бе разиграла тук, сред непроницаемия мрак?

Наплашените пингвини тракаха раздражено с клюновете си и поехтящите в далечината пред нас звуци предположихме, че там се намират гнездата им. Да не би звездоглавите да бяха смутили покоя на едрите птици, навличайки си гнева им? Побързахме да отхвърлим тази абсурдна мисъл, защото дори да приемем, че тромавите албиноси успеят да надделеят над изключително гъвкавите си и силни противници, характерът на нараняванията категорично опровергаваше подобна теза. Необикновено здравите и еластични тъкани на Прастарите, които скалпелът на Лейк бе разрязал с цената на неимоверни усилия, биха издържали без проблеми на ударите на пингвинските клюнове. Освен това всичките ни досегашни наблюдения показваха, че огромните слепи птици всъщност са доста кротки и миролюбиви животни.

Тогава беше ли възможно звездоглавите пришълци да са се спречкали помежду си? И вината за касапницата да е на четирите отсъстващи екземпляра? Къде се намираха те в такъв случай? Може би се спотайваха недалеч оттук и чакаха удобния момент, за да се нахвърлят върху нас? Докато пристъпвахме към мъртвите туловища, двамата със спътника ми предпазливо се оглеждахме и надзъртахме във всяка странична галерия. Каквото и да се беше случило тук, определено бе наплашило не на шега огромните пингвини. Вероятно схватката бе започнала недалеч от зоните им за гнездене, нейде по бреговете на подземното море, понеже наблизо нямаше и следа от птичи гнезда^[1]. Или пък Прастарите са бягали от неznайни преследвачи с цел да се доберат по-скоро до трите шейни, но убийците бяха настигнали по-слабите и ги бяха погубили? Можех да си представя паниката на звездоглавите, когато нещо ужасяващо се е надигнало от тъмните глъбини, подплашвайки пингвините, и те са се заклатушкали с писъци из виещите се проходи...

Погълнати от подобни размишления, двамата с Данфорт бавно — и, смея да твърдя, доста неохотно — пристъпвахме към лежащите на земята космически мъртъвци. Искаше ми се изобщо да не се доближаваме до тях, а да се обърнем назад и да се впуснем в шеметен бяг по гладкия под на тунела и покрай декадентските барелефи, открито подиграващи се на най-високите художествени образци от

миналото на Прастарите. Да се обърнем и да побегнем, преди да сме узнали какво точно се е случило тук, преди съзнанията ни да бъдат прогорени от прокълнатото знание, което — както нашепваха предчувствията ми — щеше навеки да ни лиши от покой!

Ала не постъпихме така. Веднага щом насочихме фенерчетата си към проснатите безжизнени тела, осъзнахме какво именно ни беше потресло, преди още да сме ги разгледали отблизо. Ужасът се дължеше не на обстоятелството, че и четирите жертви бяха чудовищно разкъсани и обезобразени, а на това, че всички бяха обезглавени. Дойдохме още по-близо и видяхме, че звездовидните им глави бяха не просто отсечени, а отстранени по някакъв дяволски начин — изглеждаха изтръгнати... или по-скоро отхапани. От големите локви тъмнозелена, гъста слуз (изпълняваща функциите на кръв в извънземните организми) се излъчваше непоносимо зловоние, но то бледнееше на фона на онази, другата, необяснимата миризма. Едва когато се приближихме дотолкова, че почти се бяхме надвесили над мъртвите тела, осъзнахме къде всъщност се крие източникът на неведомата смрад. В същия момент Данфорт нададе пронизителен, измъчен вик, припомняйки си някои от най-въздействащите барелефи, ярко възсъздаващи живота на Прастарите по времето на периода перм, сто и петдесет милиона години преди нашето време; вопълът му проехтя с неочаквана сила из угнетяващото пространство на древния сводест коридор, надигайки мощно ехо сред осеяните с уродливи фрески каменни стени.

Миг по-късно и аз последвах примера на своя спътник, защото в паметта ми също се бе врязал образът на старинния стенопис, където неизвестният скулптор беше изобразил прострелените на земята, покрити със скверна слуз туловища на обезглавените Прастари. Именно шоготите убиваха по този кошмарен начин жертвите си — като отхапваха главите им и изсмукваха кръвта им; страшните сцени се бяха разиграли по време на жестоката, изтощителна война, която звездоглавите създания повели срещу тях. Въпреки че въпросните събития се бяха случили преди цяла вечност и отдавна бяха потънали в бездънната пропаст на миналото, с изработката на тези барелефи неведомият творец бе поругал всички естетически закони, понеже шоготите и последствията от деянията им явно бяха забранена тема. Неслучайно безумният автор на прокълнатия „Некрономикон“

нашепва, че шоготите никога не са били създавани на Земята и само подвластните на опиума от време на време зървали потресаващия им облик в наркотичните си видения. Безформена протоплазма, до такава степен пригодена да имитира всички органи и процеси на другите същества, че копието не може да се различи от оригинала... Пихтиеста клокочеща маса, осеяна с шуплести мехури... Еластични петметрови сфероиди, лесно поддаващи се на внушение... Покорни роби, строители на колосални архитектурни съоръжения... Все по-интелигентни и все по-враждебни... Способни да живеят както под водата, така и на сушата... Усъвършенствали изкуството на имитацията до невъобразими измерения... Велики боже! Що за светотатствено безумие бе тласнало тези нечестиви Прастари към сътворяването и използването на подобни мерзки твари?

Сега, когато двамата с Данфорт зърнахме с очите си тази лъщяща, гъста черна слуз, плътно обвила обезглавените трупове на космическите прищълци, и когато обонянието ни бе атакувано с пълна сила от тази неописуема, несравнима с нищо смрад, която само човек с болно въображение би могъл да си представи — едва сега почувствахме с всяка своя фибра същинския размах на космическия ужас. Вече не се страхувахме от онези четиримата, които бяха загинали незнайно къде из мрачния подземен лабиринт. Клетниците! В края на краищата те изобщо не бяха зли. Това бяха същества, принадлежащи на друга епоха, на друг свят... Природата им бе изиграла жестока шега, пробуждайки ги от хилядолетния им сън, и в каква трагедия се бе превърнало завръщането им у дома! Същото щеше да сполети и останалите от техния вид, ако човешкото безумие, равнодушие и жестокост ги изтръгнат от тайнствените недра на мъртвата — или спяща — полярна пустош.

Звездоглавите създания не можеха да бъдат обвинявани за нищо. Какво всъщност бяха сторили? След онова ужасно пробуждане сред вкочаняващия студ в неизвестна епоха и нападението от страна на неистово лаещите четириноги бяха обградени от странни, ходещи на два крака бели маймуни в причудливи одеяния... Злочестият Лейк! Злочестият Гедни! И злочестите Прастари! До самия край бяха останали верни на изследователските си принципи. Дадох си сметка, че на тяхно място и аз бих постъпил по абсолютно същия начин. Господи, какъв интелект... И какво постоянство! Не бяха изгубили

разсъдъка си при срещата с неведомото и бяха запазили присъствие на духа, както подобава на потомците на съществата, изобразени на барелефите! Независимо на какво напомняше външният им облик — на морски звезди, мекотели, иглокожи, митични чудовища или извънземни нашественици, — по своята същност те бяха хора!

Бяха прекосили заснежените хребети, чиито склонове някога били окичени с пищни храмове, където предците им се покланяли на древните си богове и се разхождали сред заобикалящата ги гъста растителност... И какво бяха заварили? Градът, към който така отчаяно се бяха устремили, спял, потънал в мъртвешки вечен сън. Те обаче съумели — също като нас — да разчетат по старинните фрески историята на последните му дни. После оцелелите Прастари се бяха опитали да потърсят своите събрата тук, сред легендарните черни гълбини, но бяха открили нещо съвсем различно... Подобни мисли възникваха една след друга в главите ни при вида на обезглавените, покрити с мерзка, катраненочерна слуз трупове. И когато вдигнахме очи към барелефите, пораждащи отвращение със своята примитивна вулгарност, и съзряхме проблясващите, току-що нанесени надписи от лъщящи черни точки, разбрахме кой всъщност е истинският победител. Кой продължаваше да живее, съкрушил веднъж завинаги Прастарите, в подводния град на дъното на кошмарната бездна, по чиито тъмни брегове пингвините бяха устроили своите гнезда. Нищо друго не се бе променило. Струйките пара все тъй се кълбяха и издигаха нагоре, макар и едва доловимо потрепвайки, сякаш в отговор на истеричния вик на моя спътник.

Шокът от потресаващата гледка на обезобразените, плувнали в противна слуз тела, беше толкова силен, че бяхме застинали неподвижно като статуи, неспособни да промълвим и дума, и едва впоследствие — при това значително по-късно — узнахме за поразителното сходство в мислите ни. Струваше ни се, че са изминали години, а в действителност бяхме останали така за не повече от десетина-петнайсет секунди. В същия миг кълбестите изпарения, реещи се във въздуха, ненадейно се люшнаха към нас — сякаш под напора на нечестивото дихание на приближаващо се към нас невидимо същество, — а после доловихме и звуците. Това моментално ни изтръгна от вцепенението, в което бяхме изпаднали, и ние веднага се втурнахме през глава покрай изплашените, надаващи гръмки крясъци

пингвини. Тичахме по същия път, по който бяхме дошли, изпотъпквайки оставената от самите нас дيريا от хартиени топчета, по лъкатушещия под хилядолетната ледена броня тунел, устремени към гигантската цилиндрична кула и виещата се каменна рампа, към спасителната дневна светлина!

Смятахме, в съответствие с хипотезата на Лейк, че тези свистящи, тръбни звуци се издават от звездоглавите пришълци, които — поне в по-голямата си част — бяха срещнали гибелта си в подземния коридор. Следователно някой беше оцелял! Впоследствие Данфорт ми призна, че точно такива звуци, макар и по-приглушени, е дочул по време на обиколката ни из града, когато все още се придвижвахме внимателно по неговите сковани от леда някогашни улици. Тези звуци поразително ни напомняха за воя на вятъра, ехтящ из планинските пещери (ако действително ставаше въпрос за вятър). Не бих искал да звуча наивно, ала ще добавя и друго; още повече че, както по-късно разбрах, същата мисъл беше хрумнала и на моя спътник. Това, естествено, си имаше своето обяснение — и Данфорт, и аз бяхме чели „Историята на Артър Гордън Пим“, за написването на която спътникът ми твърдеше, че авторът ѝ Едгар По е използвал неизвестни дори на учените тайни източници. Както всички навярно си спомнят, в тази фантастична история едни гигантски белезникави птици, обитаващи най-зловещите и непознати кътчета на Антарктическият океан, неизменно надават един и същ възглас, едновременно загадъчен и зареден със съдбовно значение: „Текели-ли! Текели-ли!“.

Уверявам многоуважаемите си читатели, че точно тези четири срички успяхме да различим в ехтящите отвъд белите кълбести изпарения свистящи звуци. Преди още да затихнат, ние вече се носехме в шеметен бяг из тъмния проход, макар и да знаехме колко бързо се придвижват Прастарите в пространството. Ако наистина някой от участниците в жестоката касапница беше оцелял, то онзи, който издаваше този неописуем тръбен зов, нямаше изобщо да се затрудни в догонването ни и щеше да ни настигне до броени минути. Смътно се надявахме, че лишеното ни от агресия поведение и откритата демонстрация на добри намерения и здрав разум могат да ни спасят, пробуждайки любознателната природа на звездоглавия пришълец. В края на краищата, защо да ни причинява вреда, ако по

никакъв начин не представляваме заплаха за него? Докато тичахме по коридора, където беше невъзможно да се скрием, за секунда забавихме темпото и щом насочихме лъча на фенерчето назад, забелязахме, че облаците пара сякаш се разсейват. Нима най-накрая щяхме да зърнем жив и невредим обитател на древния град? В същия момент отново прозвуча злоещото „Текели-ли! Текели-ли!“.

Обаче преследвачът ни изоставаше; ами ако бе ранен? Ала тъй като нито аз, нито Данфорт не искахме да поемаме излишни рискове, сметнахме за най-разумно отново да се устремим напред. Не разполагахме с никакво време за размисления и ни оставаше само да гадаем къде се намираха понастоящем убийците на неговите събрата — тези невъобразими кошмарни създания, представляващи гигантски масиви от зловонна, изригваща слуз протоплазма, които бяха завоювали подводния свят и после бяха изпратили първопроходци, които да завладеят и сушата... Отблъскващите шоготи навлезли в мрежата от катакомби, погубили всички потомци на Прастарите, които успели да открият, и обругали барелефите им. Съвсем откровено ще призная, че в онзи момент изпитах съжаление към този последен — и навярно тежко ранен — представител на звездоглавите пришълци, обречен, както по всичко си личеше, на неминуема смърт.

Но въпреки че много ни се искаше да му помогнем, инстинктът за самосъхранение не ни позволи да забавим крачката си. Кълбящите се изпарения отново бяха започнали да се стъстват, ние се носехме из мрачния тунел с всички сили, а подире ни, пляскайки изплашено с криле, слепите пингвини надаваха тревожни крясъци. Това само по себе си беше доста странно, особено като си припомнихме колко вяло бяха реагирали на нашето присъствие. Онези призрачни, свистящи звуци отново огласиха прохода: „Текели-ли! Текели-ли!“. Значи бяхме сбъркали в преценката си. Звездоглавият не беше ранен; вероятно просто бе останал повечко време край трупове на обезглавените си събрата, над които лъцяха изписаните със скверната лъцяща слуз неразгадаеми символи. Каквото и да означаваше дяволският надпис, не беше изключено да бе оскърбил оцелелия; все пак погребаните в лагера на Лейк космически пришълци свидетелстваха, че Прастарите отдават огромна почит на своите покойници. Лъчите на двете ни фенерчета вече осветяваха познатата ни голяма пещера, откъдето водеха началото си множество подземни коридори. Изпитахме

неизразимо облекчение при мисълта, че най-сетне ще се изтръгнем от плена на поруганите от шоготите стени; въпреки че никой от нас не удостояваше и с бегъл поглед вулгарните барелефи, усещахме противното им присъствие с цялото си съществуване.

При вида на просторната пещера ни хрумна обнадеждаващата мисъл, че навярно преследвачът ни ще изгуби дирята ни в този лабиринт. Второто, за което си дадохме сметка, бе необичайното поведение на незрящите пингвини-албиноси — те се намираха в страшна паника, сякаш всеки миг очакваха появата на нещо ужасяващо. Можеше да приглушим светлината на фенерчетата си с надеждата, че суетящите се, клатушкащи се във всички посоки гигантски птици ще заглушат тропота от стъпките ни, и да се втурнем в тунела, който трябваше да ни изведе оттук; кой знае, навярно щеше да ни се удаде да измамим врага си. Рееците се във въздуха белезникави изпарения тук се бяха сгъстили до плътна мъгла, през която едва се виждаше подът на пещерата — ето защо предположих, че дори Прастарите с тяхното шесто чувство, позволяващо им до известна степен да се ориентират в тъмното, нямаше да успеят да открият следите ни. Ние също се опасявахме да не се заблудим и да пропуснем правилния коридор, понеже имахме една-единствена цел — да се върнем в мъртвия град, където бяхме оставили аероплана. Поемехме ли по някоя от страничните галерии, последствията щяха да бъдат катастрофални.

Това, че сега сме живи, доказва, че съществуването, което ни преследваше, навярно се бе насочило към някой от погрешните тунели, а ние като по чудо успяхме да попаднем там, където трябваше. Разбира се, не можехме да омаловажим ролята на пингвините и мъглата — по всяка вероятност водните пари, които ту се сгъстяваха, ту се разсейваха, в точния момент ни бяха закрили с плътна завеса. В интерес на истината, тъкмо когато влетяхме в пещерата, оставяйки зад себе си осквернената от вулгарните стенописи галерия, белезникавите изпарения се бяха разпръснали за един кратък, мимолетен миг. Точно тогава, преди да приглушим светлината на фенерчетата си и да се стрелнем сред изпадналите в паника гигантски птици, двамата с Данфорт хвърлихме един отчаян, светкавичен поглед през рамо, по време на който за първи път зърнахме страшния си преследвач. Малко по-късно, когато ни обви в непрогледната мъгла, съдбата прояви

благосклонност към нас, обаче в онзи кошмарен момент явно избра да ни покаже озъбения си грозен лик; защото — без ни най-малко да преувеличавам — чудовищното видение, което се разкри пред очите ни, ни лиши от покой до края на дните ни.

Накара ни да се обърнем: извечният инстинкт на догонваната жертва, която иска да узнае какви са шансовете ѝ за спасение, макар че не бе изключено реакцията ни да е провокирана и от други подсъзнателни импулси. По време на бягството ни всичко беше подчинено на една цел — избавлението ни — и ние не само не обръцахме внимание, но и дори не забелязвахме нищо около себе си. Междувременно обаче (и това го осъзнахме впоследствие) в мозъка ни без съмнение са постъпвали сигнали, изпращани от обонянието ни, и — колкото и странно да беше — миризмата не се променяше. Във въздуха продължаваше да тегне същата отблъскваща смрад, излъчвана от обвитите с черна слуз, обезглавени трупове на Прастарите. А не би следвало да е така — елементарната логика го изискваше. В тази част на катакомбите трябваше да преобладава предишното остро, натрапчиво зловоние, неизменно съпровождащо звездоглавите прищълци. Ноздрите ни обаче бяха атакувани от онази неопикуема миризма, характерна за скверната секреция на шоготите, и с всяка следваща секунда тя ставаше все по-силна и непоносима.

Ето защо се обърнахме назад; почти едновременно, както изглеждаше, макар че спонтанната реакция на единия със сигурност бе накарала и другия да последва примера му. Паралелно с това насочихме светлинните снопове на фенерчетата си към оредяващата мъгла зад нас. Навярно сме се ръководили както от прогарящия всичките ни клетки страх и инстинктивния импулс да разберем повече за застрашаващата ни опасност, така и от мисълта, че по този начин навярно ще заслепим врага и ще спечелим безценни секунди, по време на които ще се втурнем сред стълпотворението от пингвини и ще се понесем към спасителния изход, докато преследвачът ни дойде на себе си. Уви, по-добре да не го бяхме правили! Нито Орфей, нито жената на Лот^[2] не бяха плащали толкова висока цена за безразсъдната си постъпка! В същия миг до слуха ни отново достигна зловещото: „Текели-ли! Текели-ли!“.

Ще бъда пределно откровен — колкото и да ми е тежко да го сторя — и ще разкажа всичко, което видях. Дълго време двамата с

Данфорт избягвахме дори помежду си да говорим на тази тема. Впрочем думите не могат да предадат и нищожна част от преживения ужас. Зрелището така ни потресе, че все още недоумявам как изобщо сме запазили частица здрав разум, за да приглушим светлината на фенерчетата си, и сме успели да се шмугнем в правилния подземен коридор. Сещам се само за едно обяснение — в този сублимен момент ни е ръководил инстинктът за самосъхранение, а не разсъдъкът. И слава богу... макар че заплатихме за спасението си твърде висока цена. Боя се, че в онези мрачни катакомби изгубихме завинаги частица от здравия си разум. Спътникът ми буквално изпадна в умопомрачение — по време на целия обратен път той нареждаше едно и също и всеки нормален човек би сметнал брътвежите му за чудовищно бълнуване. Единствено аз знаех какво се крие зад налудничавите му приказки. Гласът му ехтеше из коридорите, губеше се сред тревожните крясъци на пингвините-албиноси и затихваше нейде зад нас, където — или поне така се надявахме — вече нищо не ни застрашаваше. За щастие, Данфорт започна да бръщолеви истеричната си мантра не веднага — в момента, в който зърнахме връхлитащата гибел, — а малко по-късно, когато вече тичахме из спасителния проход. Иначе не само отдавна нямаше да сме между живите, но и не смеех да си представя кошмарната ни участ.

— Саут Стейшън... Уошингтън Стейшън... Парк Стейшън... Кеңдъл Стейшън... Сентрал Стейшън... Харвард...

Клетникът изброяваше познатите станции на подземната железница, свързващи Бостън с предградието Кеймбридж на десетки хиляди километри оттук, в спокойните и безметежни кътчета на Нова Англия. В изреждането на привичните, тривиални названия обаче нямаше никаква носталгия; и макар причината за дълбокия шок, в който бе изпаднал спътникът ми, да се дължеше на съкрушителен първичен ужас, аз тутакси успях да прозра болезнената аналогия, която му беше хрумнала. Докато се обръцахме назад, нито за миг не се бяхме съмнявали, че ще видим страховито, но точно определено създание, понеже вече добре познавахме облика на звездоглавите пришълци от Космоса. Сред зловеците белезникави изпарения обаче зърнахме съвсем друга твар — неизмеримо по-противна и ужасяваща. Тя изглеждаше като реалното въплъщение на всичко „чуждо“ и неземно, на „онова, което не би следвало да съществува“ (както го

обрисуват авторите на фантастична литература), и отдалеч напомняше устремен подземен влак, наблюдаван от перона на метростанцията. Ала и най-експресивните думи бледнеят, когато трябва да се опише исполинската тъмна грамада, осеяна с множество блещукащи в зловещи оттенъци мъртвешки светлини, която се носеше из подземния мрак като снаряд из оръдейна цев.

Ние обаче се намирахме не в метрото, а в сумрачния тунел и зад нас се извиваше и гърчеше, описвайки синусоидни траектории, чудовищното катраненочерно същество, обвито от лъщяща скверна слуз. Въпреки че пред него се завихряше облак от белезникава пара, успях да забележа, че дължината на кошмарната твар надхвърля пет метра; аморфната ѝ, осеяна с пукащи се мехури шуплеста маса се бе надигнала от морските глъбини на страшната бездна, а на повърхността на отвратителната протоплазма непрекъснато се оформяха и дезинтегрираха стотици сияещи очи. Докато се приближаваше безмилостно към нас, изчадиято прегазваше десетки подплашени пингвини по пътя си, поглъщайки ги в клокочещото си туловище — навярно затова каменната настилка изглеждаше толкова чиста и полирана до пълен блясък. В същото време демоничният тръбен зов проехтя за пореден път — „Текели-ли! Текели-ли!“ — и ние си припомнихме, че тези нечестиви създания дължат всичко на своите създатели — Прастарите, — които ги бяха дарили с живот, със способността да мислят и с пластични органи, способни да се видоизменят по най-различни начини... Шоготите нямаха собствена писменост, ползваха характерните за звездоглавите пришълци комбинации от точки и, естествено, умееха да имитират до съвършенство гласовете и езика на своите някогашни господари.

[1] По принцип пингвините правят гнездата си на земята или направо на леда, използвайки камъни, храсти, трева и перушина, след което слагат яйцето под коремната си гънка, докато мътят — Б.пр. ↑

[2] Орфей — митичен тракийски певец и музикант, слязъл в Подземното царство, за да отведе оттам покойната си съпруга Евридика, обаче не изпълнил условието да не се обръща и да не я поглежда, поради което завинаги я изгубил; според Библията жената на Лот пък се превърнала в стълб от сол, защото по време на бягството им от Содом се обърнала назад въпреки божията забрана — Б.пр. ↑

XII

Нито аз, нито Данфорт си спомняме всички подробности на шеметното ни бягство, ала някои неща все пак са оставили своя отпечатък в паметта ни. Спомняме си как прекосихме гигантската пещера, чийто купол Прастарите бяха декорирали като небесния свод, както и движението ни през проходите и галериите на мъртвия град, ала спомените ни са смътни и мъгляви. Сякаш бяхме бродили из някакъв илюзорен, призрачен свят, лишен от линейно протичащо време, причинно-следствена връзка и ясни ориентири. На няколко пъти бяхме отрезвени от сивкавата дневна светлина, падаща на дъното на огромната цилиндрична кула, но така и не се осмелихме да се доближим до оставените шейни и да хвърлим още един поглед на злочестия Гедни и кучето. Те бяха намерили сетния си покой тук, сред този странен, титаничен мавзолей, и аз от цялото си сърце се надявам, че никой никога не ще смути мъртвешкия им сън.

Едва когато започнахме да се катерим по внушителната спираловидна рампа, осъзнахме колко уморени сме всъщност; от продължителното тичане в разредената атмосфера не можехме да си поемем дъх, ала въпреки това нищо не бе в състояние да ни накара да спрем и даже да забавим темпото си, докато не стигнахме до самия връх на монументалния цилиндър, озовавайки се под открито небе. Докато се изкачвахме все по-нагоре по двайсетметровата каменна кула, неусетно си дадохме сметка, че това е нашето символично сбогуване с древния град; успоредно с рампата, по извитите стени, се точеше широка ивица с героични барелефи, издържани в най-добрите традиции на старинната епоха отпреди четирийсет милиона години — лебедовата песен на Прастарите.

Щом се озовахме на върха на колосалния цилиндър, както и предполагахме, открихме, че ни предстои спускане по замръзналата петметрова могила, състояща се от раздробени каменни късове. На запад се извисяваха други, не по-малко впечатляващи постройките, а на изток, където дремеха покритите със сняг върхове на Планините на

безумието, зданията бяха по-ниски и в доста по-лошо състояние. Косите лъчи на ниското полунощно слънце хвърляха алени отблясъци сред порутените развалини и контрастът с познатия полярен пейзаж придаваше на мегаполиса далеч по-мрачен и архаичен облик. Във въздуха потрепваха частиците на снежния прах, а вкочаняващият студ проникваше чак до сърцевината на костите. Двамата с Данфорт свалихме раниците си, които като по чудо бяха останали на гърба ни по време на отчаяното ни бягство, разкопчахме дебелите си дрехи и започнахме спускането си. Сетне поехме по каменния лабиринт към подножието на планините, където трябваше да ни чака аеропланът. През целия път не разменихме нито дума за онова, което ни бе накарало да се впуснем в шеметен бяг, лишавайки ни от възможността да зърнем най-недостъпната и потайна бездна на Земята със собствените си очи.

След по-малко от четвърт час се изкатерихме по наклонената терасовидна плоскост и зърнахме тъмния силует на аероплана, който бяхме оставили наред широката заснежена площадка сред скованите от леда древни развалини. На половината път към него се спряхме, за да си поемем дълбоко дъх и да дойдем на себе си, след което се обърнахме и наново отправихме погледи към фантастичните каменни джунгли, открояващи се едновременно отчетливо и загадъчно на фона на небето. В същия миг утринната мъгла, забулила западната част на хоризонта, се разсея, а реещите се частици фин снежен прах се устремиха нагоре, сливайки се в причудливи шарки, зад които сякаш всеки момент щеше да се разкрие някаква страшна, съдбовна тайна.

Отвъд мержелеещите се граници на ширналия се град, над съвършено бялата ивица на хоризонта, се очертаваше назъбена виолетова линия, чиито заострени като игли върхове, озарени от розовеещо сияние, призрачно се възвишаваха в далечината. Платото постепенно се издигаше нагоре към тази мистична, блещукаща корона, увенчала антарктическият пейзаж, прорязван от начупената траектория на великата река, която приличаше на чудновата сянка. Дъхът ни спря от неземната красота на главозамайващата гледка, а в сърцата ни пропълзя неведом страх. Защото далечната виолетова линия представляваше не друго, а назъбеният силует на обвитите в тайнственост планини, които изпълваха със суеверен ужас звездоглавите пришълци и приближаването до които им беше

забранено. Тези най-високи планини на Земята се явяваха, както бяхме научили от барелефите, средоточие на чудовищно Зло; вместилище на неназовими кошмари и първични, датиращи от зората на времето тайни... Неслучайно обитателите на древния мегаполис не смееха да разбулят гибелните им загадки дори във фреските и стенописите си. Нито едно живо същество не бе пристъпвало по склоновете на исполинските възвишения — единствено светкавиците сякаш застивали над най-високите върхове на чудовищните масиви, озарявайки полярните нощи със зловещо, невъобразимо сияние. Без съмнение тези страховити планини бяха първообраз на неведомия Кадат от Мразовитата пустош, разстилаща се отвъд демоничните равнини на Ленг, за които нашепват старинните легенди. Ние бяхме първите хора, съзрели пагубното им великолепие и — уповавам се на Бога — силно се надявам да сме и последните.

Ако можеше да се вярва на разгледаните от нас барелефи и стенни карти, колосалните възвишения се намираха на около петстотин километра оттук, обаче очертанията им тъй рязко контрастираха на фона на необятната снежна шир, а назъбените върхари тъй стремглаво се устремяваха нагоре към небесния свод, че се създаваше впечатлението за чужда, враждебна и таяща смъртоносни опасности планета. Височината им бе немислима, непостижима за човешкото съзнание; те пронизваха силно разредените слоеве на земната атмосфера, където блуждаят единствено призрачните сенки на дръзките въздухоплататели, никой от които не беше оцелял, за да разкаже за неочакваното си, необяснимо крушение. Видът на гигантския масив ме накара с трепет да си припомня онези барелефни изображения, загатващи как великата река носи от прокълнатите хребети нещо, което изпълва жителите на града със смъртен ужас... Присетих се още и че северният край на потресаващия масив би следвало да се вижда от Южния полярен кръг в района на Земята Кралица Мери, където, на по-малко от хиляда и петстотин километра оттук, в момента работеше експедицията на сър Дъглас Моусън^[1]; от все сърце се надявах, че нито с научния ръководител, нито с останалите членове на експедицията няма да се случи нещо лошо, както и че те дори няма да заподозрат що за пагубни колоси се спотайват зад тривиалната планинска верига, опасала крайбрежието.

Ала още преди да минем покрай руините на грандиозното петоъгълно здание и да се доберем до аероплана, смътните ни страхове придобиха пределно ясна мотивация. Черните, сковани от замръзнал преди хилядолетия лед склонове на Планините на безумието, чието титанично туловище скриваше източния небосвод от погледа ни, отново ни напомниха за мистичните азиатски платна на Николай Ръорих, а щом се замислихме за неизбродимите катакомби под тях и нечестивите твари, които ги обитаваха, потреперихме от ужас. Самата представа, как се издигаме със самолета над зейналите към небето пещерни отвори, в чиито глъбини ни дебнеха изригващите зловонна слуз безформени изчадия, бе достатъчна, за да разколебае твърдата ни решимост да се завърнем час по-скоро при колегите си. Отгоре на всичко над върховете отново се рееха димящи изпарения (които клетникът Лейк погрешно беше взел за вулканична дейност) и ние се вцепенихме при спомена за стелещата се из подземните коридори белезникава мъгла, подсилен от нахлулата в съзнанията ни представа за адската бездна, бълваща всичката тази пара.

Слава богу, поне аеропланът ни очакваше благополучно на мястото, където го бяхме оставили; без да губим излишно време, двамата със спътника ми отново навлякохме дебелите шуби и се подготвихме за излитане. Данфорт се настани зад щурвала, запали двигателите и ските на самолета се плъзнаха по заснежената площадка, след което машината плавно се устреми към примамващия ни небосвод. Докато набирахме височина, кошмарният град постепенно се разстиляше в цялото си архаично великолепие под нас, все тъй необятен и монументален. Вероятно някъде в горните слоеве на атмосферата се надигаше буря, понеже ясно виждахме бясно носещите се в небето облаци; спътникът ми трескаво следеше показанията на приборите, ала за наш късмет на височина седем хиляди и четиристотин метра — докато поемахме курс над добре познатата ни „просека“ между по-високите хребети, откъдето бяхме дошли — вятърът позатихна и летателните условия станаха малко по-поносими. Когато се приближихме до необозримите върхари, отново доловихме вледеняващите свистящи звуци, при което забелязах, че ръцете на Данфорт неудържимо се разтреперват. Въпреки че не бях кой знае какъв пилот, реших аз да поема управлението; в такава сложна и динамична атмосферна обстановка лавирането между назъбените

хребети беше твърде рисковано, ето защо не можех да оставя зад щурвала психически нестабилен, подвластен на паниката човек. Спътникът ми изобщо не възрази. Мобилизирах цялата си воля и се концентрирах над пилотирането, без да откъсвам поглед от аленеещото късче небе, проблясващо между върховете. Съзнателно избягвах да поглеждам към сгъстяващата се около черните била мъгла, опитвайки се да игнорирам злокобните тръбни звуци; и, честно казано, с цялата си душа завиждах на Одисей, който запушил ушите си с восък, за да се предпази от пленителните, но смъртоносни песни на сирените^[2].

Едва ли можех да очаквам, че измъчваният от вътрешен смут Данфорт ще си седи тихо и кротко — особено след като вече не бе наложително да се съсредоточава в управлението на самолета. През цялото време спътникът ми се въртеше трескаво на мястото си и ту гледаше назад към чезнещия в далечината титаничен мегаполис, ту устремяваше взор напред, към застрашително надвисващите над нас хребети, надупчени от зеещи пещери и кубовидни руини. И ето че изведнъж, точно когато трябваше да преодолее най-опасния участък от полета над Планините на безумието, Данфорт нададе такъв нечовешки, безумен, неистов вик, който едва не доведе до катастрофа; щурвалът подскочи рязко в ръцете ми и аз за малко да изгубя контрол над управлението. За щастие, успях да овладеея положението и пътешествието ни завърши благополучно, ала спътникът ми... Опасявам се, че от този момент нататък той вече не е същият.

Както споменах и преди, Данфорт категорично отказа да ми сподели що за кошмарна гледка го е накарала да закрепци с такава сила; ала каквато и да е била първопричината, именно тя го доведе до нервен срив, лишавайки го навеки от душевен покой. Когато най-сетне се озовахме от другата страна на Планините на безумието — и за първи път от много време насам действително се почувствахме в безопасност, — си разменихме по няколко думи. Естествено, трябваше сериозно да повишим глас, за да надвикаме рева на двигателите и воя на вятъра; най-общо казано, разговорът ни се отнасяше до това, да не разгласяваме нищо, свързано с праисторическия мегаполис. Космическите му тайни по никакъв начин не биваше да стават достояние на широката общественост и — заклевам се във всичко най-свято — че никога нямаше да си отворя устата, ако не бяха предстоящата експедиция на Старкуедър и Мур и планираната

научноизследователска дейност в района. Абсолютно наложително е — особено когато на карта са заложени спокойствието и безопасността на човечеството — да не се надзърта в някои потайни кътчета на планетата и да не се прониква в бездънните ѝ недра, защото чудовищата, дремещи там, могат да се събудят и да изпълзят от тъмните си свърталища; да се надигнат от дъната на подземните морета и да се насочат към нови завоевания.

Както и самият Данфорт ми сподели впоследствие, онова последно страшно зрелище му се явило под формата на мираж. По думите му ужасяващата гледка, разкрила се пред очите му, нямала нищо общо нито с кубовидните съоръжения по стръмните склонове, нито с бълващите пара пещери на Планините на безумието. Дяволското видение, което проблеснало за миг сред шеметно препускащите по западния небосклон облаци, всъщност му разкрило какво таят зловещите виолетови планини, където Прастарите не смеели да пристъпят за нищо на света. Навярно стресът и напрежението, натрупани след преживените от нас изпитания, също са допринесли за плашещата достоверност на видението, което — все повече се уверявам в това — е било наполовина халюцинация, наполовина мираж (подобно на онзи, който вече бяхме зърнали в небето, докато пътувахме към лагера на Лейк). Ала каквато и да е била същността му, то за един-единствен миг помрачи разсъдъка му и го беляза завинаги.

Понякога, макар и изключително рядко, от устните на моя другар се отронват несвързани, лишени от смисъл словосъчетания от сорта на „черната бездна“, „издълбаните краища“, „протошоготите“, „лишените от прозорци пространства с пет измерения“, „неназовимият цилиндър“, „древният фар“, „Йог-Сотхот“, „първичната пихтиеста субстанция“, „цветът от космоса“, „крилете“, „очите в мрака“, „стълбата към луната“, „първичният, вечният, неумиращият“ и други подобни странности. Когато идва на себе си, Данфорт не обяснява нищо и свързва мъглявите си, непонятни брътвежи с прекомерното си увлечение по езотеричната литература в младежките си години. Не бива и да се забравя, че той е един от малцината, дръзнали да прочетат до края проядения от времето екземпляр на „Некрономикон“, съхраняван под ключ в библиотеката на университета.

Спомням си, че докато се носехме над Планините на безумието, завихрените от бурята облаци непрекъснато приемаха най-невероятни и фантастични форми в навъсения небосвод. Разпаленото въображение би могло да засили, допълни и дори да изкриви картината, така че покъсно, когато Данфорт за първи път се осмели да заговори за чудовищното си видение, подсъзнанието му вече е разполагало с достатъчно време, за да го доукраси с експресивни алюзии от прочетеното някога. Просто не е възможно спътникът ми да е зърнал толкова много неща в рамките на такъв мимолетен, изключително кратък отрязък от време.

Особено като се има предвид, че тогава, по времето на рискования ни полет над Планините на безумието, нечовешките му викове се свеждаха до повторението на една-единствена, злокобна и неведома, до болка позната и на двама ни фраза: „Текели-ли! Текели-ли!“.

[1] Вероятно Лъвкрафт има предвид експедицията от 1929–1931 година, ръководена лично от Моусън, която се осъществява по времето на написването на „Планините на безумието“ — Б.пр. ↑

[2] Всъщност митичният древногръцки герой Одисей (и главен герой на поемата „Одисея“ на Омир) наредил на своите моряци да сложат восък в ушите си, за да не чуват омайните песни на сирените, а той самият, тъй като изгарял от любопитство да ги чуе, заповядал само да го вържат за мачтата — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.